

1519

ԵՐԵՎԱՆ

ԳԵՎ.

Լ. ՎԱՐԱՆԴՅԱՆ

ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱ

Բ. ՏԱՐԻ

51

Ե-34

ՊԵՏԶՐԱՏ

1 9 3 3

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՈՒՍՄԱԿԱՆՐԱՏԲԱԺԻՆ

51
C-34

պր

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՍԱՏԻ ԿՈԼԼԵԳԻԱՅԻ ԿՈՂՄԻ 27 JUN 2005

Ա. ՇԱՎԱՐՇՅԱՆ ՅԵՎ Լ. ՎԱՐԱՆԴՅԱՆ 04 MAY 2010

Մ Ա Թ Ե Մ Ա Տ Ի Կ Ա

ՈՒՍՄԱՆ Բ. ՏԱՐԻ

2496

1040
42714

ՈՒՍՄԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՄԻՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՄԻՏԻ
ՅԵՐԵՎԱՆ — 1933

Ամատալին լերկար ընդմիջումից հետո, ուսման տարիսկըզ-
րին, անհրաժեշտ է չուրաքանչյուր առարկայից և չուրաքանչյուր
խմբում թարմացնել նախորդում անցած կուրսը՝ հեշտացնելու և
հիմնավորելու նորի ուսուցումը: Մրանով պետք է բացատրել մա-
թեմատիկայի սույն դասագրքի սկզբի եջերին Ա. խմբի նյու-
թերը:

Բ. Խմբի ծրագիրն ընդգրկում է 100-ի, մասամբ նաև 1000-ի
թվաառանմանի չորս գործողությունները, վերոնց վերաբերյալ դա-
սաառնները մի կարևոր հանգամանք պետք է միշտ հիշեն պահ-
պանել գործողությունների զանազան դեպքերի հաջորդականու-
թյունը: Այս պահանջի անտեսումը կոժվարացնի գործողությու-
նների և դրանց հետ կապված ունակությունների հեշտ և արագ
յուրացումը:

Մաթեմատիկայի ուսուցումը հետաքրքրական դարձնելու համար չպետք է մոռանալ ամենաեզականը—սովորեցնել դիտողական, կոնկրետ ձևով: Ինչպես Ա. խմբում, այստեղ ևս անհրաժեշտ է դիդակտիկ նյութերի—հաշվիչի, թվաբանական արկղի, լուցկիների, ձողերի, մետրական չափերի, լերկրաչափական ձևերի ու մարմինների և բազմաթիվ այլ պարագաների գործադրումը: Ուսման առաջին տարիներում մաթեմատիկական վոչ մի նյութ չպետք է սովորեցնել վերացականորեն, բաց ամեն մի կոնկրետ ուսուցում պետք է ընթանա դեպի վերացականը:

Մաթեմատիկայի հաջող դասավանդման ամենագլխավոր պահանջներից մեկն էլ ուսման պրոցեսի բազմազանությունն է — թվային վարժություններին պետք է հաջորդեն խնդիրներ, լեռնաբան էլ խաղ—խնդիրներ, լեռնաբանական հնդկություն՝ զանազան չափումներ ու գծագրումներ, բանավորին՝ գրավորը և ընդհանրապես, փակագծերին՝ քով վարժություններ և այլն։ Այսպես միտքինակ աշխատանքները շատ շուտով ձանձրույթ կառաջացնեն լեռնաբանների մեջ, վորից և խիստ կտուժի գործը։

[illegible]

Հանձնված է արտադրութիւն 22 մարտի 1933

Ստորագրված է տպագրելու 2 հունիսի 1933

Ուսուցչի բարեխիղճ վերաբերմունքից, մեթոդական վորո-
նումներից շատ բան է կախված լուր դասավանդելի առարկան
հաճելի դարձնելու համար: Դասագիրքը պետք է լինի տվյալ
ուսուցման ուղեցույց, բայց դրան շունչ, կենդանութուն տվողը
ուսուցիչն է լինելու:

ԿԱԶՄՈՂՆԵՐ

Փետրվար, 1933 թ.

ՉՈՐՍ ԳՈՐԾՈՂՈՒՅՑՈՒՆՆԵՐ 100-Ի ՇՐՋԱՆՈՒՄ

ԹՎԱՐԿՈՒԹԻՈՒՆ

Կրկնություն

1. Տասնյակներով կապեցե՛ք լուցկիները և մի-մի
տասնյակ ավելացնելով՝ համրեցե՛ք մինչև 100:

2. Լուցկիները մի-մի տասնյակ պակասեցնելով լետ
համրեցե՛ք մինչև 10:

3. Մեկ-մեկ համրեցե՛ք 100 լուցկի:

4. 100 լուցկին մեկ-մեկ լետ համրեցե՛ք:

5. Կարդացե՛ք այս թվերը. 30, 50, 20, 60, 90, 70,
40, 80, 100:

6. Կարդացե՛ք այս թվերը. 47, 65, 84, 71, 97, 58:

7. Բաց արե՛ք ձեր դասագրքի 42, 27, 39, 54 լերեսը:

8. Կարգով գրեցե՛ք.

36-ից մինչև 45

78-ից » 90

68-ից » 75

9. Տետրում գծեցե՛ք լերկու շարք 8-ական քառա-
կուսի, ինչպես այստեղ է, և առաջին քառակուսիների
մեջ նշանակելով 57 և 85, ինչպես այստեղ է, շարունա-
կեցե՛ք կարգով գրել հաջորդող թվերը:

57							

85							

10. Մեկ-մեկ լետ համբեցեք և գրեցեք, սկսելով

67-ից մինչև 54

54-ից » 38

91-ից » 39

ԳՈՒՄԱՐՈՒՄ ՅԵՎ ՀԱՆՈՒՄ

11. Հաշվեցեք բանավոր.

20 + 20	70 — 30	80 — 40 + 20
40 + 30	50 + 50	30 + 50 — 40
60 + 20	60 + 40	100 — 30 — 30
80 + 30	80 — 40	100 — 10 — 50

12. Հաշվեցեք գրավոր.

60 + 20	50 + 20 — 30
50 + 40	10 + 80 — 60
90 — 20	40 + 40 — 50
79 — 40	70 — 50 + 40

13. Մեարի վրա ցույց տվեք—43 սանտիմետր, 54, 62, 75 սանտիմետր:

14. Գրատախտակի վրա գծեցեք—38 սանտիմետր, 56 սանտիմետր:

15. Համրիչի վրա գցեք.

30 + 5	27 — 7
40 + 7	58 — 8
80 + 9	67 — 7
90 + 6	75 — 5

16. Կտրեցեք մի շերտ թուղթ 30 և մեկ ուրիշը՝ 8 սանտիմետր լերկարության, միասին վճրքան կլինի այդ 2 շերտերի լերկարությունը:

17. Կտրեցեք մի շերտ թուղթ 35 սանտիմետր լերկարության, դրանից կտրեցեք 5 սանտիմետրը՝ վճրքան մնաց:

18. Հաշվեցեք բանավոր.

40 + 7	74 — 4
70 + 4	98 — 8
50 + 3	47 — 7
80 + 2	53 — 3

19. Հաշվեցեք գրավոր.

30 + 8	45 — 5
60 + 4	79 — 9
90 + 6	93 — 3
70 + 7	58 — 8

20. Արկղի կամ սուփի մեջ լցրեք 24 թթի, ավելացրեք դարձյալ 3-ը՝ Բանխը խզավ, ստուղեցեք:

21. Այժմ 27 լսելուց վերցրե՞ք 5-ը: Քանի՞սը մնաց, ստուգեցե՞ք:

22. Առե՞ք ձեռներդ 32 մատիտ, վեցրե՞ք դարձյալ 6-ը, ապա լե՞տ դրե՞ք 5-ը: Քանի՞ մատիտ մնաց ձեր ձեռքում:

23. Համրիչի վրա գցե՞ք.

21 + 1	36 — 2
34 + 3	58 — 5
45 + 4	37 — 6
51 + 6	95 — 3

24. Հաշվեցե՞ք բանավոր.

73 + 6	67 — 6	45 + 3	85 — 4
44 + 5	47 — 5	55 + 4	97 — 4
93 + 3	68 — 7	65 + 2	76 — 3
81 + 7	79 — 4	75 + 3	49 — 8

$$42 + x = 47$$

Այս խնդիրը կարդացե՞ք ախպես. Ի՞նչ թիվ ավելաց-
նենք (կամ գումարենք) 42-ին, վոր դառնա 47:

x նշանը գրվում է անհայտ թվի փոխարեն:

25. Գտե՞ք անհայտ թիվը.

$x - 7 = 62$	$x - 4 = 54$
$x - 6 = 51$	$x - 7 = 61$
$x - 3 = 75$	$x - 8 = 70$
$x - 4 = 93$	$x - 2 = 46$

26. Քաղաքի մի դպրոցի լերկրորդ խմբում տարե-
սկզբին կար 33 աշակերտ, հետո ավելացավ 6-ը: Այդ
խմբում տարվա վերջին քանի՞ աշակերտ կար, լե՞թե հի-
վանդության և ուրիշ վայրեր տեղափոխվելու պատճառով
տարվա ընթացքում հեռացան 4-ը:

27. Յերրորդ և չորրորդ խմբերի լերկսաններն եքըս-
կուրսիա գնացին գործարան: Յերրորդ խմբից մասնակ-
ցում էր 37 աշակերտ, իսկ չորրորդից 5-ով պակաս: Ըն-
դամենը քանի՞ս էր չորրորդ խմբի աշակերտների թիվը
լե՞թե եքսկուրսիայից բացակա լեր 8-ը:

28. Մի կոլտնտեսութուն իր բանջարանոցից հավա-
քեց առաջին անգամ 62 կողով պամիդոր, իսկ լերկրորդ
անգամ՝ 7 կողով ավելի վերջին հավաքածից. 6 կողովը
թթվի համար էր. քանի՞սն էր լեփելու:

29. Համրիչի վրա գցե՞ք 48, ավելացրե՞ք 2-ը: Քա-
նի՞ս լեղավ:

30. Տուփի մեջ դրե՞ք 50 լուցկի, հանե՞ք 2-ը: Քանի՞ս
մնաց:

31. Հաշվեցե՞ք բանավոր.

9 + 1	8 + 2	6 + 4
19 + 1	28 + 2	16 + 4
29 + 1	48 + 2	46 + 4
39 + 1	58 + 2	66 + 4
10 — 1	10 — 2	10 — 4
20 — 1	30 — 2	30 — 4
40 — 1	50 — 2	40 — 4
60 — 1	70 — 2	70 — 4

32. $4 + 6$	$2 + 8$	$5 + 5$
$24 + 6$	$32 + 8$	$25 + 5$
$74 + 6$	$52 + 8$	$45 + 5$
$54 + 6$	$72 + 8$	$65 + 5$
$10 - 6$	$10 - 8$	$10 - 5$
$60 - 6$	$20 - 8$	$40 - 5$
$70 - 6$	$50 - 8$	$70 - 5$
$90 - 6$	$80 - 8$	$80 - 5$

33. Մի տասնորյակի մեջ արհեստանոցում պատրաստեցին 30 աթոռ և 8-ով պակաս սեղան: Քանի՞ աթոռ ու սեղան պատրաստեցին:

34. Դպրոցի հողամասում լերկրորդ խմբի աշակերտներին աշխատում եր 24-ը, լերկրորդ խմբից՝ 6-ով ավելի, իսկ չորրորդ խմբից՝ 20: Քանի՞ աշակերտ եր աշխատում այդ հողամասում:

35. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

$7 + 3$	$3 + 7$	$1 + 9$
$17 + 3$	$13 + 7$	$21 + 9$
$37 + 3$	$43 + 7$	$51 + 9$
$57 + 3$	$73 + 7$	$81 + 9$
$10 - 3$	$10 - 7$	$10 - 9$
$20 - 3$	$50 - 7$	$30 - 9$
$40 - 3$	$70 - 7$	$90 - 9$
$70 - 3$	$80 - 7$	$70 - 9$

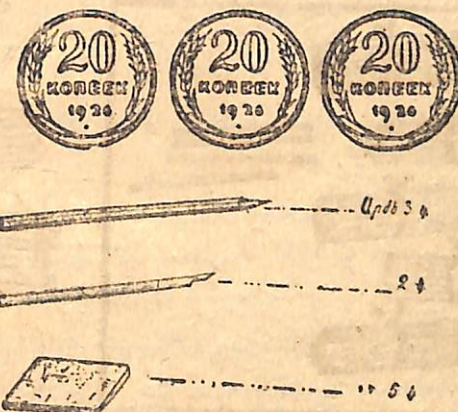
36. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$26 + 4$	$30 - 8$
$32 + 8$	$50 - 6$
$55 + 5$	$70 - 9$
$71 + 9$	$40 - 7$
$34 + 6$	$60 - 4$
$63 + 7$	$80 - 5$

37. Տետրերի մեջ գծեցե՛ք ներքևի ձևով և դատարկ քառակուսիներում գրեցե՛ք մի-մի այնպիսի թիվ, վոր գումարելով կողքի թվի հետ ստացվի լրիվ տասնյակ:

25	37	61	74
62	48	51	98
82	76		

38.

Յեթե այս դրամով առնենք նկարված պիտույքներից մեկն ու մեկը վճարան դրամ կմնա. ինչպես կգրեք:

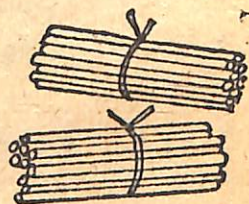
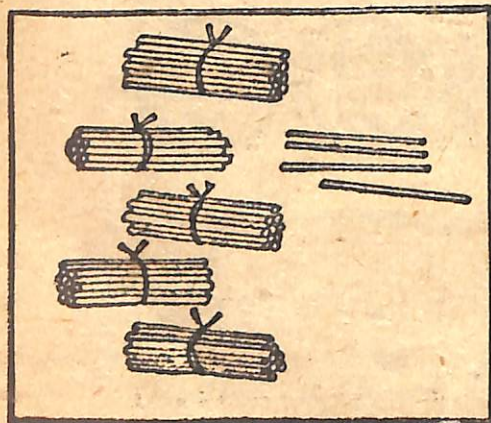
39. Կոլլերիտ դարոցի բանջարանոցում կար 45 խընձորենի, 5-ով ավելի՝ տանձենի, իսկ սրանից ել՝ 40-ով ավելի ծիրանի: Քանի ծիրանի ծառ կար այդտեղ:

40. Բաժակն արժե 25 կոպեկ, իսկ բաժակակալը՝ 5 կոպեկ ավելի: Մեկ բաժակակալ գնելու դեպքում ինչքան դրամ լետ կստացվի, լեթե վճարվի 2 քսան կոպեկանոց:

41. Խրճիթ-ընթերցարանի համար գնեցին Լենինի նկարը, վորի լերկարութլունն եր 50 սանտիմետր, իսկ լախութլունը՝ 8 սանտիմետր պակաս: Վճրքան եր այդ նկարի լախութլունը:

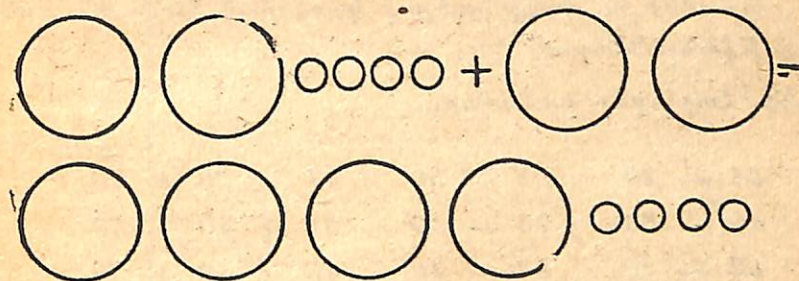
Մետրական քանոնով գծեցեք զրատախտակի վրա և ցույց տվեք այդ նկարի մեծութլունը:

42. Կոտպերատիվում 1 կտոր ձեռքի սապոնը վաճառվում եր 47 կոպեկով, իսկ լվացքինը՝ 7 կոպեկ պակաս: Մի կտոր լվացքի սապոն գնելիս 1 ռուբլիանոց տալով, վճրքան դրամ լետ կստացվի:

Այս նկարի ձևով տասնյակներով կապեցեք ձողիկներ և գումարեցեք: Վճրքան լեղավ:

43. Մի կողմում դրեք 3 տասնյակ և 6 լուցկի, մյուսում՝ 5 տասնյակ: Վճրքան լեղավ:

Մեծ ողերը ցույց են տալիս տասնյակները, փոքրերը՝ միավորները:

Այդ ողերն արտահայտեցեք թվանշաններով:

44. Հաշվեցեք բանավոր.

43 + 30	32 + 60
72 + 20	41 + 40
57 + 40	24 + 70
25 + 50	56 + 30

45. Գրեցեք նման մի քանի որինակներ և դրանց պատասխանը:

46. Լուցկի 6 դատարկ տուփերի մեջ դրեք մի-մի տասնյակ լուցկի, իսկ մի տուփի մեջ՝ 4 հատ: Անջատեցեք 3 տասնյակը: Ինչքան մնաց:

47. Ներքևի մեծ ողակներից 3-ի միջից տարված են գծեր. դա նշանակում ե «3 տասնյակը հանած»:

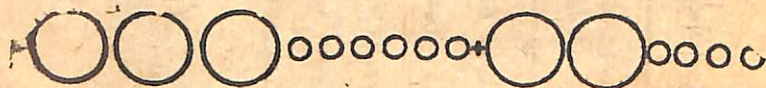
52. Կազմեցե՛ք ձեր խմբի բացակայութիւնների դիագրամը հետեյալ ձևով.

	ԱԶԳԱՆՈՒՆ-ԱՆՈՒՆ	Բացակայած ուրիշ							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Աղատյան Ռուբեն	■	■						
2.	Բալյան Վահան								
3.	Գևորգյան Աշխեն	■	■	■	■	■	■	■	
4.	Դավթյան Հայկ	■	■	■	■				
5.	Զաքարյան Նեյի								
6.	Թովմասյան Հրանտ								
7.	Իսահակյան Աշոտ	■							

53. Նույն ձևով կազմեցե՛ք ձեր խմբի հոկտեմբեր ամսի բացակայութիւնների դիագրամը:

54. Համրիչի վրա գցե՛ք.

$$\begin{array}{ll} 26 + 12 & 95 - 42 \\ 32 + 25 & 79 - 53 \\ 43 + 44 & 87 - 36 \\ 75 + 22 & 66 - 54 \end{array}$$

Ի՞նչ են արտահայտում վերոյի մեծ ու զոքր ուղերը. գրեցե՛ք թվանշաններով:

Ի՞նչ են արտահայտում այս ուղերը. գրեցե՛ք թվանշաններով:

55. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

$$\begin{array}{lll} 25 + 22 & 47 - 22 & 58 + 31 \\ 36 + 23 & 59 - 23 & 65 + 24 \\ 45 + 34 & 79 - 34 & 37 + 42 \\ 46 + 42 & 83 - 42 & 96 + 63 \end{array}$$

56. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{ll} 44 + 12 - 15 & 76 - 41 + 20 \\ 23 + 55 - 14 & 68 - 34 + 12 \\ 64 + 32 - 63 & 85 - 52 + 35 \\ 17 + 42 - 25 & 94 - 62 + 17 \end{array}$$

57. Իմացե՛ք անհայտ թիվը և տետրում գրեցե՛ք x-ի փոխարեն.

$$\begin{array}{lll} 53 + x = 88 & x - 35 = 41 & 77 - x = 43 \\ 64 + x = 86 & x - 24 = 53 & 88 - x = 54 \\ x + 37 = 89 & x - 45 = 23 & 65 - x = 32 \\ x + 46 = 92 & x - 57 = 32 & 96 - x = 64 \end{array}$$

58. Բաղադրե՛ք կայարանում մի վագոնից ջած բերին

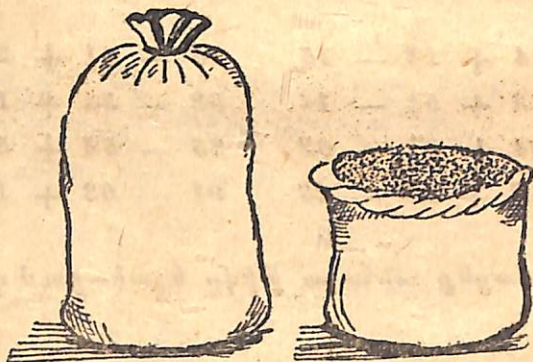
խաղող	23	կողով
տանձ ու խնձոր	32	»
դեղձ	x	»
Ընդամենը	96	կողով

Քանի՞ կողով եր դեղձը:

Մեծ ծանրություններ չափելու համար գործածում են մի չափ, վորին ասում են ցենսնե:

Ցենսնեները 100 կիլոգրամ ե:

Մի ամբողջ և կես պարկ ցորենը մոտավորապես 1 ցենսնեներ քաշ ունի:

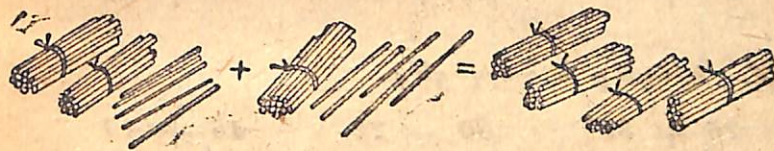

59. Յերկու կոթանաություն սոցմրցում հայտարարեցին իրար. մեկը խոստացավ պետությանը տալ 44 ցենսնեներ, իսկ մյուսը՝ 53 ցենսնեներ հացահատիկ: Առաջինը տվեց 56 ցենսնեներ, իսկ յերկրորդը՝ 59 ցենսնեներ: Այդ կոթանաությունները խոստացածից քանի՞ ցենսնեներ ավելի հացահատիկ տվին:

60. Մի խորհրդային տնտեսություն իր բանջարանոցից ստացավ 76 ցենսնեներ կարտոֆիլ, դրանից 14 ցենսնեներ պակաս՝ կաղամբ և սրանից ել 21 ցենսնեներ պակաս՝ գաղար: Քանի՞ ցենսնեներ գաղար ստացվեց այդ խորհրդային տնտեսությունից:

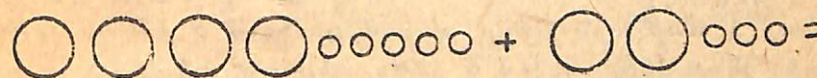
61. Դպրոցից մինչև խրճիթ-ընթերցարանը 32 մետր եր, այնտեղից մինչև կոոպերատիվը՝ 23 մետր: Վճրքան եր հեռավորությունը կոոպերատիվից մինչև գյուղխորհուրդ, յեթե դպրոցից մինչև գյուղխորհուրդ 98 մետր եր:

62. Աշակերտը գրախանութից գնեց 1 տուփ գունավոր մատիտներ, վորոնց տվեց 34 կոպեկ, 1 մետրական քանոն՝ 23 կոպեկ և մի կարկին: Նա վճարեց 1 ռուբլի և յետ ստացավ 10 կոպեկ: Ի՞նչ արժեք կարկինը:

Այս նկարում տասնյակ և միավոր լուցկիներն արտահայտեցե՞ք ողերով, ապա թվանշաններով:

63. Ներքևի ողերն արտահայտեցե՞ք թվանշաններով:

64. Հաշվեցե՛ք բանա՛լոր.

$$\begin{array}{ll} 45 + 15 & 36 + 24 \\ 24 + 16 & 54 + 36 \\ 33 + 17 & 100 - 43 \\ 43 + 18 & 90 - 12 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} 60 - 15 & 70 - 24 & 80 - 34 \\ 40 - 16 & 90 - 34 & 70 - 31 \\ 50 - 17 & 80 - 57 & 90 - 27 \\ 70 - 18 & 60 - 43 & 60 - 18 \end{array}$$

65. $\begin{array}{lll} 37 + 13 & 47 + 23 & 78 + 13 \\ 37 + 43 & 46 + 14 & 64 + 26 \\ 25 + 45 & 57 + 23 & 35 + 25 \\ 25 + 55 & 36 + 44 & 28 + 22 \end{array}$

66. Գրեցե՛ք և հաշվեցե՛ք.

$$\begin{array}{lll} 26 + 34 & 80 - 22 & 46 + 19 \\ 36 + 44 & 90 - 45 & 37 + 43 \\ 53 + 17 & 80 - 36 & 50 - 32 \\ 56 + 24 & 70 - 56 & 90 - 46 \end{array}$$

ԽԱՂ.— «Լրացնել 100-ը»:

Խաղին մասնակցում են յերկուական աշակերտ: Նրանցից մեկն ասում է 100-ից փոքր մի թիվ, մյուսը պետք է ասի այն թիվը, Վորով լրանում է 100-ը. որինակ, յերբ մեկն ասում է «58», մյուսը պետք է պատասխանի «42», վոր լրացնի 100-ը:

67. Տետրում գծադրեցե՛ք ուղղանկյուններ, ինչպես տեսնում եք ներքևում: Այդ ուղղանկյունները բաժանեցե՛ք 2 մասի. ձախ վանդակում գրեցե՛ք այստեղ նշանակված թվերը, իսկ աջ վանդակում այն թիվը, Վորով կլրանա 100-ը:

36		71		57		65	
26		37		51		82	
76		45		91		16	
85		28		48		63	

68. Գտե՛ք անհայտ թիվը և տետրում գրեցե՛ք x-ի փոխարեն:

$$\begin{array}{ll} 100 - x = 36 & x + 48 = 100 \\ 100 - x = 72 & x + 74 = 100 \\ 100 - x = 65 & x + 37 = 100 \\ 100 - x = 83 & x + 42 = 100 \end{array}$$

69. Աշխատանքի սենյակում աշակերտները կապից պտուղներ եյին պատրաստում. տանձերի թիվը 24 եր, խնձորներինը՝ նույնքան, իսկ տանձերից ու խնձորներից 15-ով պակաս նուռ: Քանի՞ պտուղ պատրաստեցին:

70. Արհեստանոցում պատրաստեցին սեղաններ, աթոռներ և արկղեր, ընդամենը 78 հատ: Սեղանների թիվը 15 եր, աթոռներինը՝ 14-ով ավելի, մնացածն էլ արկղեր: Քանի՞ արկղ պատրաստվեց:

71. Խրճիթ-ընթերցարանը քաղաքից ստացավ 89 ուրբլու գրքեր և ուրիշ նյութեր:

գրքեր . . . . . 37 ու.
նկարներ . . . . . 21 ու.
պլակատներ . . . 12 ու.
քարտեզներ . . . x

Ի՞նչ եր քարտեզների արժեքը:

72. Մետրական քանոնի վրա ցույց տվե՞ք 10 սանտիմետր: Քանոնի ոգնությամբ այդ յերկարությունը դժեցե՞ք տեսրում:

10 սանտիմետրը 1 դեցիմետր ե:

73. Քանի՞ դեցիմետր ե 20 սանտիմետրը, 50, 60 սանտիմետրը:

74. Չափեցե՞ք ձեր տետրը. քանի՞ դեցիմետր և սանտիմետր ե դրա յերկարությունը, լայնությունը. նշանակեցե՞ք այդ:

75. Չափեցե՞ք ձեր մատիտը, գրչակոթը, նկարչության տետրը, մետրական քանոնը—քանի՞ դեցիմետր և քանի՞ սանտիմետր ե յուրաքանչյուրը:

76. Քանի՞ դեցիմետր ե

27 սանտիմետրը	և	23 սանտիմետրը
45 »	»	35 »
16 »	»	54 »
58 »	»	42 »

Ստուգեցե՞ք մետրական քանոնով կամ մետրական ժաղավենով:

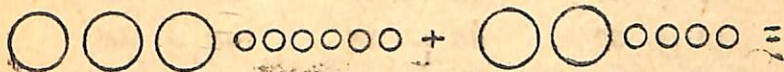
77. Առե՞ք 26 լուցկի. ավելացրե՞ք սրան 7-ը:

Հաշվեցե՞ք այսպես. նախ քանի՞սն ավելացնենք 26-ին, զոր դառնա լրիվ 3 տասնյակ կամ 30. դարձյալ քանի՞սն ավելացնենք: Վճրքան ստացա՞ք:

78. Նույն ձևով 34 լուցկուն գումարեցե՞ք 8-ը, 28-ին 5-ը, 66-ին 9-ը: Ի՞նչքան ստացա՞ք:

79. Տուփի մեջ գրե՞ք 36 լուցկի. դրանից հանեցե՞ք 9-ը, այսպես՝ նախ 36-ից հանեցե՞ք 6-ը, ապա 3-ը:

80. Նույն ձևով 75 լուցկուց վերցրե՞ք 7-ը, 52-ից 6-ը, 63-ից 8-ը: Ի՞նչքան ստացա՞ք:

Հիշեցե՞ք, թե քանի՞ միավորը 1 տասնյակ ե:

Միավոր ողերը միացնելով քանի՞ տասնյակ կստաց-
վի և քանի՞ միավոր ել կմնա:

Վերևի ողերը միացնելով ի՞նչ կստացվի: Արտահայ-
տեցե՛ք դա նախ մեծ ու փոքր ողերով, ապա թվանշան-
ներով:

81. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

$$\begin{array}{rclcl} 28 + 6 & 34 - 6 & 45 + 7 & 54 - 7 \\ 36 + 7 & 45 - 7 & 17 + 7 & 92 - 7 \\ 47 + 8 & 63 - 8 & 68 + 7 & 36 - 7 \\ 58 + 9 & 76 - 9 & 35 + 7 & 83 - 7 \end{array}$$

82. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{rclcl} 24 + 8 & 62 - 8 & 29 + 6 & 45 - 6 \\ 26 + 6 & 42 - 6 & 76 + 9 & 37 - 8 \\ 47 + 6 & 73 - 6 & 52 - 4 & 85 + 7 \\ 37 + 5 & 45 - 8 & 86 - 8 & 29 + 5 \end{array}$$

83. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

$$\begin{array}{rclcl} 38 + 14 & 36 - 17 & 28 + 47 & 44 - 27 \\ 28 + 64 & 54 - 16 & 36 + 49 & 47 - 29 \\ 58 + 34 & 63 - 35 & 37 + 28 & 92 - 34 \\ 28 + 54 & 76 - 29 & 26 + 66 & 85 - 75 \end{array}$$

84. Հաշվեցե՛ք գրավոր:

$$\begin{array}{rclcl} 15 + 27 & 65 = 27 & 36 + 37 \\ 46 + 37 & 56 = 28 & 48 + 15 \\ 54 + 29 & 85 = 29 & 16 + 56 \\ 35 + 38 & 92 = 74 & 24 + 49 \end{array}$$

85. Աշակերտն իր ունեցած 65 կոպեկից նախաճաշի
համար տվեց 17 կոպեկ, իսկ աշկոռպին՝ 36 կոպեկ՝ դա-
նազան պիտույքների արժեքը: Քանի՞ կոպեկ մնաց նրա
մոտ:

86. 3 որում դեղատունն այցելեց 83 մարդ՝ առա-
ջից ուր՝ 28, յերկրորդ ուր՝ 31, իսկ մնացածն ել՝ յեր-
րորդ ուր: Շերրորդ ուր քանի՞ այցելու ունեցավ դեղա-
ատունը:

87. Քանի՞ անհայտ թիվը և գրեցե՛ք տետրում x-ի
փոխարեն:

$$\begin{array}{rclcl} x - 24 = 28 & 17 + x = 52 \\ x - 24 = 48 & 27 + x = 42 \\ 33 - x = 18 & x + 16 = 51 \\ 63 - x = 28 & x + 36 = 53 \end{array}$$

88. Վճրքան կլինի.

$$\begin{array}{rclcl} 52 - 16 + 16 & 52 + 14 - 18 \\ 84 - 25 + 25 & 75 + 17 - 28 \\ 66 - 18 + 36 & 61 + 26 - 18 \\ 72 - 36 + 36 & 72 + 15 - 28 \\ 14 + 39 - 48 \\ 65 - 27 + 37 \\ 92 - 42 + 33 \\ 74 + 19 - 46 \end{array}$$

89. Ներքևի առաջին քառակուսիների թվերը հե-
տըզնետե փոքրացրե՛ք և գրեցե՛ք տետրում այնպես,
ինչպես այստեղ ե.

12-ով	96	84						
15-ով	90							
14-ով	98							
16-ով	96							
18-ով	90							

90. Թղթից կտրեցե՛ք մի քանի քառակուսի քարտեր. դրանց վրա գրեցե՛ք 24 9 18 37 և շարժելով ներքևի դատարկ քառակուսիներին վրայով, գումարեցե՛ք կողքի թիվը.

	+	7		+	8
	+	26		+	27
	+	38		+	47
	+	59		+	58
	+	43		+	19

91. Կտրեցե՛ք 4 քարտ և դրանց վրա գրեցե՛ք 70, 86, 77 և 89 և շարժելով ներքևի դատարկ քառակուսիների վրայով, ամեն անգամ հանեցե՛ք կողքի թիվը.

	—	35		—	48

	—	56		—	65
	—	29		—	17
	—	36		—	19
	—	25		—	49

92. Տարվա սկզբին չորրորդ խմբի 40 աշակերտներից սոցմրցման մասնակցեց 16-ը, մի ամիս հետո նրանք դարձան 28: Այդ խմբից քանիսը դուրս մնաց սոցմրցումից:

93. Մի գործարանում պարզեցին 36 հարվածային բանվորներին: Նրանցից 16-ը ստացան լենինի գրվածքները, 14-ը՝ դրամական նվեր, մնացածն էլ՝ նոր բնակարան: Հարվածային բանվորներից քանիսը նոր բնակարան ստացավ:

94. Յերկու գյուղից դեպի հացամթերման կայանը ճանապարհվեցին սայլեր, բարձած ցորենով ու գարով: Առաջին գյուղի սայլերին բարձած էր 24 պարկ ցորեն և 38 պարկ գարի, իսկ յերկրորդ գյուղին՝ 35 պարկ ցորեն և 26 պարկ գարի: Վերջանով մի գյուղի հացահատիկը շատ էր մյուսից:

95. Կորսնտեսությունն իր մի այգու խաղողը հավաքեց 4 որում.

առաջին որը	կրեցին	18	տակառ	խաղող
յերկրորդ »	»	17	»	»
յերրորդ »	»	23	»	»
չորրորդ »	»	մնացածը		

Ընդամենը 84 տակառ

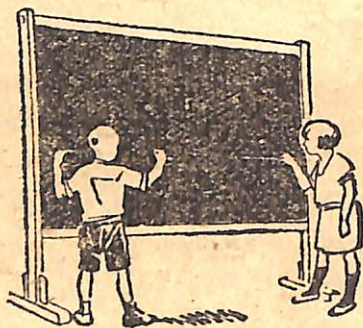

Չորրորդ որը քանի տակառ խաղող կրեցին:

96. Կոոպերատիվը մի վերարկուն վաճառում եր 49 ուրբով, իսկ վերնագրեստը՝ 9 ու. պակաս: 100 ուրբիանոցից քանի ուրբի յետ կտային, յեթե գնեյին մի վերարկու և մի վերնագրեստ:

Ուղիղ Գիծ

1. Առե՛ք 2 մետր հաստ թել, կավիճ քսեք դրան և 2 ծայրերից բռնելով ձգե՛ք գրատախտակի վրա: Թելի մեջտեղից քաշելով և բաց թողնելով՝ կստացվի հետք, վորը կլինի ուղիղ գիծ:

Սովորապես սովորեք են ուղիղ գծերն այդպես քաշում:

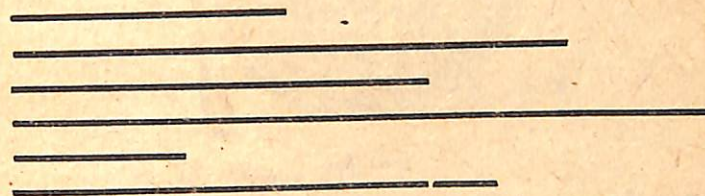
2. Փորձեցե՛ք դասարանի հատակին այս ձևով 2 մետր յերկարության ուղիղ գիծ քաշել:

Ուղիղ գիծ

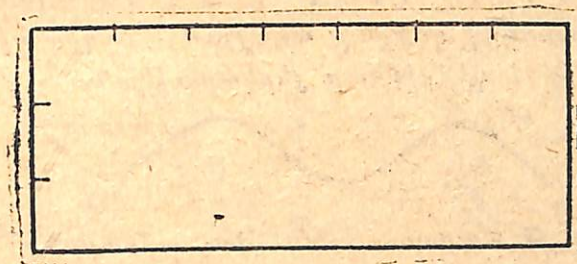
3. Քանոնի միջոցով տետրում մատիտով գծեցե՛ք ուղիղ գիծ:

4. Դասարանում—հատակին, սեղանի, գրատախտակի, պատի վրա ցույց տվե՛ք ուղիղ գծեր:

5. Ձափեցե՛ք և նշանակեցե՛ք ներքևի ուղիղ գծերի յերկարությունը:

6. Հաշվեցե՛ք, քանի սանտիմետր ե ներքևի ուղղանկյան յերկարությունն ու լայնությունը:

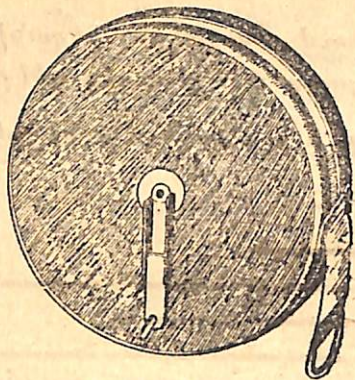
7. Ձափեցե՛ք գրքի, տետրի, պատուհանի ապակու յերկարությունն ու լայնությունը:

8. Աչքաչափով վորոշեցե՛ք փոքր առարկաների յերկարությունը և ապա ստուգեցե՛ք սանտիմետրային քանոնով:

9. Աչքաչափով վորոշեցե՛ք դպրոցական շենքի յեր-

կարողութունն ու լայնութիւնը և ստուգեցե՛ք 5 մետրանոց սլարանով կամ ուղեւորով:

Ռուկա

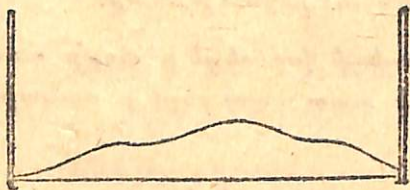
10. Աչքաչափով վորոշեցե՛ք դպրոցի պատշգամբի յերկարութիւնը:

11. Մրցման յելե՛ք, ով ձեզնից աչքաչափով ավելի ճիշտ և կարողանում վորոշել հեռավորութիւնը:

12. Քանոնով գծեցե՛ք սեւորում 3 ուղիղ գիծ, յուրաքանչյուրը 1 դեմցիմետր յերկարութեան:

13. Հարթ տարածութեան վրա ամրացրե՛ք 2 ձող իրարից 5 մետր հեռավորութեամբ: Այդ ձողերի միջև անցկացրե՛ք 2 պարան հերքելի ուղիղ և կոր գծերի ձևով:

Այդ պարաններից, ուրեմն և գծերից վճռն ավելի յերկար կամ կարճ կլինի. հափեցե՛ք և ստուգեցե՛ք:

14. Գյուղի և քաղաքի միջև ընկած և յերկու ճառագարն, մեկն ուղիղ գծով՝ մարդկանց համար, մյուսը վորոտապտույտ՝ կառքերի համար: Վստքով գնարու դեպքում վճռ ճանապարհով ավելի շուտ տեղ կհասնեն:

ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՉԱՓԵՐԸ

Տարին 12 ամիս և:

Ամիսը 30 կամ 31 որ և:

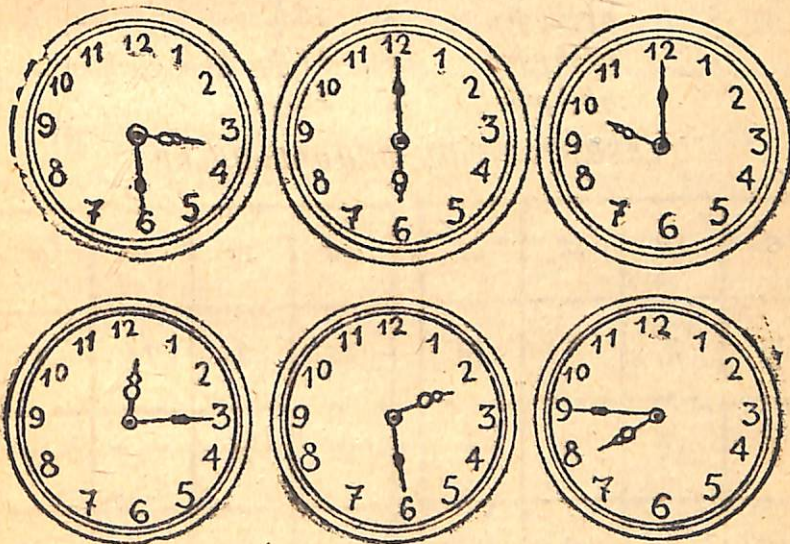
Յերեկն ու գիշերը մի լրիվ որ և:

Որը 24 ժամ և:

Ժամը 60 րոպե և:

Րոպեն 60 վայրկյան և:

15. Նայեցե՛ք ժամացույցի նկարներին և սլաքների դիրքով վորոշեցե՛ք ժամանակը:

16. Ձեր պատրաստած ժամացույցի վրա սլաքները զստավորեցե՛ք այնպես, վոր ցույց տա—

յե՛րբ են սկսվում ձեր դասերը, յերբ են վերջանում: ժամի քանիսի՛ն եք պառկում քնելու:

Ժամանակը հաշվում են վոչ միայն առավոտյան կամ յերեկոյան, գիշերվան ժամերի բաժանելով, այլև հաջորդաբար ուրվա բոլոր ժամերի անունով—ցերեկվա ժամի 12-ից հետո հետևյալ ժամն անվանելով 13, ապա 14, 15... մինչև 24: Ուրիշակ, փոխանակ ասելու ցերեկվա ժամի 2-ը, ասում ենք՝ ժամի 14-ը, յերեկոյան ժամի 6-ին ասում ենք՝ ժամի 18:

17. Հաջորդական ժամերով արտահայտեցե՛ք

առավոտյան ժամի 8-ը

ցերեկվա » 3-ը

ցերեկվա » 5-ից կես անց

յերեկոյան » 9-ը

գիշերվա » 10-ը

գիշերվա » 11-ից կես պակաս

գիշերվա » 12-ը:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՔԱՌԱՅՈՒՄՈՒՆԵՐ

8	13	12	1
11	2	7	14
5	16	9	4
10	3	6	15

12	15	0	3
11	1	14	4
2	8	7	13
5	6	9	10

19	26	21
24	22	20
23	18	25

3	2	15	14
23	16	1	4
10	11	6	7
8	5	12	9

1	35	34	4
32	6	7	29
8	30	31	5
33	3	2	36

18. Գումարեցե՛ք այս քառակուսիների ամեն մի շարքի թվերն ուզած ուղղությամբ: Ի՞նչ նկատեցիք:

19. Փայտածալման գործարանում դռան տարբեր մասերը պատրաստելուն զնում ե 38 բուլե, մասերը միացնելուն՝ 28 բուլե, իսկ այդ մասերը կպցնելուն, ամրացնելուն՝ 9 բուլելով պակաս, քան մասերի միացմանը:

Այդ գործարանում վճրքան ժամանակ ե պահանջվում մի դուռ շինելու համար:

20. Մեկ վագոնում տեղավորվում ե 84 հակ բամբակ: Այդքան բամբակը պահեստից փոխադրեց 8 ֆուրգոն, վորից յերկրորդը 27 հակ, յերրորդը՝ նույնքան,

խակ առաջինը՝ մնացածը: Այդ յերեք ֆուրգոններից վերին
ամենից շատ տեղափոխեց:

21. Վոտքի կարի մեքենան արժե 72 ու., իսկ ձեռ-
քինը՝ 23 ուղբով պակաս: Ի՞նչ արժեն ձեռքի և վոտքի
մի-մի մեքենա միասին:

22. Մի կոլտնտեսութուն անցյալ տարի ունեւ 32
կով և 20 յեզ, իսկ այս տարի՝ 48 կով և 28 յեզ: Մի
տարում քանի՞ կով ու յեզ եւ ավելացել:

ՓԱԿԱԳԾՈՎ ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

$$\begin{array}{ll} 23. \quad 25 + (24 + 29) & 73 - (61 - 37) \\ \quad 27 + (28 + 43) & 81 - (25 + 16) \\ \quad 9 + (56 + 32) & 32 - (94 - 78) \\ \quad 54 + (23 + 17) & 48 - (35 + 9) \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 24. \quad (57 - 29) + 43 & (49 + 34) - 56 \\ \quad (76 - 63) + 18 & (98 - 39) - 45 \\ \quad (34 - 26) + 37 & (27 + 48) - 39 \\ \quad (71 - 57) + 65 & (87 - 78) + 78 \end{array}$$

ՀՈՏՈՑԻ ԽԱՂ

25. Ներքեի որինակով, բայց ավելի մեծ զիրքով
թղթից պատրաստեցե՞ք քարտեր և զբանց մեջ գրեցե՞ք
բերված թվանշանները:

45 — 18	60 — 43	65 — 19	35 + 28

31 — 18	100 — 45	78 — 69	80 — 64

35 + 29	58 + 34	28 + 28	71 — 59

57	9	27	64
17	22	46	92
16	63	19	56

Վերցրե՛ք յուրաքանչյուրդ 3-ական քարտ և մեկ-
մեկ հանելով քառակուսի թերթիկները, խաղացե՛ք լոտո:

26. Դպրոցական շենք եյին շինում. 18 բանվոր
քար եր կրում, 8-ը՝ ցեխ հասցնում, իսկ քար կրողնե-
րից 8-ով ավելին՝ ուրիշ աշխատանքներ կատարում: Քա-
նի՞ բանվոր եր աշխատում շենքի կառուցման վրա:

27. Քաղաքում մի բաղնիս շինեցին, վորի համար-
ների թիվը 48 եր, ընդհանուր լողաբաններինը՝ 4, իսկ
համարներից 39 սենյակով պակաս՝ զրասենյակի և այլ
կարիքների համար: Քանի՞ սենյակից եր բաղկացած բաղ-
նիսը:

28. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$63 + (4 \times 5)$$

$$38 + (7 \times 2)$$

$$45 + (10 \times 3)$$

$$56 + (6 \times 3)$$

$$63 - (4 \times 5)$$

$$83 - (7 \times 2)$$

$$45 - (10 \times 3)$$

$$56 - (6 \times 3)$$

$$(10 \times 3) + 28$$

$$(4 \times 10) + 16$$

$$(3 \times 20) + 36$$

$$(2 \times 9) + 25$$

29.

$$(20 \times 4) - 28$$

$$(30 \times 3) - 37$$

$$(20 \times 5) - 46$$

$$(40 \times 2) - 75$$

$$55 + (40 : 2)$$

$$64 - (60 : 2)$$

$$48 - (18 : 2)$$

$$74 - (18 : 4)$$

$$55 - (40 : 2)$$

$$63 - (60 : 2)$$

$$48 - (18 : 2)$$

$$74 - (18 : 3)$$

30.

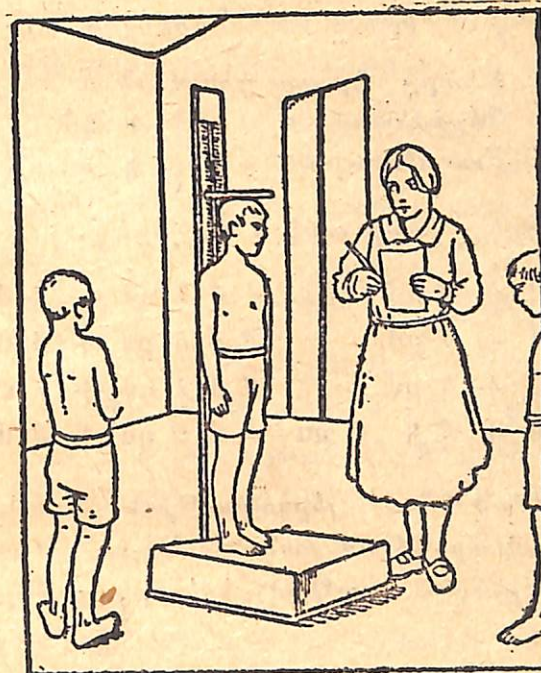
$$(60 : 6) + 19$$

$$(80 : 8) + 27$$

$$(60 : 3) - 8$$

$$(100 : 5) - 14$$

ՅԵՐԿԱՆՈՒՆ ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԹՎԵՐԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ
ՅԵՎ ՀԱՆՈՒՄԸ

Մեր խմբի մի քանի աշակերտների հասակը.

Ազգանուն և անուն	Այժմ	Անցյալ տարի	Աճումը
Աղիզյան Եմմա	1 մ. 24 սմ.	1 մ. 19 սմ.	
Սելրանյան Կարլին	1 » 27 »	1 » 21 »	
Գասպարյան Նինել	1 » 28 »	1 » 23 »	
Հակոբյան Նադիա	1 » 24 »	1 » 17 »	
Դարբինյան Վահան	1 » 22 »	1 » 17 »	
Անդրիասյան Սուրիկ	1 » 26 »	1 » 20 »	

31. Հաշվեցե՛ք, թե մի տարում ինչքան է աճել
ամեն մեկի հասակը և լրացրե՛ք աճման սյունակը:

32. Չափեցե՛ք ձեր խմբի 10 աշակերտների հասա-
կը և հաշվեցե՛ք տարբերությունները:

Մետրը կրճատ գրում են մ
Դեցիմետրը » » » դմ
Սանտիմետրը » » » սմ

33. Գրեցե՛ք իրար տակ և հաշվեցե՛ք.

1 դմ 7 սմ + 2 սմ	4 մ 7 սմ + 1 մ 2 սմ
2 դմ 4 սմ + 5 սմ	3 մ 5 դմ + 4 մ 2 դմ
5 դմ 4 սմ + 3 սմ	6 մ 1 սմ + 7 մ 7 սմ
1 մ 3 դմ + 2 մ 6 սմ	5 մ 6 դմ + 3 մ 2 դմ

34. 1 մետր 28 սմ յերկարության քանոնը համե-
մատեցե՛ք 1 մետր 24 սմ քանոնի հետ:

Հաշվեցե՛ք, թե առաջինը յերկրորդից ինչքանով է
ե մեծ:

35. 2 մետր 30 սմ ձողից կտրեցե՛ք 1 մետր 10 սմ,
ինչքան մնաց:

36. Դասաբանի յերկարությունը 7 մ 25 սմ է, իսկ
լայնությունը՝ 4 մ 10 սմ: Յերկարությունն ինչքանով
է ավելի լայնությունից:

37. Գրեցե՛ք իրար տակ և հաշվեցե՛ք:

2 մ 25 սմ — 1 մ 14 սմ	4 մ 50 սմ — 2 մ 24 սմ
8 մ 39 սմ — 2 մ 23 սմ	9 մ 35 սմ — 4 մ 22 սմ

38. Դռնից մինչև լուսամուտ 2 մետր է. արդյոք

աչդտեղ կտեղավորվի 2 պլակատ, յեթե մեկի լայնու-
թյունը 1 մ 20 սմ է, իսկ մյուսին՝ 90 սմ:

39. Աշակերտը դպրոցում աշխատում է 4 ժամ 4
րոպե, իսկ տանը՝ 2 ժամ 30 րոպե: Վճրքան է աշխա-
տում աշակերտը դպրոցում և տանը:

40. Աշակերտներն արհեստանոցում 1 ժամ 20 րոպե
կավի աշխատանք կատարեցին և մի ժամ 25 րոպե փայ-
տի աշխատանք: Վճրքան ժամանակ աշխատեցին արհես-
տանոցում:

41. Գրեցե՛ք իրար տակ և հաշվեցե՛ք.

1 ժամ 10 րոպե + 45 րոպե
3 ժամ 35 րոպե + 15 րոպե
2 ժամ 30 րոպե + 20 րոպե
1 ժամ 30 րոպե + 2 ժամ 10 րոպե
3 ժամ 10 րոպե + 5 ժամ 20 րոպե
1 ժամ 50 րոպե + 7 ժամ 5 րոպե
2 ժամ 5 րոպե + 1 ժամ 15 րոպե
2 ժամ 25 րոպե + 1 ժամ 15 րոպե
6 ժամ 25 րոպե + 4 ժամ 10 րոպե:

42. Առաջին և յերկրորդ խմբերն աշխատանքի սե-
նյակում աշխատեցին 2 ժամ 45 րոպե. առաջին խումբն
աշխատեց 1 ժամ 15 րոպե: Ինչքան աշխատեց յերկ-
րորդ խումբը:

43. Գրեցե՛ք իրար տակ և հաշվեցե՛ք.

1 ժամ 20 րոպե — 15 րոպե
1 ժամ 55 րոպե — 30 րոպե
1 ժամ — 40 րոպե

- 2 ժամ — 1 ժամ 25 րոպե
 5 ժամ 15 րոպե — 2 ժամ 6 րոպե
 2 ժամ. — 1 ժամ 15 րոպե
 5 ժամ 40 րոպե — 2 ժամ 10 րոպե
 3 ժամ 25 րոպե — 1 ժամ 20 րոպե
 2 ժամ 50 րոպե — 1 ժամ 40 րոպե

44. Դպրոցի աշկոտպից յերկրորդ խմբի համար վերց-
 րին 35 տետր 1 ուրբի 75 կոպեկով և 35 թանաքաման
 1 ուրբի 15 կոպ.: Ի՞նչքան վճարեցին բոլորին:

45. Դպրոցի արհեստանոցի համար ստացան սղոց 1
 ուրբի 70 կոպ. արժողությամբ և մուրճ՝ 40 կոպեկ սղո-
 ցից պակաս: Ի՞նչ արժեք մուրճը:

46. Զանազան լրագրերի բաժանորդագրվելու հա-
 մար աշակերտները պետք է հավաքեյին 20 ո. 75 կո-
 պեկ, բայց հավաքեցին 25 ուրբի 90 կոպեկ: Ավերացած
 դրամից 3 ուրբի 5 կոպեկ տվին 2 նկարի՝ դապարանում
 կախելու: Վճրքան դրամ մնաց:

47. Ատամի խոզանակն արժե 1 ուրբի 20 կոպեկ,
 իսկ ատամնափոշին՝ 25 կոպեկ: Մի մարդը տարեկան
 վճրքան պետք է ծախսի ատամների մաքրության հա-
 մար, յեթե գործածի 1 խոզանակ և 5 սուսի ատամնա-
 փոշի:

48. Գրեցե՛ք իրար տակ և հաշվեցե՛ք.

- 1 ուրբ. 80 կոպ. + 3 ո. 10 կ.
 3 ուրբ. 25 կոպ. + 10 ո. 15 կ.
 4 ուրբ. 15 կոպ. + 2 ո. 15 կ.

- 16 ուրբ. 60 կոպ. + 5 ո. 30 կ.
 5 ուրբ. 26 կոպ. + 8 ո. 71 կ.
 4 ուրբ. 56 կոպ. + 13 ո. 19 կ.

49. 25 ուրբ. 80 կոպ. + 7 ուրբ. 18 կոպ.
 66 ուրբ. 65 կոպ. + 6 ուրբ. 27 կոպ.
 36 ուրբ. 29 կոպ. + 18 ուրբ. 42 կոպ.
 26 ուրբ. 83 կոպ. — 15 ուրբ. 76 կոպ.
 54 ուրբ. 45 կոպ. — 16 ուրբ. 18 կոպ.
 63 ուրբ. 78 կոպ. — 27 ուրբ. 57 կոպ.

50. Կազմեցե՛ք խնդիրներ, նյութերը վերցնելով
 աշկոտպից, արհեստանոցից և ձեր կյանքի ուրիշ շրջան-
 ներից:

51. Քանոնով տետրում գծեցե՛ք 3, 4, 6, 9, 10
 սանտիմետր յերկարության ուղիղ գծեր:

52. Պարանի յերկարությունը 6 մետր է. կարելի՞
 յե այդքան յերկարության ուղիղ գիծ քաշել տետրում:

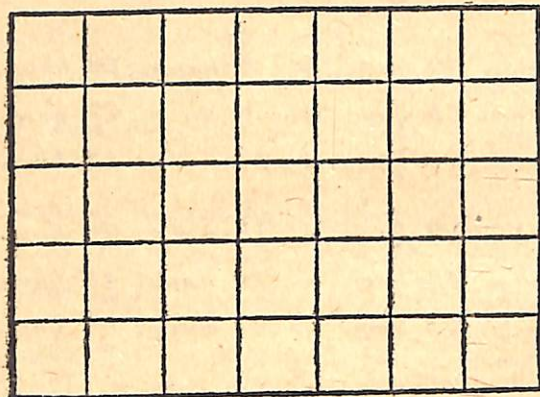
Մեկ մետր յերկարությունը տետրում արտահայտե-
 ցե՛ք մեկ սանտիմետր գծով: Ուրեմն 6 մետր պարանը
 թղթի վրա պետք է արտահայտենք 6 սանտիմետր ուղիղ
 գծով:

53. Դասարանի յերկարությունը 7 մետր է, լայ-
 նությունը՝ 5 մետր:

Հնարավոր է 7 կամ 5 մետրը նույնությամբ տե-
 դավորել տետրի մի թերթի վրա. իհարկե՞ վոչ — այդ
 պատճառով ներքևի նկարում, վորով արտահայտված է

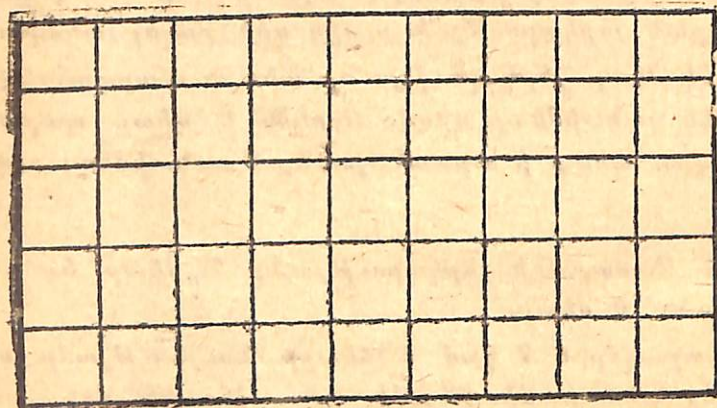
դասարանի յերկարությունն ու լայնությունը, մեկ սանտիմետրն ընդունված է մեկ մետրի փոխարեն:

54. Չափեցե՛ք ձեր դասարանի յերկարությունն ու լայնությունը լրիվ մետրներով և գծագրեցե՛ք, ընդունելով 1 վանդակը մեկ մետր:

Ձեր գծագրածը կլինի դասարանի հասակագիծը:

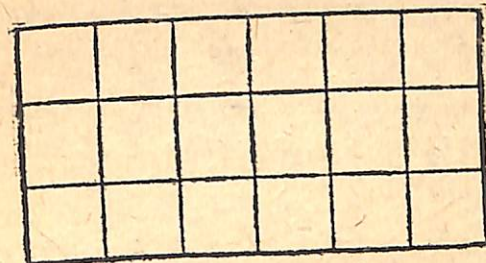
55.

1 սանտիմետրն արտահայտում է 1 մետր:

Նայելով այս հատակագծին, վորոշեցե՛ք դասարանի յերկարությունն ու լայնությունը:

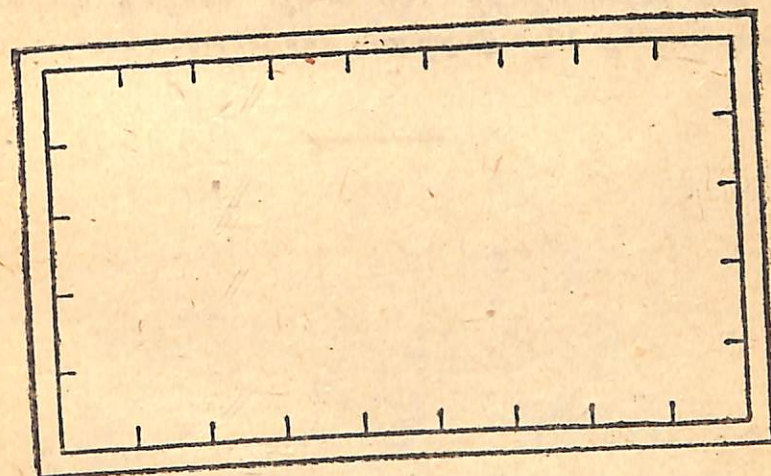
56.

1 սանտիմետրն
արտահայտում է
10 մետր:

Այս հատակագծով վորոշեցե՛ք դպրոցի բակի յերկարությունն ու լայնությունը:

57.

1 սմ ընդունել 1 մ:

Այս հատակագծով վորոշեցե՛ք սենյակի յերկարությունն ու լայնությունը:

58. Դպրոցի դահլիճի յերկարությունը 10 մետր է, իսկ լայնությունը՝ 6: Տետրակում գծեցե՛ք դահլիճի հատակագիծը, 1 մետրի փոխարեն վերցնելով 1 վանդակ:

59. Դպրոցի շենքի յերկարությունը 30 մետր է, լայնությունը 20 մետր. — տետրում գծեցե՛ք դպրոցի հատակագիծը 5 մետրի փոխարեն վերցնելով 1 սմ:

60. Չափեցե՛ք ձեր դպրոցի շենքի յերկարությունն ու լայնությունը և գծեցե՛ք հատակագիծը 1 մետրի փոխարեն վերցնելով 1 սմ:

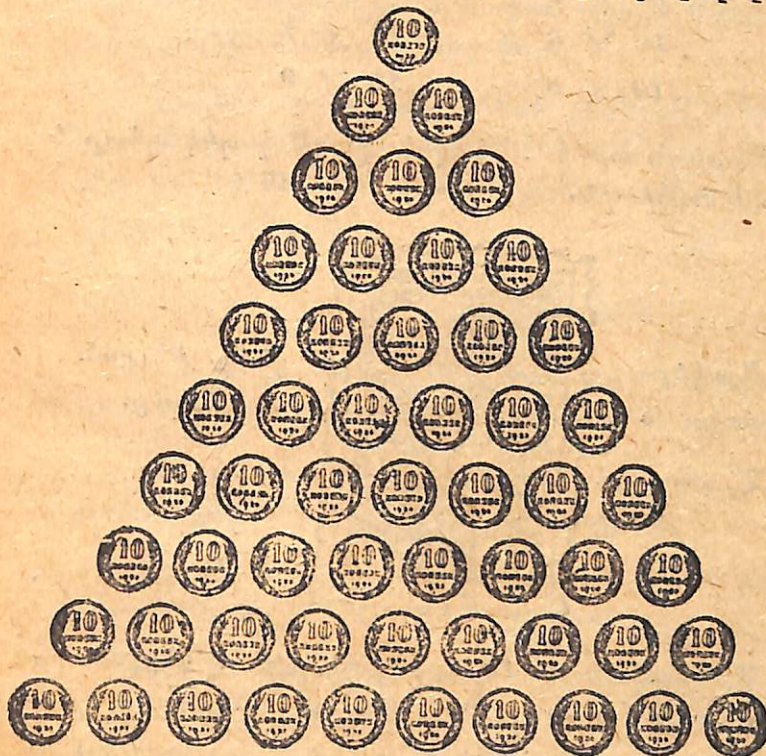
61. Պահարանի յերկարությունը 2 մ է, իսկ լայնությունը 1 մ: Գծեցե՛ք պահարանի հատակագիծը, 20 սմ-ի փոխարեն վերցնելով 1 սմ:

62. Դպրոցի պարտեզի յերկարությունը 150 մետր է, իսկ լայնությունը՝ 100 մետր: Գծեցե՛ք պարտեզի հատակագիծը 10 մ փոխարեն վերցնելով 1 սմ:

ԲԱԶՄԱՊԱՆՈՒՄ ՅԵՎ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵԼ 10-Ը

1. Հաշվեցե՛ք տասնյակներով այսպես 10, 20, 30... մինչև 100-ը: Գրեցե՛ք այդ թվերը:
2. Յետ հաշվեցե՛ք տասնյակներով այսպես 100, 90, 80... մինչև 10-ը: Գրեցե՛ք այդ թվերը:
3. Հաշվեցե՛ք՝ ամեն մի շարքում քանի՞ կոպեկ է:

4. Գրեցե՛ք տետրում կարճ ձևով այսպես ու հաշ-
վեցե՛ք:

10×1	10×6
10×2	10×7
10×3	10×8
10×4	10×9
10×5	10×10

5.

10×2	10×3
10×4	10×5
10×6	10×7
10×8	10×9

6. Մատիան արժե 10 կոպեկ. քանի՞ կոպեկ պետք է
վճարել 10 մատիան:

7. Աշակեր-
տը փոստից 8
հատ

զնեց. ի՞նչքան
վճարեց:

8. Մի դեցիմետրը 10 սանտիմետր է. 7 դեցիմետրը
քանի՞ սանտիմետր է:

9. 10 թերթից կազմված 5 տետրը քանի՞ թերթ
ունի:

10. Կազմեցե՛ք խնդիրներ, փորձե՛ք 10 կրկնվի 3, 6,
4, 9 անգամ:

11. Հաշվեցե՛ք զբավուր.

$10 \times 2 + 10$	$30 - 20 \times 4$	$10 \times 6 - 10$
$10 \times 7 + 15$	$30 - 20 \times 10$	$8 + 2 \times 10$
$10 \times 9 - 30$	$4 + 6 \times 3$	$10 \times 9 + 10$
$10 \times 8 - 60$	$7 + 3 \times 5$	$70 - 60 \times 6$

12. Գնացքի առաջին վագոնում կար 30 ճանապար-
հորդ, յերկրորդում՝ առաջինից 20-ով պակաս, իսկ յեր-
րորդում՝ յերկրորդից 4 անգամ ավելի: Յերրորդ վագո-
նում քանի՞ ճանապարհորդ կար:

13. Նոր կառուցվող շենքի լայնությունը 10 մետր
էր, յերկարությունը 3 անգամ ավելի, իսկ բարձրու-
թյունը 19 մետրով պակաս յերկարությունից: Վորքման
էր բարձրությունը:

ԲԱԺԱՆԵԼ 10-Ի ՎՐԱ

14. 20 գրչածայրը 10 աշակերտի միջև բաժանեցե՛ք
հավասարապես. ամեն մեկը քանի՞սը ստացավ:

15. 30 հատ կոպեկանոցներ վերցրե՛ք և հավասար
բաժանեցե՛ք 10 տեղ. ի՞նչքան ստացա՛ք:

16. 50 ուրբլիանոցը փոխարինեցե՛ք 10 ուրբլիանոց,
ներով: Քանի՞ 10 ուրբլիանոց կլինի:

17. 80 կոպեկով քանի՞ 10 կոպեկանոց նամակա-
դրոշմ կարելի յե գնել:

18. Հաշվեցե՛ք բանավոր, ապա գրավոր.

10 : 10	80 : 10	100 : 10	30 : 10
20 : 10	90 : 10	90 : 10	20 : 10
30 : 10	100 : 10	80 : 10	10 : 10
40 : 10	20 : 10	70 : 10	90 : 10
50 : 10	40 : 10	60 : 10	70 : 10
60 : 10	60 : 10	50 : 10	50 : 10
70 : 10	80 : 10	40 : 10	100 : 10

19. 10 գործվածքային մեքենայի հարկավոր ե ուրական 40 կիրգրամ մանվածք. մի մեքենան որական քանի՞ կիրգրամ մանվածք ե սպառում:

20. Մի կիրգրամ մանվածքից ստացվում ե 10 մետր գործվածք. քանի՞ կիրգրամ մանվածք ե հարկավոր 100 մետր գործվածք ստանալու համար:

21. 80 կոլտնտեսական դաշտ դուրս յեկան բամբակ հավաքելու. նրանք բաժանվեցին 10 բրիգադի: Ամեն մի բրիգադում քանի՞սն եյին:

22. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

20 : 10 + 10	30 : 10 + 20	70 : 10 — 5
10 × 7 : 10	40 + 60 : 10	85 — 25 : 10
80 : 10 + 5	50 : 10 + 5	90 : 10 + 10
10 × 5 : 10	70 + 20 : 10	75 — 15 : 10

23. Հին գործվածքային մեքենայի վրա ջուլհակը մի ժամում գործում եր 10 մետր չիթ, իսկ նորի վրա՝ 50 մետրով ավելի: Նոր մեքենայով քանի՞ անգամ ավելի յե գործում:

24. Կոլտնտեսարոնը բաց թողեց կոլտնտեսություններին 50 տրակտոր, դրանից 10 անգամ պակաս սերմազտիչ մեքենա ե վերջինիցս 2 անգամ ավելի շարքացան: Քանի՞ մեքենա բաց թողեց կոլտնտեսարոնը:

Շարքացան

25. Խնդիր-հանելուկ. Աշակերտն իր ընկերոջը հարցրեց — «քանի՞ գրչածայր ունես». նա պատասխանեց «յեթե ունենայի 10 անգամ ավելի, քան հիմա ունեմ, ապա 30 հատ գրչածայր կունենայի»: Քանի՞ գրչածայր ունեեր:

26. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

90 — (10 × 7)	20 + (70 : 10)	75 — (10 × 6)
40 + (10 × 5)	50 — (90 : 10)	30 : (17 — 7)
10 × (60 : 10)	100 : (6 + 4)	10 × (35 — 27)
80 : (100 : 10)	10 × (15 — 5)	18 + (40 : 10)

27. «Հնգամյակը 4 տարում» փոխառության բաժանորդագրվողները վճարումները կատարում են 10 ամսվա ընթացքում: Ամսական քանի՞ ուրբի պիտի տան այն բանվորները ե կոլտնտեսականները, վորոնք բաժանորդագրվել են՝

70 ուրբու

50 ուրբու

90 ուրբու

80 ուրբու

60 ուրբու

40 ուրբու

28. Հաշվեցէ՛ք զբաժնը.

$$(70 + 30) : (95 - 85) \quad (20 : 10) + (10 \times 4) \\ (67 - 57) \times (23 - 13) \quad (10 \times 9) - (100 : 10)$$

29. Տետրում մի գեցիմետր նկարեցէ՛ք և բաժանեցէ՛ք սանտիմետրերի:

Քանի՞ սանտիմետր ունի գեցիմետրը:

Մի սանտիմետրը գեցիմետրի վճիռ մասն է կազմում:

Մեկ տասնորդականը զբաժնում է այսպէս $\frac{1}{10}$:

Քանի՞ $\frac{1}{10}$ մաս ունի գեցիմետրը:

30. Տետրում նկարեք 1 գեցիմետր յերկարություն ունեցող ուղղանկյուն և քանոնի օգնութեամբ բաժանեցէ՛ք 10 հավասար մասի, այսպէս.

$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	

Զգրածը վճիռ մասն է: Քանի՞ այդպիսի մաս ունի ուղղանկյունը. — $\frac{1}{10}$ մասն ստանալու համար պետք է բաժանել 10 հավասար մասերի:

31. Գտէ՛ք 40-ի $\frac{1}{10}$ մասը:

32. Գտէ՛ք 70, 90, 50, 30-ի $\frac{1}{10}$ մասը:

33. Տը 80-ի վճիռ մասն է:

34. Աշակերտն իբր ունեցած 70 կոպեկի $\frac{1}{10}$ մասը

տվեց թղթի, իսկ 20 կոպեկի զրհածայր առավ: Քանի՞ կոպեկ մնաց նրա մոտ:

35. Կորտնտեսությունը ցանեց 15 ցենտներ զարի, դրանից 30 ցենտներով ավելի՝ ցորեն և այդ յերկուսի $\frac{1}{10}$ -ի չափ էլ հաճար: Քանի՞ ցենտներ հաճար ցանեց:

36. Դպրոցի պարտեզում կար 75 ծիրանի, 15-ով պակաս խնձորենի և խնձորենիների $\frac{1}{10}$ մասի չափ էլ տանձենի: Քանի՞ տանձենի կար:

37. Մաքումս մի թիվ եմ վերցրել. յեթե այդ թիվը բազմապատկեք 6-ով, կստանաք 60. Իմացե՛ք ի՞նչ թիվ է վերցրածս:

38. Ի՞նչ թիվ պետք է բազմապատկեք 8-ով, վոր ստացվի 80:

39. Այս սրինակների մեջ գտէ՛ք անհայտ թիվը.

$$\begin{array}{lll} 10 \times x = 30 & x \times 10 = 20 & 90 = 10 \times x \\ 10 \times x = 50 & x \times 10 = 40 & 30 = 10 \times x \\ 10 \times x = 70 & x \times 10 = 60 & 80 = x \times 10 \\ 10 \times x = 90 & x \times 10 = 100 & 40 = x \times 10 \end{array}$$

Գրեցէ՛ք տետրում՝ x-ի տեղ դնելով գտած անհայտ թիվը:

40. Մաքումս մի թիվ եմ վերցրել. յեթե այդ թիվը բաժանեք 10-ի, կստանաք 2: Ի՞նչ թիվ է վերցրածս:

41. Ի՞նչ թիվ պետք է բաժանել 10-ի վրա, վոր ստացվի 7:

42. Գտեք անհայտ թիվը:

$$\begin{array}{lll} x : 10 = 3 & 20 : x = 10 & 10 = 60 : x \\ x : 10 = 5 & 40 : x = 10 & 10 = x : 10 \\ x : 10 = 7 & 60 : x = 10 & 10 = 70 : x \\ x : 10 = 9 & 100 : x = 10 & 10 = 50 : x \end{array}$$

Գրեցեք տետրում՝ x -ի տեղ դնելով գտած անհայտ թիվը:

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՄԱՆ ՅԵՎ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԽԱՂ.

43. Կտրեցեք թղթից մի ուղղանկյուն և ստվարաթղթին

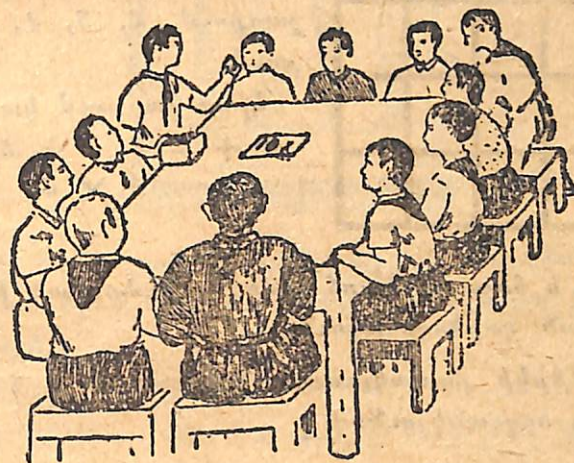
փակցնելով վրան զրեցեք այսպես $10 \times$: Կտրեցեք ելի 9 հատ քառակուսի ու ստվարաթղթին փակցնելով վրաները զրեցեք այսպես $\begin{bmatrix} 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 4 \end{bmatrix}$

մինչև $\begin{bmatrix} 10 \end{bmatrix}$. Երբեք մի քսակի կամ տուփի մեջ: Խաղում

եք այս ձևով. նստելով սեղանի շուրջը $10 \times$ դնում եք սեղանին և տուփը կամ քսակը տալիս մեկին, վորն առանց նայելու հանում է մեկ-մեկ և բարձր ձայնով հայտնում հանած թիվը: Մյուսներից հերթով մեկն առնում է, թե ինչ թիվ կստացվի, յեթե 10-ը բազմապատկենք հանած թվով: Բոլոր ընկերները լուռ հետևում են. յեթե պատասխանը ճիշտ չի լինում, պատասխանողը համարվում է տարված ու քսակը տրվում է նրան, վորպեսզի նա հանի թվերը: Իսկ յերբ վոչ վոք չի տարվում, հերթով են հանում մի լրիվ պտույտից հետո: Նույն ձև-

վով խաղում եք բաժանման խաղը, միայն ուղղանկյան վրա գրում եք $\begin{bmatrix} : 10 \end{bmatrix}$, իսկ քառակուսիների վրա

$\begin{bmatrix} 20 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 30 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 40 \end{bmatrix}$ մինչև $\begin{bmatrix} 100 \end{bmatrix}$

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵԼ 5-Ը

44. Համրիչի վրա հաշվեցեք հնդկականերով:

45. Հաշվեցեք 5 կոպեկանոցներով. քանի կոպեկ է 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

46. Հաշվեցեք հնդկականերով այսպես՝ 5, 10, 15... մինչև 50-ը: Գրեցեք այդ թվերը:

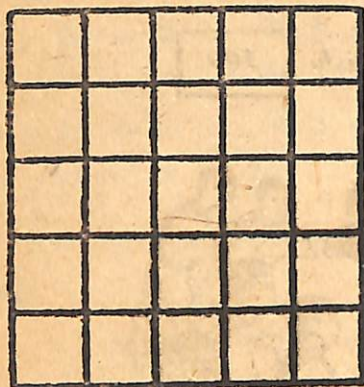

47. Յետ հաշվեցեք հնդկականերով այսպես՝ 50, 45, 40... մինչև 5-ը: Գրեցեք այդ թվերը:

48. Նկարեցեք մի քառակուսի, վորի ամեն մի կողմը

լինի 5 սանտիմետր. ձախից-աջ և վերևից-ներքև բաժանեցե՛ք քառակուսին 5 հավասար մասերի այսպես.—

Հաշվեցե՛ք՝ քանի՞ շարք քառակուսիներ ստացաք:

Քանի՞ քառակուսի կա մի շարքում, 2, 3, 4, 5 շարքում:

Հինգ շարքում կա

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5$$

$$5 \times 5$$

Վճրն ե հեշտ ու կարճ գրվում, գումարման թի՛ք բազմապատկման գործողութիւնն է:

49. Վերևի քառակուսուն նայելով 5×4 արտահայտեցե՛ք ուղղանկյունով:

$$50. \quad 5 \times 1 \quad 20 + 5 \quad 30 + 5 \quad 40 + 5$$

$$5 \times 2 \quad 5 \times 5 \quad 5 \times 7 \quad 5 \times 9$$

$$5 \times 3 \quad 25 + 5 \quad 35 + 5 \quad 45 + 5$$

$$5 \times 4 \quad 5 \times 6 \quad 5 \times 8 \quad 5 \times 10$$

51. Այլում ծառերը անկված են շարքերով. ամեն մի շարքում 5-ական. քանի՞ ծառ կա 3 շարքում 4, 6, 9 շարքում:

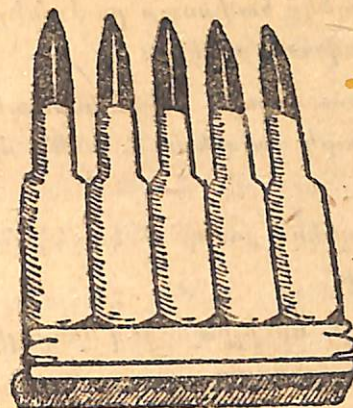
52. 4 հատ 5 ուլբլիանոցը քանի՞ ուլբլի յե:

$$5 \times 2 \quad 5 \times 3 \quad 5 \times 9$$

$$5 \times 4 \quad 5 \times 5 \quad 5 \times 8$$

$$5 \times 6 \quad 5 \times 7 \quad 5 \times 10$$

53. Մի կտորը 3 պահունակ ունի, իսկ պահունակը՝ 5 փամփուշտ. քանի՞ փամփուշտ ե մի կտոր:

54. Աշակերտի Պաշր-Ավիաքլմի անդամագրքույկում փակցված էր 8 հատ 5 կողեկանոց գրոշմանիշ: Վորքան էր վճարել:

$$55. \quad 5 \times 6 + 20 \quad 15 - 10 \times 5 \quad 5 \times 10 - 40$$

$$5 \times 8 - 20 \quad 7 + 3 \times 5 \quad 5 \times 7 - 30$$

$$5 \times 2 \times 4 \quad 5 \times 2 \times 5 \quad 60 - 50 \times 5$$

56. Դպրոցի չորրորդ խմբի աշակերտները վերացրին 5 մարդու անգրագիտութիւն, իսկ հինգերորդ խմբի աշակերտները՝ դրանից 3 անգամ ավելի: Յերկու խմբերը միասին քանի՞ մարդու անգրագիտութիւն վերացրին:

57. Մեկն ունի 7 հատ 5 ուլբլիանոց. 20 ուլբլին ծախսեց: Ի՞նչքան փող մնաց մոտը:

58. Հաշվեցե՛ք զրավոր.

$$(5 \times 7) + (5 \times 6) \quad (75 - 70) \times (60 : 10)$$

$$(5 \times 10) - (5 \times 5) \quad (3 + 2) \times (80 : 10)$$

$$(5 \times 6) : (100 : 10) \quad (50 : 10) \times (47 - 45)$$

ԲԱԺԱՆԵԼ 5-Ի ՎՐԱՍ

59. 40 կոպեկը հավասար բաժանեցե՛ք 5 աշակերտի.
վորքան ստացավ ամեն մեկը:

60. 50 լոբու հատիկ հավասարապես տեղավորեցե՛ք
5 լուցկու դատարկ տուփերում. ամեն մի տուփում քանի՞
հատ յեղավ:

61. 35 կոպեկով քանի՞ 5 կոպեկանոց նամակադրոշմ
կարելի յե գնել:

62. Քանի՞ 5 ուրբլիանոցով կարելի յե փոխարինել
10, 20, 50 ուրբլիանոցը:

63.	5 : 5	30 : 5	50 : 5	45 : 5
	10 : 5	35 : 5	40 : 5	35 : 5
	15 : 5	40 : 5	30 : 5	25 : 5
	20 : 5	45 : 5	20 : 5	15 : 5
	25 : 5	50 : 5	10 : 5	5 : 5

64. Կորանտենտրոնը 5 կորանտեսության հավասա-
րապես բաժանեց 50 ազնվացեղ խոզ: Ամեն մի կորանտե-
սություն քանի՞ խոզ ստացավ:

65. Մեքենատրակտորային կայանն իր ունեցած 20
տրակտորներն ուղարկեց մոտակա 5 գյուղերի կորանտե-
սություններում հավասարապես աշխատեցու: Ամեն մի
կորանտեսություն քանի՞ տրակտոր գնաց:

66. Տրակտորը 5 ժամում 10 կիլոգրամ բենզին ե
վառում: Մի ժամում քանի՞ կիլոգրամ բենզին ե վառում:

67. Մի կիլոգրամ բրդից կարելի յե զործել 5 զույգ
կանացի գուլպա: Քանի՞ կիլոգրամ բուրդ ե հորկավոր 45
զույգ գուլպայի համար:

68. Կազմեցե՛ք խնդիրներ, վորտեղ 25, 15, 40, 35
բաժանված լինի 5-ի վրա:

69. Տեսրուում գրեցե՛ք 5-ի բաժանվող բոլոր թվերը
5-ից մինչև 50-ը:

70.	20 : 5 + 10	5 × 9 : 5	5 × 5 : 5
	50 : 5 — 5	25 + 15 : 5	5 : 5 × 5
	25 : 5 × 5	50 — 25 : 5	5 + 5 : 5

71. Մի բանվորական շենքի կառուցման վրա աշ-
խատում էյին 25 վորմնադիր, 5 անդամ պակաս հյուան
և հյուաներից 3 անդամ ավելի քարտաշ: Քանի՞ քարտաշ
եր աշխատում:

72. Փայտամշակման գործարանի յուրաքանչյուր
բանվոր պատրաստի մասերից պլանով պիտի պատրաստեր
ամսական 45 պահարան. յուրաքանչյուր հարվածային
բանվոր պատրաստեց 5-ով ավելի: Ամեն մի վեցորյակում
հարվածային բանվորը քանի՞ պահարան պատրաստեց:

73. Հաշվեցե՛ք.

(40 : 5) + (45 : 5)	(50 : 5) : (25 : 5)
(35 : 5) — (25 : 5)	(84 — 54) : (65 — 60)
(50 : 5) × (20 : 5)	(5 × 8) : (50 : 10)
75 — (15 : 5)	20 : (100 — 95)

74. Բոստովի գյուղատնտեսական մեքենաշինական
գործարանում ամեն մի 5 բուլեյում պատրաստում են 10
գութան. $\frac{1}{2}$ ժամում քանի՞ գութան են պատրաստում:

75. Մի թիվ վերցրել մաքուր և բազմապատկելով
5-ով ստացա 25. իմացե՛ք՝ ի՞նչ թիվ էյի վերցրել:

76. Մի թիվ վերցրի մտքումս և բաժանելով 5-ի ստացա 10. իմացե՛ք՝ ի՞նչ թիվ էյի վերցրել:

ԱՆՀԱՅՏ ԹԻՎԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ԽԱՂ.

Խաղում են այսպես.—մեկը նստում է կենտրոնում, իսկ մյուսները նրա շուրջը շրջան են կազմում. կենտրոնում նստածն առաջարկում է շրջանի յուրաքանչյուրը ընկերոջը հերթով.—

— Մի թիվ վերցրո՛ւ:

— Վերցրի՛:

— 5-ը բազմապատկիր այդ թվով:

— Բազմապատկեցի:

— Ի՞նչքան ստացար:

— 30:

— Քո վերցրած թիվը 6 եր: Յեւ այսպես շարունակում են, պայմանով, վոր վերցրած թիվը մեծ չլինի

10-ից և միշտ եւ առաջարկվում է 5-ը բազմապատկել վերցրած թվով: Ճիշտ չվորոշելու դեպքում կենտրոն

նստածն անցնում է շրջան, իսկ մի ուրիշը փոխարինում է նրան: Նույն ձևով խաղում էք բաժանման խաղը սլայմանով, վոր վերցրած թիվը 5-ից պակաս և 50-ից ավել չլինի և 5-ի վրա բաժանվող լինի: Լավ խաղալու համար նախ գտե՛ք այս որինակներում անհայտ թիվը.

$$77. \quad 5 \times x = 10 \quad x : 5 = 10$$

$$5 \times x = 20 \quad x : 5 = 8$$

$$5 \times x = 30 \quad x : 5 = 5$$

$$5 \times x = 40 \quad x : 5 = 4$$

$$5 \times x = 50 \quad x : 5 = 2$$

$$5 \times x = 15 \quad x : 5 = 3$$

$$5 \times x = 25$$

$$5 \times x = 35$$

$$5 \times x = 45$$

$$x : 5 = 5$$

$$x : 5 = 7$$

$$x \times 5 = 9$$

ԲԱԶՄԱԳԱՏԿԵԼ 2-Ը

78. Հաշվեցե՛ք ավելացներով 2 այսպես.
2, 4, 6 . . . . մինչև 20-ը.

79. Հաշվեցե՛ք պակսեցներով 2 այսպես.
20, 18 . . . . մինչև 2-ը:

80. Հաշվեցե՛ք 2 կոպեկանոցներով քանի՞ կոպեկ է

2, 4, 6, 8, 3, 5, 7, 9, 10

-ը:

81. Նկարեցե՛ք մի ուղղանկյուն, վորի յերկարությունը լինի 10, իսկ լայնությունը 2 սանտիմետր: Ուղղանկյունը ձախից-աջ բաժանեցե՛ք 10, իսկ վերևից-ներքև 2 հավասար մասերի այսպես. —

Հաշվեցե՛ք քանի՞ շարք քառակուսիներ ստացվեց: Քանի՞ քառակուսի կա մի շարքում 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 շարքում:

10 շարքում կա՝

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 20$$

$$2 \times 10 = 20$$

Վճր գործողությամբ ավելի հեշտ և կարճ կարելի չե հաշվել. գումարման թիւ բաղմապատկման:

82. Գրեցե՛ք այսպես.

$$\begin{aligned} 2 \times 1 &= 2 \\ 2 \times 2 &= 2 + 2 \\ 2 \times 3 &= 2 + 2 + 2 \\ 2 \times 4 &= . . . . .] \\ 2 \times 5 &= . . . . .] \\ 2 \times 6 &= . . . . .] \\ 2 \times 7 &= . . . . .] \\ 2 \times 8 &= . . . . .] \\ 2 \times 9 &= . . . . .] \\ 2 \times 10 &= . . . . .] \end{aligned}$$

83. Մի տուփ լուցկին արժե 2 կոպէկ. վճրքան արժե 5, 7, 3, 4, 6, 8, 10 տուփ լուցկին:

84. Բաղմապատկեցե՛ք բանավոր ապա գրավոր.

$$\begin{array}{ccc} 2 \times 2 & 2 \times 8 & 2 \times 9 \\ 2 \times 4 & 2 \times 10 & 2 \times 7 \\ 2 \times 6 & 2 \times 1 & 2 \times 5 \end{array}$$

85. Աշակերտը զնեց 7 զրչածայր, հատը 2 կոպէկով և 2 մատիւ՝ հատը 5 կոպէկով: Քանի՞ կոպէկ ծախեց:

86. Մի աշակերտ ուներ 9 հատ 2 կոպէկանոց. գրա-նից 10 կոպէկով մի գիրք զնեց. քանի՞ կոպէկ մնաց մօտը:

$$\begin{array}{ll} 87. 70 + (2 \times 5) & 80 : (2 \times 5) \\ 60 - (2 \times 10) & 25 + (2 \times 7) \\ 10 \times (2 \times 3) & 35 - (2 \times 8) \\ & 2 \times (90 : 10) \\ & 2 \times (2 \times 4) \\ & 2 \times (7 + 3) \end{array}$$

88. Դասարանում նստարանները տեղավորված եյին 3 շարքում, յուրաքանչյուրում 5-ական: Ամեն մի նստարանի վրա նստում եյին 2 սովորող: Քանի՞ սովորող եյին տեղավորվում մի շարքում, ամբողջ դասարանում:

ԲՍԺԱՆԵՆԼ 2-Ի ՎՐԱ

89. 10 տետրը հավասարապես բաժանեցե՛ք 2 աշակերտի, վճրքան ստացավ ամեն մեկը:

90. 18 կոպէկը հավասարապես բաժանեցե՛ք 2 աշակերտի. վճրքան ստացավ յուրաքանչյուրը:

91. Մեկն ուներ 14 կոպեկի 2 կոպեկանոցներ, քանի՞ 2 կոպեկանոց ուներ:

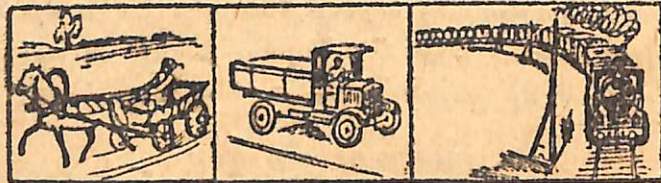
92.	2 : 2	12 : 2	20 : 2	8 : 2
	4 : 2	14 : 2	10 : 2	4 : 2
	6 : 2	16 : 2	16 : 2	6 : 2
	8 : 2	18 : 2	12 : 2	2 : 2
	10 : 2	20 : 2	18 : 2	14 : 2

93. 2 կիրգրամ բրդից կարելի յե 10 գույգ գուլպա գործել: 70 գույգ գուլպա գործելու համար քանի՞ կիրգրամ բուրդ ե հարկավոր:

94. Հաշվեցե՛ք.

$$\begin{aligned} (2 \times 10) : (2 \times 5) & \quad (14 : 2) + (8 : 2) \\ (20 : 2) \times (10 : 2) & \quad (16 : 2) - (6 : 2) \\ (18 : 2) - (12 : 2) & \quad (70 - 52) : (22 - 20) \end{aligned}$$

95. Քույր ու յեղբայր հորից ստացան 8 մատիտ, 16 տետր և 12 գրչածայր ու հավասարապես բաժանեցին իրենց մեջ: Քանի՞ մատիտ, քանի՞ տետր ու քանի՞ գրչածայր ստացավ ամեն մեկը:

96. Մի վարկյանում անցնում են

2ին	2 մետր	հանապարհ
Ավտոն	16 մետր	»
Գնացքը	12 մետր	»

Քանի՞ անգամ արագ ե անցնում ավտոն քան ձին: Քանի՞ անգամ դանդաղ ե անցնում ձին քան գնացքը:

Մի վարկյանում ավտոն քանի՞ մետրով ավելի յե անցնում քան ձին, քան գնացքը:

97. Մի թիվ վերցրի մտքումս. յեթե այդ թիվը բազմապատկեք 9-ով, կստանաք 18: Ի՞նչ թիվ ե վերցրածս:

98. Մի թիվ վերցրի մտքումս. յեթե բաժանեք այդ թիվը 2-ի, կստանաք 7: Ի՞նչ թիվ ե վերցրածս:

99. Գտե՛ք անհայտ թիվը և դրեցե՛ք x-ի տեղը:

$2 \times x = 4$	$x : 2 = 10$
$2 \times x = 8$	$x : 2 = 8$
$2 \times x = 6$	$x : 2 = 6$
$2 \times x = 10$	$x : 2 = 4$
$2 \times x = 14$	$x : 2 = 2$
$2 \times x = 20$	$x : 2 = 9$

$$2 \times x = 12$$

$$2 \times x = 16$$

$$2 \times x = 18$$

$$x : 2 = 7$$

$$x : 2 = 5$$

$$x : 2 = 3$$

100. 10-ի ձևով կազմակերպեցե՛ք 2-ի բազմապատկման և բաժանման խաղը:

5-ի ձևով կազմակերպեցե՛ք անհայտ թիվը գտնելու խաղը:

ԲԱԶՄԱԳԱՏԿԵԼ 4-Ը

1. Հաշվեցե՛ք, ավերացներով 4 ախպես

4, 8, 12 . . . մինչև 40-ը:

2. Գրեցե՛ք տետրում 4, 8, 12 . . . մինչև 40-ը:

3. Հաշվեցե՛ք՝ հանելով 4 ախպես

40, 36, 32 . . . մինչև 4-ը:

4. Գրեցե՛ք տետրում 40, 36, 32 . . . մինչև 4-ը:

5. Հաշվեցե՛ք՝ քանի՞ թանաքաման կա մի շարքում,
2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 շարքում:

$$4 \times 1$$

$$4 \times 2$$

$$4 \times 3$$

$$4 \times 4$$

$$4 \times 5$$

$$4 \times 6$$

$$4 \times 7$$

$$4 \times 8$$

$$4 + 9$$

$$4 \times 10$$

$$6. 4 \times 1$$

$$4 + 4$$

$$4 \times 2$$

$$4 + 4 + 4$$

$$4 \times 3$$

$$4 + 4 + 4 + 4$$

$$(4 + 4) \times (4 + 4)$$

$$(4 \times 2) + (4 \times 2)$$

$$4 \times 4$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

$$(4 \times 2) + (4 \times 3)$$

$$4 \times 5$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

$$(4 \times 2) + (4 \times 2) + (4 \times 2)$$

$$(4 \times 3) + (4 \times 3)$$

$$4 \times 6$$

$$(4 \times 3) + (4 \times 4)$$

$$4 \times 7$$

$$(4 \times 4) + (4 \times 4)$$

$$4 \times 8$$

$$(4 \times 4) + (4 \times 5)$$

$$4 \times 9$$

$$(4 \times 5) + (4 \times 5)$$

$$4 \times 10$$

7. Ընտանիքը տասնորյակում սպառում է 4 կիլո-
գրամ նավթ. վորքան կսպառի մի ամսում, 2, 3 ամսում:

8. Շենքի համար դործադրվող աղյուսի քաշը 4 կի-
լոգրամ է. բանվորը տեղափոխում է 10 աղյուս: Քանի՞
կիլոգրամ ծանրություն է վերցնում:

9. Ձին քաշում է սայրակը 5 պարկ ալյուրով, իսկ
բեռնատար ավտոն՝ 8 անգամ ավելի: Քանի՞ պարկ ալ-
յուր է տեղափոխում բեռնատար ավտոն:

10. Հաշվեցեք.

$$\begin{array}{lll} 4 \times 5 + 15 & 4 \times 6 + 35 & 4 \times 3 + 27 \\ 4 \times 7 - 19 & 15 - 11 \times 4 & 90 - 86 \times 8 \\ 4 \times 2 + 22 & 4 \times 4 + 4 & 5 \times 2 \times 4 \end{array}$$

11. Վագոնում չորս-չորս նստելու 9 նստարան կար, 45 մարդ եր տեղավորված: Քանիսն էյին կանգնած:

12. Հաշվեցեք.

$$\begin{array}{ll} (4 \times 4) + (4 \times 5) & (2 \times 2) \times (30 : 5) \\ (4 \times 10) - (4 \times 3) & (74 - 70) \times (96 - 92) \\ (20 : 5) \times (4 \times 2) & (4 \times 7) + (4 \times 9) \end{array}$$

13. Յերրորդ վճռական տարվա փոխառության տոմսեր գնեցին. առաջին խումբը 10 ուղբու, յերկրորդը՝ 4 անգամ ավելի առաջինից, իսկ յերրորդը՝ 40 ուղբով ավելի յերկրորդից: Քանի՞ ուղբու տոմս գնեց յերրորդ խումբը:

ԲՄԺԱՆՆԵՆԻ 4-Ի ՎՐՄ.

14. 12 մատիար բաժանեցեք 4 աշակերտի: Քանի՞ մատիա ստացավ ամեն մեկը:

15. Գիրքը 20 կուպեկ արժե, իսկ տետրը՝ 4: Քանի՞ անգամ գիրքը թանգ արժե տետրից:

16. 32 պիտներ չորս-չորս շարք կանգնեցրին. Քանի՞ շարք ստացվեց:

$$\begin{array}{llll} 17. & 4 : 4 & 4 \times 5 & 32 : 4 & 16 : 4 \\ & 4 \times 2 & 20 : 4 & 4 \times 9 & 8 : 4 \\ & 8 : 4 & 4 \times 6 & 36 : 4 & 36 : 4 \\ & 4 \times 3 & 24 : 4 & 4 \times 10 & 28 : 4 \\ & 12 : 4 & 4 \times 7 & 40 : 4 & 20 : 4 \\ & 4 \times 4 & 28 : 4 & 32 : 4 & 12 : 4 \\ & 16 : 4 & 4 \times 8 & 24 : 4 & 4 : 4 \end{array}$$

18. Յեմենաից և ավաղից շաղախ պատրաստելու համար 1 պարկ ցեմենտի հետ խառնում են 4 պարկ ա-վաղ: 20 պարկ ավաղի հետ քանի՞ պարկ ցեմենտ պետք է խառնել:

19. Սենյակի հատակը տախտակելու համար հարկա-վոր եր վորոշ լայնության 40 մետր տախտակ: Քանի՞ տախտակ եր անհրաժեշտ, յեթե ամեն մի տախտակի յեր-կարությունը 4 մետր եր:

20. Սենյակի լուսամուտի փեղկերն ունեն 4 շրջա-նակ. ապակեգործը 16 հատ ապակի դրեց: Քանի՞ լուսա-մուտ ունեւր սենյակը:

Կազմեցեք խնդիրներ, վորտեղ 40, 24, 32, 16 բա-ժանված լինի 4-ի:

$$\begin{array}{llll} 21. & 32 : 4 + 12 & 4 \times 9 : 4 & 4 \times 4 : 4 \\ & 40 : 4 - 6 & 12 + 16 : 4 & 4 : 4 \times 4 \\ & 16 : 4 \times 4 & 40 - 16 : 4 & 32 - 20 : 4 \end{array}$$

22. Քաղաքային այգու ծառուղիներից մեկը 36 մետր յերկարություն ունեւր. յերկու կողմից ծառեր էյին տնկված իրարից 4 մետր հեռավորության վրա: Քանի՞ ծառ եր տնկված յերկու կողմից:

23. Հաշվեցեք.

$$\begin{array}{lll} 60 + (40 : 4) & 24 : (2 \times 2) & 4 \times (28 : 4) \\ 80 - (32 : 4) & 10 \times (8 : 4) & 72 - (12 : 4) \\ 36 : (16 : 4) & 4 \times (20 : 4) & 18 + (4 : 4) \end{array}$$

24. Վերցրե՞ք մի թուղթ, ծալելով միջից հավասար կիսեցեք, ստացված կտորները նորից ծալելով կիսեցեք: Քանի մասի բաժանեցի՞ք թուղթը: Ամեն մի մասը կլինի թղթի $\frac{1}{4}$ մասը:

25. Տետրում նկարեցե՞ք մի քառակուսի և բաժանեցե՞ք չորս հավասար մասի: Քանի $\frac{1}{4}$ մասեր ստացա՞ք:

Ուրեմն ամբողջ քառակուսին քանի $\frac{1}{4}$ մասեր ունի: $\frac{1}{4}$ մասը գծիկներով սևացրե՞ք. քանի $\frac{1}{4}$ մաս մնաց. գծիկներով սևացրե՞ք

կրկին $\frac{1}{4}$ մասը. քանի $\frac{1}{4}$ մաս մնաց: Մնացածը քառակուսու վրո մասն է. ուրեմն $\frac{1}{2}$ -ը քանի $\frac{1}{4}$ -ի յե հա-

վասար. $\frac{1}{2} = \frac{1}{4} + \frac{1}{4}$

26. Խնձորը բաժանեցե՞ք 2 հավասար մասի. ինչպիսի՞ մասեր ստացա՞ք. $\frac{1}{2}$ մասը նորից բաժանեցե՞ք 2 հավասար մասի. ստացված մասերը խնձորի վրո մասերը կլինեն: $\frac{1}{4}$ մասը ստանալու համար միշտ պետք է բաժանել 4-ի:

27. Աշակերտն իր ունեցած 32 կոպեկի $\frac{1}{4}$ մասը տրվեց մատիտի, մնացածի $\frac{1}{4}$ մասն էլ՝ ռետինի: Քանի կոպեկ տվեց ռետինին:

28. Հացի կիրոզրամն արժե 20 կոպեկ: Վորքան արժե $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ կիրոզրամ հացը:

29. Մեկը գնեց մեկ և կես կիրոզրամ հաց, իսկ մյուսը մեկ և քառորդ կիրոզրամ հաց: Առաջինը քանի կոպեկ և ի՞նչքան ավելի վճարեց յերկրորդից:

30. $\frac{1}{2}$ Յեվ $\frac{1}{4}$ ԽԱՂ.

Ուսուցիչն ասում է մի թիվ, իսկ աշակերտները գրում են տետրերում այդ թիվը, բաժանելով $\frac{1}{2}$ և $\frac{1}{4}$ -ի այսպես.—

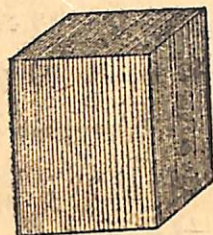
$$\begin{array}{l} 28 = 14 \quad 14 = 7 \quad 7 \quad 7 \quad 7 \\ 36 = \quad \quad = \quad \quad \quad \end{array}$$

31. Գտե՞ք այս որինականերում անհայտ թիվը և կադմակերպեցե՞ք անհայտ թվի խաղը.

$$\begin{array}{lll} 4 \times x = 40 & x : 4 = 1 & 4 \times x = 20 \\ 4 \times x = 32 & x : 4 = 4 & 4 \times x = 28 \\ 4 \times x = 24 & x : 4 = 7 & 4 \times x = 36 \\ 4 \times x = 16 & x : 4 = 10 & x : 4 = 5 \\ 4 \times x = 8 & x : 4 = 9 & x : 4 = 3 \\ 4 \times x = 4 & x : 4 = 8 & x : 4 = 2 \\ 4 \times x = 12 & x : 4 = 6 & x : 4 = 7 \end{array}$$

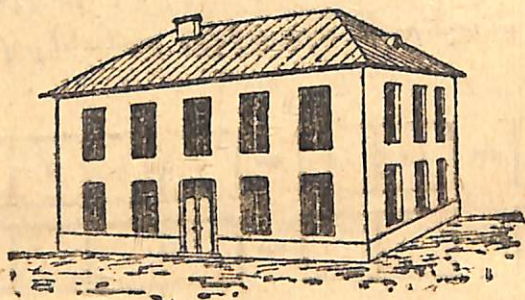

ՈՒՂՂԱՆԿՅՈՒՆ ՊՐԻՉՄԱ

Սա ուղղանկյուն պրիզմա է.

Աղյուսը և լուցիկը տուփն ունեն ուղղանկյուն պրիզմայի ձև:

Այս տունն առանց տանիքի ունի ուղղանկյուն պրիզմայի ձև. տան ամեն մի պատը նույնպես ուղղանկյուն պրիզմայի ձև ունի:

32. Ի՞նչ ձև ունի ձեր դասարանը:

33. Ձեր շրջապատում ցույց տվե՞ք ուղղանկյուն պրիզմայի ձև ունեցող առարկաներ:

34. Փայտից պատրաստեցե՞ք ուղղանկյուն պրիզմա:

35. Կավից պատրաստեցե՞ք ուղղանկյուն պրիզմա:

36. Փոքրիկ խորանարդները միմյանց վրա դասավորելով կառուցե՞ք ուղղանկյուն պրիզմաներ այսպես. —

37. Ուղղանկյուն պրիզման դրե՞ք թղթի վրա և չորս կողմը գծեցե՞ք մատիտով: Ի՞նչ պատկեր ստացա՞ք:

Այժմ դրե՞ք հերթով մյուս կողմերը և դարձյալ չորս կողմը գծեցե՞ք մատիտով. ամեն անգամ ի՞նչ պատկեր ե՞ք ստանում:

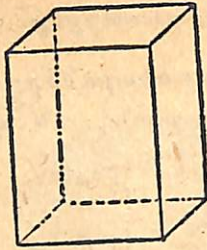
Ամեն անգամ ստացվում է ուղղանկյուն: Հենց դրա համար էլ պրիզման կոչվում է ուղղանկյուն: Յերբեմն ուղղանկյուն պրիզմայի կողմերից յերկուսը քառակուսի լինում այսպես. —

38. Փոքրիկ խորանարդներից այս ձևի ուղղանկյուն պրիզմա կառուցե՞ք:

39. Վանդակավոր թղթի վրա գծազրեցե՞ք ուղղանկյուն պրիզմա. այսպես. —

ՋԵՐՄԱՆՈՒԹ

Ջերմաչափով վորոշում են ջերմաստի-
շանը: Ջերմաչափի վրա կան բաժանումներ
թե՛ գերոյից ներքև և թե՛ վերև. այնպես
վոր բավական չե՛ միայն ասել, թե ջերմա-
չափը ցույց է տալիս որինակ 5 աստիճան.
պետք է նաև ասել՝ գերոյից ներքև թե՛
վերև:

Ջերոյից ներքև յեղած բաժանում-
ները ցույց են տալիս ցրտությունը, իսկ
վերևինը՝ տաքությունը:

Փոխանակ գրելու գերոյից վերեւ 5
աստիճան, կարճ գրվում է $+5^{\circ}$ կամ գերո-
յից ներքև 5 աստիճանը՝ -5° :

$+$ և $-$ նշանները ցույց են տալիս
գերոյից վերև և ներքևը, իսկ փոքրիկ
գերոն նշանակում է աստիճան: Որինակ
 $+15^{\circ}$ կարգացվում է 15 աստիճան տա-
քություն.

-15° կարգացվում է 15 աստիճան ցրտու-
թյուն:

Պատի ջերմա-
չափ

40. Կարգացեք.

$+12^{\circ}$, -18° , $+2^{\circ}$, -9° , -13° , $+27^{\circ}$

$+30^{\circ}$, -28° , -1° , $+17^{\circ}$, $+16^{\circ}$, $+14^{\circ}$

41. Նայեցեք նկարի ջերմաչափին. քանի՞ աստիճան
է ցույց տալիս:

42. Իմացեք դասարանում, ձեր տանը, դրսում քանի՞
աստիճան է ցույց տալիս ջերմաչափը և գրի առեք:

43. Որական 3 անգամ, առավոտյան, կեսօրին և
յերեկոյան իմացեք ջերմաստիճանը դրսում և գրի առեք
ձեր յեղանակի որացույցում:

Ի՞նչ էք նկատում, յերբ է ցուրտ լինում և յերբ
տաք:

44. Դրսում առավոտյան ջերմաստիճանը -3°

» կեսօրին » $+4^{\circ}$

Քանի՞ աստիճան տաքացավ յեղանակը:

45. Դրսում կեսօրին ջերմաստիճանը $+6^{\circ}$

» յերեկոյան » -2°

Քանի՞ աստիճան ցրտեց յեղանակը:

46. Մի խմբի աշակերտներ հետևելով յեղանակին
ամեն որ ժամի 1-ին ջերմաչափի սնդիկի սյունի բարձ-
րությամբ վորոշում էին ջերմաստիճանը և գրի առնում
իրենց յեղանակի որացույցներում:

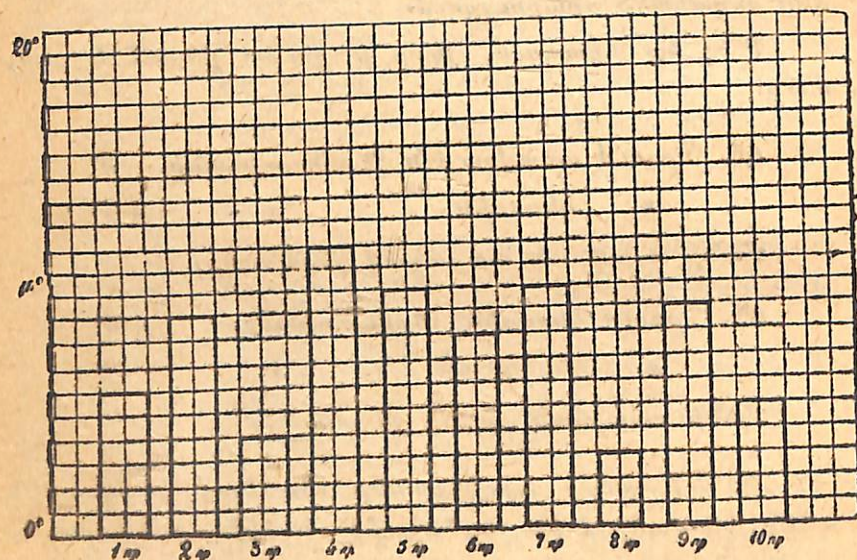
Մայիս ամսվա առաջին տասներկու օրվա համար առա-
ջան հետևյալ ջերմաստիճանները:

Մայիս	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ջերմաստիճան	6°	9°	4°	12°	10°	8°	10°	3°	9°	5°

Տեղում կազմեցեք մայիս ամսվա առաջին տասնորդակի բարեխառնության դիագրամն ամեն 1° համար վերցնելով 1 վանդակ այսպես.—

ՄԱՅԻՍ ԱՄՍՎԱ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՍՆՈՐՅԱԿԻ ԲԱՐԵՆԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

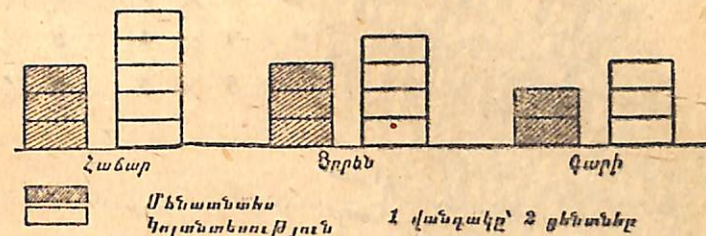
Վեր ուրվա Ջերմաստիճանն և ամենից բարձր:
Վեր ուրվա Ջերմաստիճանն և ամենից ցածր:

47. Կոլանտեսությունը ցանեց

Աշնանացան ցորեն . . . . 100 ցենտներ
Գարնանացան ցորեն . . . . 60 »
Գարի . . . . . 80 »
Հաճար . . . . . 45 »

Կազմեցեք կոլանտեսության ցանած սերմերի դիագրամը 5 ցենտների համար վերցնելով 1 վանդակ:

48. Մենասնեսի յեվ կոլսնեսության բերքը:

Հավասար հողամասերից ստացան բերք

Հատիկներ	Մենասնեսը	Կոլանտեսությունը
Հաճար		
Ցորեն		
Գարի		

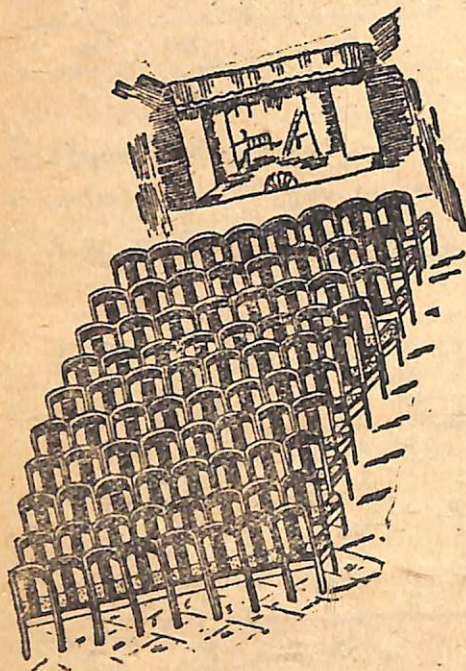
Դիագրամի ուղեւթյամբ լրացրեք բաց աջունակները:

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵԼ 8-Ը

49. Թատրոնի դահլիճում աթոռները շարված են շարքերով, ամեն շարքում 8 հատ: Հաշվեցեք՝ քանի մարդ

կանգնվորվեն 2 շարքում 4, 8, 10, 5, 3, 6, 9, 7 շարքում:

8×1	8×6
8×2	8×7
8×3	8×8
8×4	8×9
8×5	8×10

50. Տեսարում գծեցեք տաս վանդակ, առաջինում գրեք 8 և մյուսներում իրարից 8-ով ավելի. այսպես.

8	16	24		

$$\begin{array}{ll}
 51. \quad 8 + 8 + 8 & 8 + 8 + 8 \times 8 \\
 8 \times 2 + 8 & (8 \times 2) + (8 \times 2) \\
 8 \times 3 & 8 \times 4 \\
 8 \times 1 & 8 \times 5 \\
 8 \times 2 & 8 \times 6 \\
 8 \times 3 & 8 \times 7
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 (8 \times 4) + (8 \times 4) \\
 (8 \times 3) + (8 \times 5) \\
 8 \times 8 \\
 8 \times 7 \\
 8 \times 9 \\
 8 \times 10
 \end{array}$$

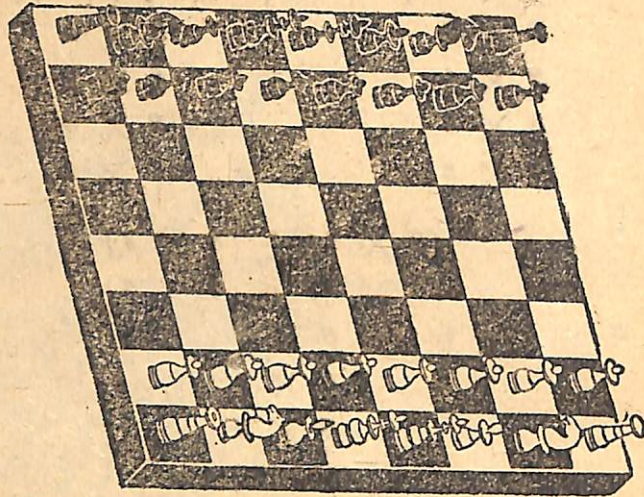
52. 8-ժամյա բանվորական որվա ընթացքում բանվորը վեցորյակում քանի՞ ժամ եր աշխատում: Այժմ քանի՞ ժամ ե աշխատում:

53. Զուգահեռ մի ժամում գործում եր 8 մետր: 8-ժամյա բանվորական որում ինչքան ե գործում: Ներկայումս շուրակը գործում ե մի ժամում 10 մետր, 7-ժամյա բանվորական որում ինչքան ե գործում: Քանի՞ մետրով ավելի յե գործում ներկայումս շուրակը:

$$\begin{array}{lll}
 54. \quad 36 - (8 \times 4) & (15 - 7) \times 8 & 40 - (8 \times 2) \\
 95 - (8 \times 10) & 74 + (8 \times 3) & 30 + (8 \times 7) \\
 8 \times (7 + 2) & 65 - (8 \times 5) & 56 - (8 \times 6)
 \end{array}$$

55. Շախմատի տախտակն ունի 8 շարք, ամեն մի շարքը 8 վանդակից: Խաղի սկզբում Ֆիդուրաներով զբաղեցրված եր 32 վանդակ: Քանիսն եր զատարկ:

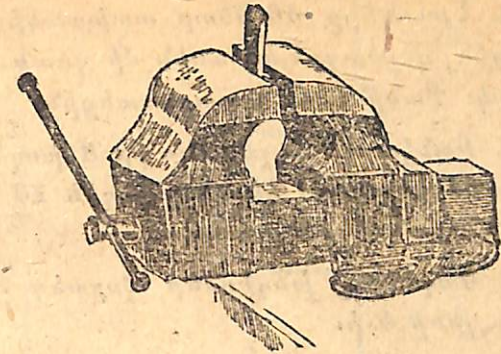

56. Ցաքանն ունի 7 շարք ատամներ, ամեն մի շարքում 8 հատ. ատամներից 7 փչացել են. քանիսն են մնացել:

ԲԱԺԱՆԵԼ 8-Ի ՎՐԱ

57. 80 տետրը բաժանեցեք 8 աշակերտի. քանիսը տվիք ամեն մեկին:

58. Արհեստանոցում յեղած 32 մամլակները տեղավորված են 8-ական ամեն մի շարքում: Քանի՞ շարք են կազմում մամլակները:

Մամլակ

59. Տետրում 10 վանդակ գծեցեք և 8-ով սլակսեցնելով՝ գրեցեք 80-ից մինչև 8 ալսպես. —

80	72			
				8

60.	8 : 8	48 : 8	72 : 8	16 : 8
	16 : 8	56 : 8	56 : 8	32 : 8
	24 : 8	64 : 8	40 : 8	48 : 8
	32 : 8	72 : 8	24 : 8	64 : 8
	40 : 8	80 : 8	8 : 8	80 : 8

61. Բնակչիկնոսպի № 1 տունն ունի 32 բնակարան, վորոնցից ամեն մի հարկում 8 բնակարան՝ իրենց բոլոր հարմարություններով: Քանի՞ հարկանի յե շենքը:

62. Հյուանները 56 մետր տախտակից դռներ պատ-
րաստեցին, գործադրելով ամեն մի դռան համար 8 մետր
տախտակ: Քանի՞ դռն պատրաստեցին:

63. Բանկոտպի ճաշարանն իր 8 խոզերին տալիս էր
որական 64 կիլոգրամ կեր: մի խոզին 10 ուր կերակրելու
համար ինչքան կեր էր հարկավոր:

64. Կաղմեցեք խնդիրներ, վերտեղ 72, 48, 24 բա-
ժանված լինի 8-ի:

$$\begin{aligned} 65. \quad & 10 + (16 : 8) \quad (24 : 8) + (64 : 8) \\ & 25 - (40 : 8) \quad (80 : 8) - (40 : 8) \\ & 10 \times (72 : 8) \quad (64 : 8) \times (56 : 8) \end{aligned}$$

66. 8 հոգուց բաղկացած մի բրիգադ 2 ուր աշխա-
տեց ճահիճների չորացման վրա, առաջին ուրը փորեցին
32 մետր յերկարության առու, իսկ յերկրորդ ուրը՝ 16
մետրով ավելի: Միջին հաշվով յուրաքանչյուրը 2 ուրում
քանի՞ մետր յերկարության առու փորեց:

67. Յերկու կոլտնտեսության հոգերի սահմանում
գտնվող ճահիճների չորացման աշխատանքներին առաջին
կոլտնտեսությունից մասնակցում էին 10 բրիգադ 8-ա-
կան հոգուց բաղկացած, իսկ յերկրորդից՝ 24 մարդով
պակաս: Քանի՞ հոգուց էր բաղկացած յերկրորդ կոլտնե-
սությունից մասնակցողների ամեն մի բրիգադը, յե-
թե բաժանված էին 8 բրիգադի:

68. Կտրեցեք ստվարաթղթից մի քառակուսի, վրան

ուղիտակ թուղթ փակցրեք ու գրեցեք

8

ներքևի

դասարկ քառակուսիների վրայից քաշելով հաշվեցեք:

$\times 2$	$\times 10$
$\times 4$	$\times 5$
$\times 6$	$\times 9$
$\times 8$	$\times 3$
$\times 7$	$\times 8$

Նույն ձևով պատրաստեցեք:

4

2

5

10

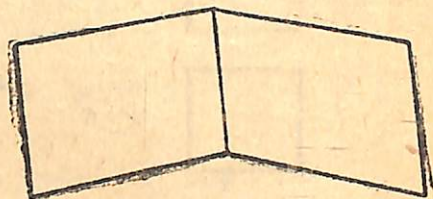
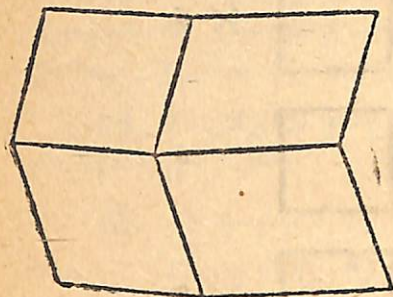
և հերթով քաշելով հաշվեցեք:

69. Պտեք անհայտ թիվը:

$x \times 8 = 16$	$x : 8 = 1$	$8 \times x = 54$
$x \times 8 = 24$	$x : 8 = 3$	$8 \times x = 56$
$x \times 8 = 32$	$x : 8 = 5$	$8 \times x = 48$
$x \times 8 = 40$	$x : 8 = 7$	$64 : x = 8$
$x \times 8 = 48$	$x : 8 = 9$	$56 : x = 8$
$8 \times x = 80$	$80 : x = 8$	$48 : x = 8$
$8 \times x = 72$	$72 : x = 8$	$32 : x = 8$

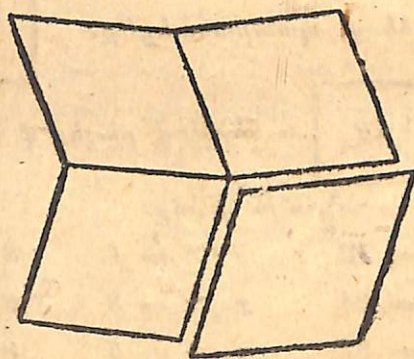

70. Աշխատանքի սենյակում աշխատում եր 40 աշակերտ, յուրաքանչյուր 8 աշակերտին հասնում եր 5 մուրճ և 2 դանակ: Քանի մուրճ և քանի դանակ կար աշխատանքի սենյակում:

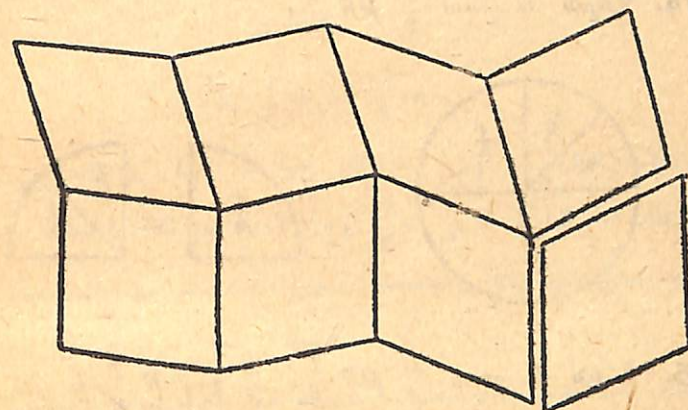
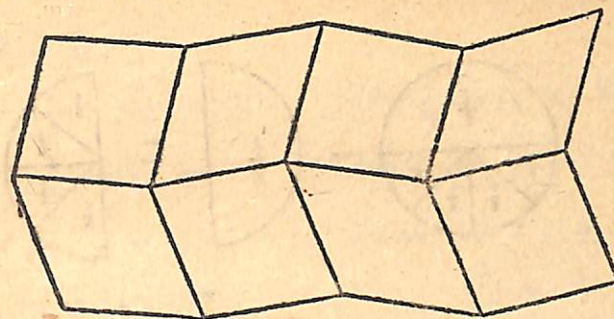
71. Քանի մասի յե բաժանված.

Քանի մասի յե բաժանված

Կտրածը թերթի վնր մասն ե:

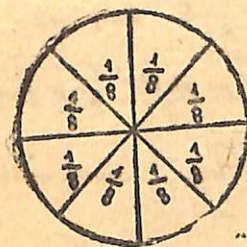
72. Թուղթը ծախելով բաժանեցեք ութ մասի՝ այսպես.

Կտրածը թերթի վնր մասն ե.

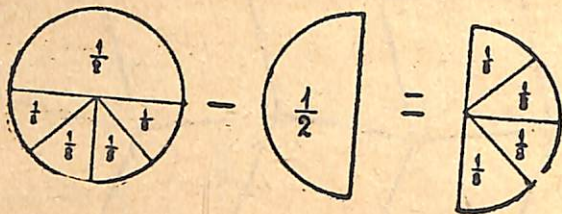
Մեկ ութերորդ մասը գրվում ե այսպես $\frac{1}{8}$:

73. Հաշվեցեք՝ քանի $\frac{1}{8}$ մաս ունի ամբողջ թերթը:

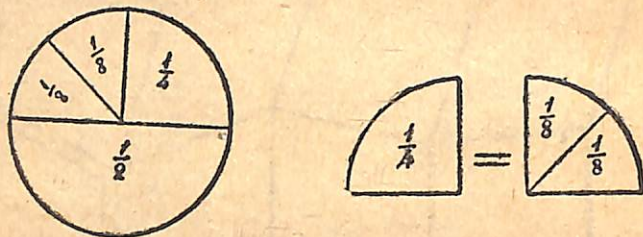

Քանի $\frac{1}{8}$ մաս ունի շրջանը: Շրջանի վրա մասն է կտրված:

74. Վրն է շատ $\frac{1}{2}$ թե $\frac{1}{8}$:

75. Վրն է շատ $\frac{1}{4}$ թե $\frac{1}{8}$: $\frac{1}{4}$ քանի $\frac{1}{8}$ -ի յե հա-
վասար:

76. Թղթի թերթը ծախելով բաժանեցք $\frac{1}{8}$ մասի. —
քանի $\frac{1}{8}$ մաս ստացաք. կտրեցք 2 մաս. թերթի վրա
մասը կտրեցիք. ուրեմն $\frac{1}{4}$ քանի $\frac{1}{8}$ -ե. կտրեցք նորից
2 մաս. թերթի վրա մասը մնաց. ուրեմն $\frac{1}{2}$ -ը քանի $\frac{1}{8}$ -ե:

77. Աշակերտը 40 կոպեկ ուներ. $\frac{1}{2}$ մասը տվեց զրբի

$\frac{1}{4}$ մասը՝ մատիտի, իսկ $\frac{1}{8}$ մասը՝ տետրի: Իմացեք՝ ինչ
արժեք ամեն մեկը:

$$\begin{aligned} 78. \quad 40 - \frac{1}{4} \text{ մասը} &= 10 & 40 - \frac{1}{2} \text{ մասը} &= 20 \\ 40 - \frac{1}{8} \text{ մասը} &= 5 & 40 - \frac{1}{8} \text{ մասը} &= 5 \\ 10 &= 5 + 5 & 20 &= 5 + 5 + 5 + 5 \\ \frac{1}{4} &= \frac{1}{8} + \frac{1}{8} \text{ մասի} & \frac{1}{2} &= \end{aligned}$$

Խ Ա Ղ

79. $\frac{1}{2}$ -ի, $\frac{1}{4}$ -ի յե $\frac{1}{8}$ -ի.

Ուսուցիչն ասում է մի թիվ, իսկ աշակերտները
գրում են տետրում բաժանելով $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ և $\frac{1}{8}$ -ի ախպես՝

80							
40				40			
20	20	20	20	20	20	20	20
10	10	10	10	10	10	10	10

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵԼ 3-Ը

80. Համրիչի վրա հաշվեցեք յերեք-յերեք:

81. Հաշվեցեք՝ ավելացնելով 3 այսպես 3, 6 . . . մինչև 30-ը: Գրեցեք տետրում ստացվող թվերը:

82. Յետ հաշվեցեք պակսեցնելով 3 այսպես 30, 27 . . . մինչև 3-ը: Գրեցեք տետրում ստացվող թվերը:

83. 3 կեպեկանոցներով հաշվեցեք՝ քանի՞ կոպեկ ե

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 -ը:

84.	3×1	$12 + 3$	$21 + 3$
	$3 + 3$	3×5	3×7
	3×2	$15 + 3$	$24 + 3$
	$6 + 3$	3×6	3×9
	3×3	$18 + 3$	$27 + 3$
	$9 + 3$	3×7	3×10
	3×4		

85. Սովորական տետրը նրա տրաստվում ե 3 թերթ թղթից: Քանի՞ թերթ թուղթ ե հարկավոր 8, 7, 6, 5 տետր պատրաստելու համար:

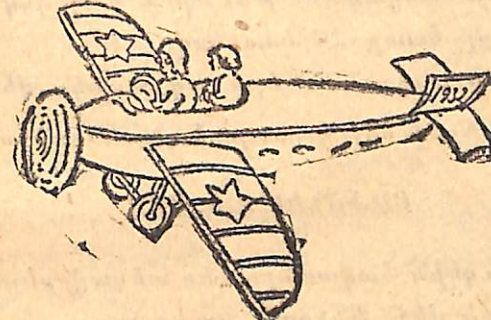
86. Տնային տնտեսուհին կերակրի պատրաստման վրա որական 3 ժամ ե կորցնում: Տասնորյակում քանի՞ ժամ կազաավեր աշխատանքից, յեթե կերակրի պատրաստումը կատարելին բնակարանային փակ ճաշարանում:

$$3 \times 3$$

Արտահայտեցեք քառակուսու միջոցով.

$$\begin{array}{ll} 87. 20 + (3 \times 3) & (3 \times 6) + (3 \times 5) \\ 90 - (3 \times 7) & (3 \times 4) - (3 \times 2) \\ 3 \times 9 - 15 & (3 \times 10) - (3 \times 7) \\ 3 \times 8 + 40 & (3 \times 3) + (3 \times 3) \end{array}$$

88. «Նորհրդային Հայաստան» սովառնակի կառուցման համար մի կողեկավի անդամները 10-ը մուծեցին 3-ական ոտբլի, իսկ 8-ը՝ 5-ական ոտբլի: Քանի՞ ոտբլի մուծեցին:

Սովառնակ

89. Տրակտորը 20 ժամվա աշխատանքի ընթացքում նախատեսված 32 կիլոգրամ նավթի փոխարեն գործադրում եր 29 կիլոգրամ: 10 որում տնտեսված նավթով քանի՞ որ կաշխատի տրակտորը:

90. Աշակերտի գնումները տարեսկզբին:

Պիտույքների անունը	Քանակը	Արժեքը	Ի՞նչքան ե վճարված
Տետր	10	4 կոպ.	
Մատիտ	3	5 կոպ.	
Գրչածայր	3	2 կոպ.	
Գրչակոթ	2	3 կոպ.	

Արտագրեցե՛ք այս աղյուսակը տետրում, իմացե՛ք առանձին-առանձին ինչքան վճարվեց տետրերի, մատիտ-ների, զրչածայրերի ու զրչակոթների համար և գրեցե՛ք չորրորդ սյունակում:

Հաշվեցե՛ք վճարքան ե վճարված բոլոր պիտույքների համար:

91. Աշակերտը գնեց աշկոուպից 1 ուտին 15 կոպե-կով, 10 թերթ ծծողական, թերթը 1 կոպեկով, 5 նկար-չուծյան տետր հատը 10 կոպեկով:

Կազմեցե՛ք այդ գնումների աղյուսակը վերևի ձևով:

92. Կազմեցե՛ք ձեր կատարած գնումների աղյուսակը:

ԲԱԺԱՆԵԼ 3-Ի ՎՐԱ

1. 27 լուցիկին հավասարապես տեղավորեցե՛ք 3 դա-տարկ տուփերի մեջ. ինչքան ստացա՛ք:

2. 30 աշակերտը յեթե յերեք-յերեք նստացնելու-լինենք, քանի՞ նստարան կպահանջվի:

3. 15 ուղբիկն փոխարինեցե՛ք 3 ուղբիանոցներով: Քանի՞ 3 ուղբիանոց պետք ե ստանա՛ք:

4.	3 : 3	12 : 3	27 : 3
	6 : 3	15 : 3	24 : 3
	9 : 3	30 : 3	21 : 3
	24 : 3	21 : 3	18 : 3

5. Մի շապիկին գնում ե 3 մետր կտոր: 24 մետր կտորից քանի՞ շապիկ կարելի յե կարել:

6. Մի վերարկվին կպցնում են 3 կոճակ: Քանի՞ վե-րարկվի կհերիքի 30 կոճակ:

$$\begin{aligned}
 7. \quad & 75 - (18 : 3) & 6 + 24 : 3 \\
 & 40 + (15 : 3) & 6 + (24 : 3) \\
 & 5 \times (9 : 3) & 57 - 30 : 3 \\
 & & 57 - (30 : 3) \\
 & & 5 \times 6 : 3 \\
 & & 5 \times (6 : 3)
 \end{aligned}$$

8. 3 որում ձեռքով աշխատողը կարում ե 2, կարի մեքենայով աշխատողը՝ 10, իսկ կարի գործարանի բան-վորուհին՝ 30 շապիկ: Գործարանի բանվորուհին քանի՞ անգամ ե արագ աշխատում ձեռքով և մեքենայով կարո-ղից և որական քանի՞ շապիկ ե կարում:

9. Գործարանը 3 ամսում պատրաստեց 36 շոգեքարշ: Միջին հաշվով ամսական քանի՞ շոգեքարշ պատրաստեց գործարանը:

10. Քամհար մեքենա պատրաստելը գործարանի վրա նստում ե 30 ուղբիկ, վորի $\frac{1}{2}$ գնում ե հումքին, յեր-րորդ մասը բանվորներին, վորպես աշխատավարձ և 1 ուղբիկ յեղ վառելանյութի: Վճրքան ե մեքենայի արտա-դրության և վորքան մյուս ծախսերը:

11. Գտե՛ք անհայտ թիվը.

$x \times 3 = 6$	$3 : x = 3$	$3 \times x = 15$
$x \times 3 = 12$	$6 : x = 3$	$3 \times x = 9$
$x \times 3 = 18$	$9 : x = 3$	$3 \times x = 3$
$x \times 3 = 24$	$12 : x = 3$	$x : 3 = 3$
$x \times 3 = 30$	$15 : x = 3$	$x : 3 = 9$
$3 \times x = 27$	$x : 3 = 6$	$x : 3 = 10$
$3 \times x = 21$	$x : 3 = 7$	

Գրեցէք տետրում X-ի տեղ գնելով անհայտ թիվը:

12. Արագ բանավոր հաշիվ.

$$\begin{array}{r} 2 \times 6 \\ : 2 \\ + 9 \\ - 3 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \times 7 \\ : 2 \\ + 8 \\ - 5 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \times 8 \\ : 2 \\ + 4 \\ - 6 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \times 9 \\ : 7 \\ + 4 \\ - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \times 4 \\ : 4 \\ + 8 \\ - 2 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \times 5 \\ : 3 \\ + 9 \\ - 5 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \times 6 \\ : 3 \\ + 9 \\ - 7 \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 \times 3 \\ : 3 \\ + 9 \\ - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \times 4 \\ : 2 \\ + 8 \\ - 6 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \times 3 \\ : 3 \\ + 8 \\ - 7 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \times 4 \\ : 4 \\ + 7 \\ - 8 \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 \times 5 \\ : 5 \\ + 9 \\ - 8 \end{array}$$

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵԼ 6-Ը

13. Լուցկիները վեց-վեց կապեցէք. հաշվեցէք՝ քանի՞ լուցկի կա 2 կապում, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 կապում:

14. Հաշվեցէք 6-ից մինչև 60 ավելացնելով 6. յետ հաշվեցէք՝ պակսեցնելով 6:

$$\begin{array}{r} 15. \quad 6 \times 1 \\ 6 \times 2 \\ 6 \times 3 \\ 6 \times 4 \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \times 5 \\ 6 \times 6 \\ 6 \times 7 \\ 6 \times 8 \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \times 9 \\ 6 \times 10 \\ 6 \times 3 \\ 6 \times 7 \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \times 8 \\ 6 \times 4 \\ 6 \times 9 \\ 6 \times 3 \end{array}$$

16. Կարի գործարանում վերարկվին կպցնում են 6 կոճակ, 9, 7, 8, վերարկվին քանի՞ կոճակ ե պետք:

17. Ծառայողն որական աշխատում ե 6 ժամ. վեցորյակում քանի՞ ժամ ե աշխատում:

$$\begin{array}{r} 18. \quad 30 + (6 \times 6) \\ 90 - (6 \times 7) \\ 75 - (6 \times 3) \\ 47 + (6 \times 4) \end{array} \quad \begin{array}{r} 4 + 6 \times 5 \\ 4 + (6 \times 5) \\ 16 - 6 \times 2 \\ 16 - (6 \times 2) \end{array}$$

19. Մի ընտանիքում երեկտրական լամպը ձմեռվա ամիսներին վառում եյին յերեկոյան ժամի 4-ից մինչև 10-ը, Հնգորյակում քանի՞ ժամ եր այրվում լամպը:

20. Խրճիթ-ընթերցարանում որական վառում եյին 6 կիրգրամ նավթ, տասնորյակում տնտեսեցին 5 կիրգրամ նավթ: Վճրքան նավթ վառեցին տասնորյակում:

21. Կտորի մետրն արժեք 6 ուրլի. գնեցին 8 մետր ե դրամարկղում վճարեցին 50 ուրլի: Քանի՞ ուրլի պետք ե յետ ստանալին:

ԲԱԺԱՆԵԼ 6-Ի ՎՐԱ

22. 60 լոբու հատիկներ հաժաոտրապես տեղավորեցէք 6 լուցկու դոտարկ տուփերում. ամեն մեկում ինչքան ստացաք:

23. 30 կոպեկը բաժանեցէք հաժաոտրապես 6 աշակերտի: Վճրքան ստացավ ամեն մեկը:

24. Խմբի 36 աշակերտին յեթե վեց-վեց կոնդնեցնէք, քանի՞ շարք կստացվի:

$$\begin{array}{llll}
 25. & 6 : 6 & 6 \times 4 & 36 : 6 & 6 \times 9 \\
 & 6 \times 2 & 24 : 6 & 6 \times 7 & 54 : 6 \\
 & 12 : 6 & 6 \times 5 & 42 : 6 & 6 \times 10 \\
 & 6 \times 3 & 30 : 6 & 6 \times 8 & 60 : 6 \\
 & 18 : 6 & 6 \times 6 & 48 : 6 &
 \end{array}$$

26. Կոտայերատիվից գնեցին 6 մետր կտոր և վճարեցին 24 ուրբլի. վճարեցի աւրժեր մետրը:

27. Դպրոցի չքավոր աշակերտութեան բաժանեցին 54 ուրբլու կոշիկ. զույգն աւրժեր 6 ուրբլի: Քանի՞ զույգ կոշիկ բաժանեցին:

28. Քանի՞ վեցորդակ ունի ամիսը:

$$\begin{array}{ll}
 29. & 42 - (24 : 6) & 24 + (12 : 6) \\
 & 42 - 24 : 6 & 24 + 12 : 6)
 \end{array}$$

$$10 \times (6 : 6)$$

$$10 \times 6 : 6$$

30. Կոտայերատիվում չափարտացրած 6 կտոր հավասար հողամասերից ստացավ 30 ցենտներ բամբակ, իսկ պարարտացրած նույնչափ հողամասից 24 ցենտներով ավելի: Պարարտացրած 1 կտոր հողամասից քանի՞ ցենտներով ավելի ստացավ:

31. Գյուղի յերեք կուրակներին տրված եր առաջադրանք հանձնելու, առաջինին՝ 15, յերկրորդին՝ 25, իսկ յերրորդին՝ 20 ցենտներ բամբակ. յերկրորդ բամբակահավաքին յերեքը միասին հանձնեցին առաջադրանքի միայն վեցերորդ մասը, փոխանակ 40 ցենտների: Քանի՞ ցենտներ ժամանակին հանձնելու խուսափեցին կուրակները:

32. Գտեք անհայտ թիվը.

$$\begin{array}{ll}
 x \times 6 = 18 & 12 : x = 6 \\
 x \times 6 = 30 & 24 : x = 6 \\
 x \times 6 = 42 & 42 : x = 6 \\
 x \times 6 = 54 & 48 : x = 6 \\
 6 \times x = 60 & x : 6 = 9
 \end{array}$$

$$6 \times x = 48$$

$$6 \times x = 36$$

$$6 \times x = 24$$

$$x : 6 = 10$$

33. Տրակտորի գործարանում յուրաքանչյուր 6 ըուպեյում մի տրակտոր ե պատրաստվում: Քանի՞ տրակտոր ե պատրաստվում 1 ժամում, 2, 4, 6 ժամում:

7-ժամյա բանվորական որում գործարանում մի հերթի աշխատանքի ընթացքում քանի՞ տրակտոր ե պատրաստվում:

34.

ԽԱՂ ԶՈՒՅԳ ԽԱՂԱԹՂԹՈՎ

Խաղաթղթերի վրա գրում եք 6-ի բազմապատկման թվական որինականերն այսպես՝

6×1	6×2	6×3	6×4
6×5	6×6	6×7	6×8
6×9	6×10		

Մյուս խաղաթղթերի վրա գրում եք սրանց պատասխանները—

6	12	18	և այդպես

Խաղաթղթերի վրա գրում եք խաղում եք յերկու հոգով, մեկը վերջնում է խաղաթղթերը թվական որինականերով, իսկ մյուսը—խաղաթղթերը պատասխաններով: Առաջինը հերթով, յերբ սեղանին դնում է իր ցանկացած խաղաթուղթը, յերկրորդը պետք է ամեն անգամ դնի նրա կողքին այն խաղաթուղթը, վորը համապատասխանում է թվական որինականի պատասխանին:

35.

$$8 \times 3$$

$$3 \times 8$$

Վերելից-ներքև հաշված քանի շարք կա. Ամեն մի շարքում քանի քառակուսի յե. Ընդամենը քանի քառակուսի յե. Գրեցեք այսպես. $8 \times 3 = 24$. Այժմ հաշվեցեք աջից-ձախ. քանի շարք կա. Ամեն մի շարքում քանի քառակուսի յե. Ընդամենը քանի քառակուսի յե. Գրեցեք այսպես. $3 \times 8 = 24$.

Նկարի վրա ույց տվեք, վոր 3×8 հավասար է 8×3 -ի:

36.

$$6 \times 4$$

$$4 \times 6$$

Նկարի վրա ցույց տվեք, վոր 6×4 հավասար է 4×6 -ի:

37. Լուցկիներով կամ լոբու հատիկներով ախպիտի կույտեր շինեցեք, վոր ստանաք 5×4 և հետո 4×5 ։ Հաշվեցեք և համեմատեցեք՝ հավասար են դրանք թե անհավասար։

38. Գրեցեք տեսրում և լրացրեք բաց թողած թվերը։

$$\begin{array}{l} 3 \times 4 \text{ կամ } 4 \times 3 \\ 8 \times 2 \text{ » } 2 \times \\ 4 \times 8 \text{ » } 8 \times \\ 5 \times 6 \text{ » } 6 \times \\ 7 \times 2 \text{ » } 2 \times \\ 9 \times 3 \text{ » } 3 \times \end{array}$$

39. Հաշվեցեք.

$$\begin{array}{llll} 18 : 6 & 24 : 4 & 40 : 5 & 48 : 8 \\ 18 : 3 & 24 : 6 & 40 : 8 & 48 : 6 \\ 24 : 3 & 32 : 8 & 30 : 5 & 40 : 10 \\ 24 : 8 & 32 : 4 & 30 : 6 & 40 : 4 \end{array}$$

ԲԱՁՄԱԳՍՏԿԵԼ 9-Ը

40. Համընչի վրա հաշվեցեք իննը-իննը։

41. Հաշվեցեք ավելացնելով 9 ախպես 9, 18 . . . մինչև 90։

42. Յետ հաշվեցեք պակսեցնելով 9 ախպես 90, 81 . . . մինչև 9։

43. Տեսրում գրեցեք այդ թվերը։

$$\begin{array}{ccc} \boxed{9} & \boxed{9+9} & \boxed{9+9+9} \\ 9 \times 1 & 9 \times 2 & 9 \times 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9 \\ 9 \end{array}} & \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9 \\ 9+9 \end{array}} \\ 9 \times 4 & 9 \times 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9 \\ 9+9+9 \end{array}} & \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9 \\ 9+9+9 \\ 9 \end{array}} & \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9 \\ 9+9+9 \\ 9+9 \end{array}} \\ 9 \times 6 & 9 \times 7 & 9 \times 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9 \\ 9+9+9 \\ 9+9+9 \end{array}} & \boxed{\begin{array}{c} 9+9+9+9 \\ 9+9+9 \\ 9+9+9 \end{array}} \\ 9 \times 9 & 9 \times 10 \end{array}$$

44. Վեր ուրինակներն են ավելի հեշտ ու արագ գրվում—գումարման թե՛ բազմապատկման։ Տեսրում գրեցեք ավելի արագ ու հեշտ գրվող ուրինակները և հաշվեցեք։

45. Մի զույգ դահուկն արժե 9 ուլբլի
 6 զույգն արժե . . . . ուլբլի
 8 զույգն արժե . . . . ուլբլի
 5 զույգն արժե . . . . ուլբլի
 7 զույգն արժե . . . . ուլբլի

46. Կորտնտեսությունը բամբակազտիչ գործարանին առաջին հավաքից հանձնեց 8 ֆուրգոն բամբակ: Վերջան բամբակ հանձնեց, յեթե ամեն մի ֆուրգոնին բարձված էր 9 ցենտներ:

47. Սղլիկը 9 տարեկան էր, իսկ մայրը 4 անգամ ավելի: Քանի՞ տարեկան էր մայրը:

48. 9×9

Արտահայտեցեք քառակուսու միջոցով.

49. $32 + (9 \times 3)$	$92 - (9 \times 8)$
$47 + (9 \times 5)$	$100 - (9 \times 7)$
$70 - (9 \times 6)$	$19 - (9 \times 2)$
$40 - (9 \times 4)$	$19 - 9 \times 2$

50. Հայաստանում մի կտոր հողամասից ստացվում է 12 ցենտներ բամբակ, իսկ առաջ ստացվում էր 3 ցենտներով պակաս: Վերջին էր ստացվում առաջ 7 կտոր հողամասից:

51. Թորանտեսությունում կովին տալիս են առափոյան 3՝ կեսորին՝ 2, իսկ յերեկոյան՝ 4 կիրգրամ խոտ: Տասնորյակում ինչքան խոտ են տալիս:

52. Քառակուսի թղթերի վրա գրեցեք 3 6

9 և հերթով քաշելով դատարկ քառակուսիների վրայից՝ հաշվեցեք.

____	×	2	____	×	10
____	×	4	____	×	9
____	×	6	____	×	7
____	×	8	____	×	5
____	×	7	____	×	3

ԲԱԺԱՆՆԵՆԻ 9-Ի ՎՐԱ

53. 27 տետրը բաժանեցեք հավասարապես 9 աշակերտի. քանի տետր ստացավ ամեն մեկը:

54. 90 զրչածայրը բաժանեցեք հավասարապես 9 աշակերտի: Քանիսը ստացավ ամեն մեկը:

55. Խմբի 27, 36, 18 աշակերտին յեթե կանգնեցնելու լինեք 9-ական՝ քանի շարք կստացվի:

56. Տետրում գրեցեք 1-ից մինչև 90 բոլոր թվերը և այն թվերի տակը գծեցեք, վորոնք բաժանվում են 9-ի վրա:

57.	9×1	$27 : 9$	9×6	$72 : 9$
	$9 : 9$	9×4	$54 : 9$	9×9
	9×2	$36 : 9$	9×7	$81 : 9$
	$18 : 9$	9×5	$63 : 9$	9×10
	9×3	$45 : 9$	9×8	$90 : 9$

58. Աշկոռպից աշակերտը գնեց 9 նկարչության տետր և վճարեց 72 կոպեկ: Վորքան արժեք տետրը:

59. Բնակչինկոպի № 2 տան մանկամսուրում կար 54 յերեխա. 9-րդ մասը ծառայողների, իսկ մնացածը բանվորների յերեխաներ եյին: Քանի բանվորի յերեխա կար մսուրում:

60. Շնորհիվ մանկամսուրի՝ յուրաքանչյուր մայր հնարավորություն ունի արտադրության մեջ աշխատելու. արտադրության մեջ աշխատող մի աշխատավորուհի ամսական ստանում էր 90 ուրբլի, վորի 9-րդ մասը վճարում էր փոխառության տոմսերի համար: Քանի ուրբլու փոխառության տոմս ունեւր, յեթե այդ վճարումները պիտի կատարեր 10 ամիս շարունակ:

$$\begin{array}{rcl} 61. & 99 - (90 : 9) & 27 + (63 : 9) \\ & 99 - 81 : 9 & 27 + 63 : 9 \\ & 45 : 9 + 37 & 54 : 9 + 61 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} & 78 - (36 : 9) & \\ & 18 + (72 : 9) & \\ & 90 : 9 - 8 & \end{array}$$

62. Մի դյուղում անգրագետ եյին 100-ից 72-ը, իսկ հիմա 9 անգամ պակաս է անգրագետների թիվը. ամեն հարյուրից քանիսն եյին գրագետ դարձել այդ ժամանակամիջոցում:

63. Չորրորդ խմբի աշակերտները վերացրին 9 մարդու անգրագիտություն, իսկ հինգերորդ խմբի աշակերտները՝ 27-ով ավելի: Յերկու խմբերի աշակերտները միասին քանի մարդու անգրագիտություն վերացրին:

64. Այս որինակները բարձր ձայնով կարդացե՛ք ա-
սելով անհայտ թիվը.

$$\begin{array}{lll} x \times 9 = 18 & 27 : x = 9 & 9 \times x = 45 \\ x \times 9 = 36 & 36 : x = 9 & x : 9 = 7 \\ x \times 9 = 54 & 54 : x = 9 & 9 \times x = 63 \\ x \times 9 = 72 & 72 : x = 9 & x : 9 = 5 \\ 9 \times x = 27 & x : 9 = 9 & 9 \times x = 81 \end{array}$$

ԱՐԳԵԼՎԱԾ ԹՎԵՐԻ ԽԱՂ.

Տեսարում գրեցե՛ք 9-ից մինչև 90 բոլոր այն թվերը,
վորոնք բաժանվում են 9-ի այսպես 9, 18, 27...: Մտանք
եղ հանդիսանում են արգելված թվերը և խաղի ժամա-
նակ արտասանել չի կարելի: Խաղում են այս ձևով.

Աշակերտներից յուրաքանչյուրն իր հերթին կար-
գով համրում է 1, 2, 3, 4 . . . մինչև 90, իսկ մյուս-
ները հետևում են: Յերբ հերթը հասնում է արգելված
թվերին, համրողը պետք է ասի «չգիտեմ»: Ով սխալմամբ
արտասանում է արգելված թիվը, նա յեղ համարվում է
տարված:

65. Գծագրեցե՛ք մի քառակուսի, վորի կողմն ունենա
9 սանտիմետր յերկարություն. քառակուսու ամեն մի
կողմը բաժանեցե՛ք 9 հավասար մասի և վերելից-ներքև
ու աջից-ձախ միացրե՛ք ուղիղ գծերով.

Քանի՞ շարք վանդակներ ստացաք.

Ամեն մի շարքում քանի՞ վանդակ.

Ընդամենը քանի՞ վանդակ ստացաք.

Առաջին վանդակում գրեցե՛ք 2, իսկ առաջին շարքի
9-րդ վանդակում 9.

Յերկրորդ շարքում 1-ի տակ գրեցե՛ք 2, իսկ 9-ի
տակ 18. շարունակեցե՛ք այսպես.—

1								9
2								18
3								27
4								36
5								45
6								54
7								63
8								72
9								81

Այս քառակուսու
ոգնությամբ իս-
կույն կարելի է
մանավ ինչի յե հա-
վասար 9×2 (նա-
յեցե՛ք II շարք 9-ի
տակ գրված թվին)
 9×4 (նայեցե՛ք IV
շարք)
 9×8 (նայեցե՛ք
VIII շարքին)
 9×9 (նայեցե՛ք IX
շարքին):

Սա կլինի 9-ի բազմապատկման աղյուսակը:

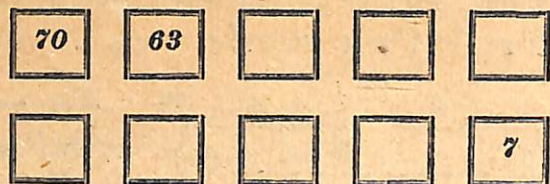
66. Նույն ձևով կազմեցե՛ք 2, 4, 8, 3, 6-ի բազմա-
պատկման աղյուսակները:

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵԼ 7-Ը

67. Տեսարում գծեցե՛ք 20 քառակուսի և մեջները
գրեցե՛ք 7 մինչև 70 և հակառակը՝ ավերացնելով կամ
պակսեցնելով միշտ 7, այսպես.

7	14			
				70

68. 7×1 $21 + 7$ 7×6 $56 + 7$
 $7 + 7$ 7×4 $42 + 7$ 7×9
 7×2 $28 + 7$ 7×7 $63 + 7$
 $14 + 7$ 7×5 $49 + 7$ 7×10
 7×3 $35 + 7$ 7×8

69. Մեզնում 7-ժամյա բանվորական ուր եւ Հաշվեցեք՝ քանի՞ ժամ եւ աշխատում բանվորը վեցորդականում:

70. Ռմբակիր սավառնակը վերցնում եւ 7 ուումբ: 7 սավառնակը քանի՞ ուումբ կվերցնի:

71. $15 + (7 \times 7)$ $75 - (7 \times 9)$
 $37 - (7 \times 5)$ $36 - (7 \times 4)$
 $42 + (7 \times 6)$ $7 \times 2 + 84$
 $44 + (7 \times 8)$ $7 \times 3 + 47$

$7 \times 10 - 56$
 $75 - 68 \times 8$
 $43 - 36 \times 9$
 $82 - 75 \times 6$

72. Մեզնում 8-ժամյա բանվորական ուրը դարձավ 7 ժամյա ուր, իսկ կապիտալիստական յերկրներում բանվորն աշխատում եւ ուրական 10 և ավելի ժամ: Հաշվեցեք 5 ուրում կապիտալիստական յերկրներում բանվորը քանի՞ ժամով եւ ավելի աշխատում:

73. Կորանտեսությունը նախատեսել եւր գարնանը և աշնանը միասին յուրաքանչյուր 5 վոչխարից ստանալ 7 կիրգրամ բուրդ: Իր ունեցած 50 վոչխարից ինչքան բուրդ պիտի ստանար:

ԲԱԺԱՆԵԼ 7-Ի ՎՐԱ

74. 70 կոպեկը բաժանեցեք հավասարապես 7 աշակերտի. վո՞րքան ստացավ ամեն մեկը:

75. 21 աշակերտի նստացրեք 7 նստարանի. մի նստարանի վրա քանի՞սը տեղավորվեցին:

76. 35 աշակերտի յեթե յոթ-յոթ կանգնեցնելու լինեք քանի՞ շարք կստացվի:

77. 7 աշակերտի միջև հավասարապես բաժանեցեք.

14

42

63

28

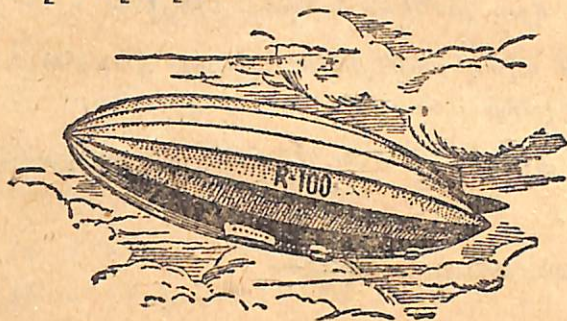
21

56

$$\begin{array}{l}
 78. \quad 7 : 7 \quad 28 : 7 \quad 42 + 7 \quad 63 : 7 \\
 14 : 7 \quad 28 + 7 \quad 49 : 7 \quad 63 + 7 \\
 14 + 7 \quad 35 : 7 \quad 49 + 7 \quad 70 : 7 \\
 21 : 7 \quad 35 + 7 \quad 56 : 7 \quad 42 : 7 \\
 21 + 7 \quad 42 : 7 \quad 56 + 7 \quad 56 : 7
 \end{array}$$

79. 16 հոգուց բաղկացած մի կորեկախիվ լենինի անփան զիրիժաբլի կառուցման ոգաին նվիրեց 94 ուրբլի. 9-ը նվիրեցին 5-ական ուրբլի: Մնացածներից յուրաքանչյուրը քանի ուրբլի նվիրեց, յեթե նրանք մասնակցել են հավասարապես:

Դիրիժաբլ

$$\begin{array}{l}
 80. \quad 45 - (42 : 7) \quad 15 + (56 : 7) \\
 70 - (70 : 7) \quad 37 + (49 : 7) \\
 90 - (63 : 7) \quad 64 + (42 : 7) \\
 85 - (35 : 7) \quad 95 + (28 : 7)
 \end{array}$$

81. «Կոլխոզնիկ» զիրիժաբլի կառուցման ոգաին 7 կորտնտեսականներ նվիրեցին 21 ուրբլի, իսկ 10 մարդուց բաղկացած մի ուրիշ խումբ՝ առաջինից 29 ուրբլով ավելի: Վերջին նվիրեց յուրաքանչյուր կորտնտեսական, յեթե նվիրատվությանը մասնակցել էին հավասարապես:

82. Այս որինակները գրեցեք տեսքում, անհայտի տեղը դնելով թվերը.

$$\begin{array}{ll}
 x \times 7 = 14 & 3 = x : 7 \\
 x \times 7 = 28 & 6 = x : 7 \\
 x \times 7 = 42 & 9 = x : 7 \\
 x \times 7 = 56 & 5 = x : 7 \\
 x \times 7 = 70 & 7 = x : 7 \\
 7 \times x = 7 & 7 = 56 : x \\
 7 \times x = 21 & 7 = 28 : x
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 7 \times x = 35 \\
 7 \times x = 63 \\
 7 \times x = 49 \\
 7 = 21 : x \\
 7 = 70 : x \\
 7 = 7 : x \\
 7 = 63 : x
 \end{array}$$

83. Խաղացեք անհայտ թվի խաղը:

84. Քառակուսի թղթի վրա գրեցեք 7 և ներքևի դատարկ քառակուսիների վրայից հերթով քաշելով հաշվեցեք:

$$\begin{array}{ll}
 70 : \boxed{} \times 5 & 28 : \boxed{} \times 4 \\
 85 : \boxed{} \times 7 & 56 : \boxed{} \times 8 \\
 21 : \boxed{} \times 3 & 49 : \boxed{} \times 2
 \end{array}$$

$$42 : \square \times 6$$

$$63 : \square \times 9$$

$$14 : \square \times 10$$

$$7 : \square \times 1$$

85. Արագ բանավոր հաշիվ.

7×4	7×9	9×6	9×8
$: 7$	$: 7$	$: 9$	$: 8$
$\times 5$	$+ 7$	$: 2$	$: 3$
$+ 8$	$- 7$	$\times 9$	$\times 9$
6×5	7×7	8×5	5×5
$: 3$	$+ 1$	$+ 5$	$+ 3$
$\times 7$	$: 5$	$: 9$	$: 7$
$+ 2$	$: 2$	$- 4$	$+ 5$

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՄԱՆ ԱՂՅՈՒՍԱԿ

86. Տետրում գծագրեցե՛ք մի քառակուսի՝ 9 սանտիմետր յերկարության կողմով. վերևի և ներքևի կողմերից յուրաքանչյուրը բաժանեցե՛ք 9 հավասար մասերի և ուղիղ գծերով միացրե՛ք միմյանց. նույնն արե՛ք աջ և ձախ կողմերի հետ:

Քանի՞ շարք ստացա՛ք.

Ամեն մի շարքում քանի՞ վանդակ ե՛.

Ի՞նչ կստանա՛ք, յեթե 9-ը բազմապատկե՛ք 9-ով:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4		8	10	12	14	16	18
3	6	9		15	18	21		27
4		12	16		24	28		36
5	10		20	25		35	40	45
6	12	18	24		36	42	48	54
7		21	28		42		56	
8	16		32	40		56		72
9	18		36	45	54	63	72	

Վերևի շարքի ամեն մի վանդակում գրեցե՛ք 1-ից մինչև 9-ը:

Յերկրորդ շարքի ամեն մի վանդակում գրեցե՛ք այն թիվը, Վոր կստացվի վերևի շարքի յուրաքանչյուր թվի 2-ով բազմապատկելուց:

Յերրորդ շարքի ամեն մի վանդակում գրեցե՛ք այն թիվը, Վոր կստացվի առաջին շարքի յուրաքանչյուր թվի 3-ով բազմապատկելուց:

Մնացած շարքերի ամեն մի վանդակում նույն կարգով գրեցե՛ք այն թվերը, Վոր կստացվեն առաջին շարքի յուրաքանչյուր թվի 4, 5, 6, 7, 8, 9-ով բազմապատկելուց:

Յեթե լրացնեք նկարի բաց մնացած վանդակները կտտանաք բազմապատկման աղյուսակը:

Դտնենք այդ աղյուսակով՝ ինչի յե հավասար 8×7 այնտեղ, վորտեղ խաչաձևում են վերևից-ներքև 8-ի և ձախից-աջ 7-ի շարքերը. կդանեք 56. ուրեմն $8 \times 7 = 56$. այնտեղ, վորտեղ խաչաձևում են նաև վերևից-ներքև 7-ի և ձախից-աջ 8-ի շարքերը, դարձյալ կդանեք 56. ուրեմն $7 \times 8 = 56$:

87. Ոգտվելով բազմապատկման աղյուսակից գտեք հետևյալ որինականների արտադրյալը:

5×6	8×8	6×4
7×4	9×8	4×5
6×3	7×9	8×9
8×7	4×8	9×7
4×9	5×9	9×5
5×8	7×6	8×4
9×3	9×9	8×5
6×9	8×6	7×7

88.

Հաշվեցեք ավերացներով . . 2	2, 4, 6 . . մինչև 18
Հաշվեցեք ավերացներով . . 3	3, 6, 9 . . մինչև 27
Հաշվեցեք ավերացներով . . 4	4, 8, 12 . . մինչև 36
Հաշվեցեք ավերացներով . . 5	5, 10, 15 . . մինչև 45
Հաշվեցեք ավերացներով . . 6	6, 12, 18 . . մինչև 54
Հաշվեցեք ավերացներով . . 7	7, 14, 21 . . մինչև 73
Հաշվեցեք ավերացներով . . 8	8, 16, 24 . . մինչև 72
Հաշվեցեք ավերացներով . . 9	9, 18, 27 . . մինչև 81

89. Բազմապատկման աղյուսակում տեսե՛ք՝ վերևից-ներքև հաշվելու ընթացքում քանիսով է ավելանում յուրաքանչյուր հետևորդ թիվը նախորդից, ստուգեցե՛ք բոլոր շարքերը վերևից-ներքև:

Ուրեմն ել ինչպես կարող եք բազմապատկման աղյուսակ կազմել:

ԱՐՏԱՂՅՈՒՍԱԿԱՅԻՆ ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՈՒՄ ՅԵՎ ԲԱԺԱՆՈՒՄ

ՅԵՐԿԱՆԻՇ ԹՎԵՐԻ ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՈՒՄԸ ՄԻԱՆԻՇՈՎ ՅԵՎ
ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ ՄԻԱՆԻՇԻ ՎՐԱ

1. 20 կոպ. + 20 կոպ. + 20 կոպ. = 60 կոպ.

Կարճ գրում ենք $20 \times 3 = 60$

2. Հաշվեցե՛ք նախ բաճառի ապա գրավոր.

20 × 2	50 : 2	30 × 3	20 × 5
30 × 2	60 : 2	60 : 3	60 : 5
40 × 2	70 : 2	90 : 3	70 : 5
50 × 2	80 : 2	20 × 4	80 : 5
20 : 2	90 : 2	60 : 4	90 : 5
30 : 2	100 : 2	80 : 4	100 : 5
40 : 2	20 × 3	100 : 4	90 : 6

3. Մոսկվայի Մտալինի անվան գործարանը, վոր բեռնակիր ավտոներ ե շինում, 1931 թվի վերջին արտադրում եր որական 35 ավտո, իսկ 1932 թվի մարտ ամսվա սկզբի որերին դրանից 10-ով ավելի: Մարտ ամսվա առաջին յերկու որում գործարանը քանի ավտո արտադրեց:

4. Մի կորանտեսություն ուներ 30 վոչխար, դրանից 3 անգամ ավելի կով ե կովերից 5 անգամ պակաս խոզ: Քանի խոզ ուներ կորանտեսությունը:

34×2

Տասնավոր	Միավոր	
3	4	× 2
6	8	= 68

5. Նախ հաշվեցե՛ք հաշվիչի վրա, ապա գրեցե՛ք.

11 × 2	49 × 2	21 × 2	39 × 2
12 × 2	48 × 2	22 × 2	38 × 2
13 × 2	47 × 2	23 × 2	37 × 2
14 × 2	46 × 2	24 × 2	36 × 2
15 × 2	45 × 2	25 × 2	35 × 2
16 × 2	44 × 2	26 × 2	34 × 2
17 × 2	43 × 2	27 × 2	33 × 2
18 × 2	42 × 2	28 × 2	32 × 2
19 × 2	41 × 2	29 × 2	31 × 2

6. 4 կորանտեսություն մրցման պայմանագիր կրնեցե՛ն. առաջինը պարտավորվում եր պետությանը հանձնել վորոշված ժամկետին 42 ցենտներ հացահատիկ, յերկրորդը՝ 2 անգամ ավելի, յերրորդը՝ 39 ցենտներով պակաս յերկրորդից, իսկ չորրորդը՝ 2 անգամ ավելի

յերրորդից: Քանի՞ ցենտներ եր պարտավորվում հանձնելու չորրորդ կտրնտեսությունը:

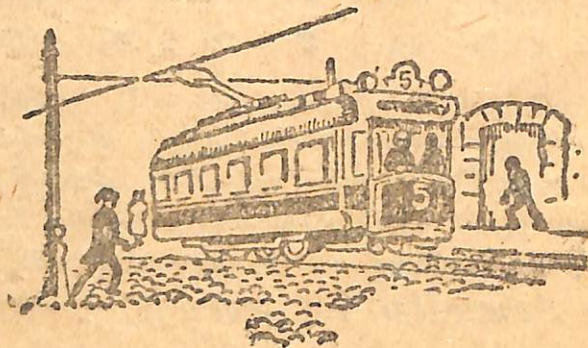
7. Վոչ հարվածային կտրնտեսականն որական հավաքում եր 38 կիլոգրամ բամբակ, հարվածայինը՝ նրանից յերկու անգամ ավելի, իսկ գերհարվածայինը 20 կիլոգրամով ավելի հարվածայինից: Որական քանի՞ կիլոգրամ եր հավաքում գերհարվածային կտրնտեսականը:

8. Կտրնտեսությունն իր այգիներից ստացած խաղողից 29 ցենտները բաժանել եր անդամներին, գրանից 3 անգամ ավելին հանձնել եր կոնյակի գործարանին, իսկ վերջինիցս 13 ցենտներով ավելին՝ գինի պատրաստել: Քանի՞ ցենտներ խաղողից եր գինի պատրաստել:

9. Մայր ճագարը միջին հաշվով տարեկան 5 անգամ ձագ եր բերում—յուրաքանչյուր անգամ 6 հոտ: Մի պիտներ ուներ 2 մայր ճագար: Մի տարում քանի՞ ձագ պետք ե տային այդ 2 ճագարը:

10. Մի տարեկան ճագարը տալիս ե 4 կիլոգրամ միս: Վերջան միս կարելի յե ստանալ մայր ճագարի մի տարվա սերնդից:

11. Տրամվայի վագոնում կա 24 նստելու և 10 կանգ-

նելու տեղ, իսկ վագոնի առջևի և յետևի մասում 12 տեղ. յերբեմն տրամվայ են նստում 2 անգամ ավելի ուղևոր: Ծանրաբեռնված վագոնը քանի՞ ուղևոր ե տեղափոխում:

12.	$28 : 2$	$32 : 2$
	$28 = 20 + 8$	$36 = 30 + 6$
	$20 : 2 = 10$	$30 : 2$
	$8 : 2 = 4$	$6 : 2$
	$10 + 4 = 14$	$36 : 2 = (30 : 2) + (6 : 2)$
	$28 : 2 = 14$	

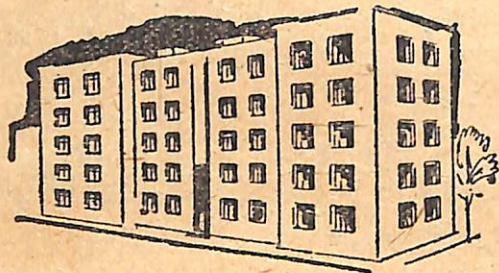
Բաժանելու ժամանակ առաջ բաժանում ենք տասնավորները, ապա միավորները և ստացված թվերը գումարում:

13.	$22 : 2$	$98 : 2$	$58 : 2$	$62 : 2$
	$24 : 2$	$96 : 2$	$56 : 2$	$64 : 2$
	$26 : 2$	$94 : 2$	$54 : 2$	$66 : 2$
	$28 : 2$	$92 : 2$	$52 : 2$	$68 : 2$
	$32 : 2$	$88 : 2$	$48 : 2$	$72 : 2$
	$34 : 2$	$86 : 2$	$46 : 2$	$74 : 2$
	$36 : 2$	$84 : 2$	$44 : 2$	$76 : 2$
	$38 : 2$	$82 : 2$	$42 : 2$	$78 : 2$

14. Կտրնտեսությունը բամբակի առաջին հավաքի ժամանակ բամբակադուխ գործարանին հանձնել եր 32 ցենտներ բամբակ, յերկրորդ հավաքին՝ 64 ցենտներով ավելի, իսկ յերրորդ հավաքին՝ 2 անգամ սակաս յերկրորդից: Քանի՞ ցենտներ եր հանձնել յերրորդ հավաքին:

15. Մանվածքային գործարանի հարվածային բան-
վորը 2 որում պատրաստում է 82 կիրգրամ մանվածք,
իսկ վոչ հարվածայինը՝ 10 կիրգրամով պակաս: Որական
քանի կիրգրամ ավելի մանվածք է տալիս հարվածայինը
քան վոչ հարվածայինը:

16. Քանի հարկանի յե այս տունը:

Ամեն մի հարկը տան դիմացի պատի վրա քանի
լուսամուտ ունի:

Քանի լուսամուտ կա տան դիմացի պատի վրա.

Կողքի պատի վրա քանի լուսամուտ կա:

Քանի լուսամուտ ունի ամբողջ շենքը, յեթե յետևի
և մյուս կողքի պատերն ել ունեն այնքան, վորքան
նկարի վրա յերևում է:

17. Ամեն մի հարկի բարձրությունը 3 մետր է.
վորքան է ամբողջ շենքի բարձրությունը.

18. Այս շենքի յերկարությունը 28, իսկ լայնու-
թյունը 12 մետր է: Ամբողջ շենքի շուրջը մի պտույտ
կատարելու համար քանի մետր պետք է անցնել:

19. Գծեցեք այս շենքի հատակագիծը:

20. 48 : 2 : 2	24 : 2 : 2	28 : 2 : 2
64 : 2 : 2	88 : 2 : 2	68 : 2 : 2
36 : 2 : 2	72 : 2 : 2	16 : 2 : 2
96 : 2 : 2	56 : 2 : 2	92 : 2 : 2

21. Աշակերտն ուներ 84 կոպեկ. այդ փողի կեսը
տվեց զրքի, իսկ մնացածի կեսով ել վրձին առավ: Քա-
նի կոպեկ մնաց մոտը:

$$15 \times 3$$

$$15 \times 3 = (10 \times 3) + (5 \times 3)$$

$$15 \times 3 = 45$$

22. 11 × 3	33 × 3	16 × 3	27 × 3
12 × 3	32 × 3	17 × 3	26 × 3
13 × 3	31 × 3	18 × 3	25 × 3
14 × 3	29 × 3	19 × 3	24 × 3
15 × 3	28 × 3	21 × 3	23 × 3
			22 × 3

23. Կորտնտեսությունն ուներ 22 ձի, դրանցից 3
անգամ ավելի կով, և կովերից 30-ով ավելի վոչխար:
Քանի վոչխար ուներ:

24. Կովին տարեկան անհրաժեշտ է առլ՝

հարդ . . . . . 18 ցենտներ

խոտ . . . . . 15 »

ճակնդեղ . . . . . 30 »

քուսպ . . . . . 5 »

3 կով մի տարի կերակրելու համար յուրաքանչյուր կերից ինչքան պետք է ունենար:

25. Կոտպերատիմն առաջին որը վաճառեց 19 զույգ . կրկնակոշիկ, յերկրորդ որը՝ 3 անգամ ավելի, իսկ յերրորդ որը՝ յերկու որվա վաճառածից 15 զույգով ավելի: Քանի՞ զույգ վաճառեց յերրորդ որը:

$$\begin{array}{ll} 26. \quad 45 : 3 & 51 : 3 \\ 45 = 30 + 15 & 51 = 30 + 21 \\ 30 : 3 & 30 : 3 \\ 15 : 3 & 21 : 3 \\ 45 : 3 = (30 : 3) + (15 : 3) \\ 51 : 3 = (30 : 3) + (21 : 3) \\ 45 : 3 = 15 & 51 : 3 = 17 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 27. \quad 33 : 3 & 99 : 3 & 57 : 3 & 81 : 3 \\ 36 : 3 & 96 : 3 & 54 : 3 & 78 : 3 \\ 39 : 3 & 93 : 3 & 51 : 3 & 75 : 3 \\ 42 : 3 & 87 : 3 & 48 : 3 & 72 : 3 \\ 45 : 3 & 84 : 3 & 63 : 3 & 69 : 3 \\ & & 66 : 3 & \end{array}$$

28. 3 ձիուն մի տարի կերակրելու համար պատշաճաբան էլին՝

հարդ . . . . . 78 ցենտներ
խոտ . . . . . 30 ցենտներ
դարի . . . . . 24 ցենտներ

Ամեն մի ձիու համար յուրաքանչյուր կերից վերջան էր վերցված:

29. Յերկրի շուրջը, յեթե անընդհատ գնալու լինենք, կարելի չե նախով կամ գնացքով պտտել 48 օրում: Սափառնակը 3 անգամ արագ է թռչում գնացքից. քանի՞ օրում կարելի չե պտտել յերկրի շուրջը սափառնակով:

30. Հաշվեցեք.

$$\begin{array}{ll} (12 \times 3) + (21 \times 3) & (18 \times 3) + (51 : 3) \\ (72 : 3) + (48 : 2) & (42 : 3) + (23 \times 2) \\ (32 \times 3) - (27 \times 3) & (33 \times 2) - (93 : 3) \\ (87 : 3) - (69 : 3) & (78 : 3) - (36 : 3) \end{array}$$

31. Յերկրի շուրջը, յեթե վոտով ճանապարհորդելու լինենք, կարելի չե պտտել 66 ամսում, հեծանվավորը 3 անգամ, իսկ ձիավորը 2 անգամ արագ է գնում, քան փոտով գնացողը: Քանի՞ ամսում կարող է պտտել հեծանվավորը և քանի՞ ամսում՝ ձիավորը:

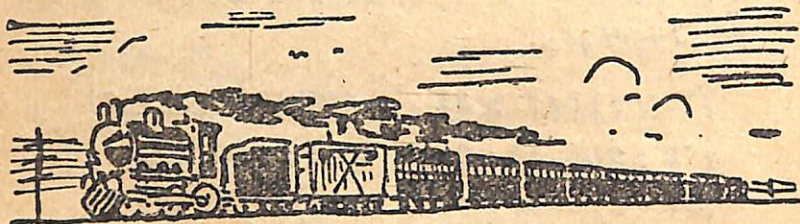
$$\begin{array}{ll} 32. \quad 17 \times 4 & 23 \times 4 \\ 17 \times 4 = (10 \times 4) + (7 \times 4) \\ 23 \times 4 = (20 \times 4) + (3 \times 4) \\ 17 \times 4 = 68 & 23 \times 4 = 92 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} 33. \quad 11 \times 4 & 25 \times 4 & 16 \times 4 \\ 12 \times 4 & 24 \times 4 & 17 \times 4 \\ 13 \times 4 & 23 \times 4 & 18 \times 4 \\ 14 \times 4 & 22 \times 4 & 19 \times 4 \\ 15 \times 4 & 21 \times 4 & \end{array}$$

34. Հայտնի գյուտարար եգիպտացիները ելեկտրական լամպը պատրաստեց առաջին անգամ, 4 որ չքնեց. քանի՞ ժամ անընդհատ աշխատեց:

35. Մարգարտար գնացքն իր յետևից քաշում էր 12 վագոն, իսկ ապրանքատարը՝ 4 անգամ ավելի: Քանի՞ վագոն էր քաշում ապրանքատար գնացքը:

Գնացք

36. $64 : 4$
 $64 : 4 = (54 : 4) + (24 : 4)$
 $92 : 4$
 $92 : 4 = (80 : 4) + (12 : 4)$
 $64 : 4 = 16$ $92 : 4 = 23$

37. $44 : 4$ $64 : 4$ $72 : 4$
 $48 : 4$ $68 : 4$ $76 : 4$
 $52 : 4$ $96 : 4$ $84 : 4$
 $56 : 4$ $92 : 4$ $88 : 4$

38. Փայտամշակման գործարանում որական պատրաստվում էր 37 պահարան, դրանից 59-ով ավելի՝ աթոռ և աթոռներից 4 անգամ պակաս՝ սեղան: Որական քանի՞ սեղան էր պատրաստվում:

39. Աշխատանքի սենյակում աշակերտները փայտի կտորներից և սավարածրից լերկու տուն պատրաստեցին. առաջինն ուներ 88 լուսամուտ, իսկ լերկորդը՝ 4 անգամ պակաս: Առաջին և լերկորդ տան ամեն մի հարկը քանի՞ լուսամուտ ուներ, յեթե առաջին տունը 4 հարկանի և յեթե հարկերը հավասար քանակով լուսամուտներ ունեյին:

40. 17×5
 $17 \times 5 = (10 \times 5) + (7 \times 5)$
 $85 : 5$
 $85 : 5 = (50 : 5) + (35 : 5)$

41. 11×5 $95 : 5$ 13×5
 12×5 $75 : 5$ 15×5
 17×5 $55 : 5$ 18×5
 14×5 $85 : 5$ 19×5
 16×5 $65 : 5$

42. Զինատանի շատ գործարաններում բանվորներն որական աշխատում են 16 ժամ, իսկ մեկ մոտ 7 ժամ: Մեկ մոտ հնգորչակում բանվորը 1 որ հանգստանում է, Զինատանում հանգստի օրերը հազվագյուտ են լինում — տարվա մեջ վեց օր: Զին բանվորը հնգորչակում քանի՞ ժամով է ավելի աշխատում մեր բանվորից:

43. Զինատանի քաղաքներից մեկում — Շանհայում բանվորները 95 գործադուլ կազմակերպեցին. այդ գործադուլների հինգերորդ մասը վերջացավ հոգուտ բանվորների, 20-ը հաջողվեցին կիսով չափ, իսկ մնացածները

վերջացան անհաջողությամբ: Քանի՞ զործադուլ անհաջողությամբ վերջացավ:

$$44. \quad 15 \text{ կոպ.} + 15 \text{ կոպ.} + 15 \text{ կոպ.} + 15 \text{ կոպ.} + 15 \text{ կոպ.} + 15 \text{ կոպ.} \\ 15 \times 6$$

$$16 \times 6$$

$$16 \times 6 = (10 \times 6) + (6 \times 6)$$

$$78 : 6$$

$$78 : 6 = (60 : 6) + (18 : 6)$$

$$45. \quad \begin{array}{llll} 11 \times 6 & 66 : 6 & 15 \times 6 & 72 : 6 \\ 16 \times 6 & 96 : 6 & 13 \times 6 & 84 : 6 \\ 12 \times 6 & 78 : 6 & 14 \times 6 & 54 : 6 \end{array}$$

46. Կոլտնտեսությունն ուներ 12 կով և դրանից 6 անգամ ավելի յեղ: Կոլտնտեսության գոմը բաժանված էր 6 մասի և անասունները տեղավորված էին յուրաքանչյուր մասում հավասարապես: Գոմի ամեն մի մասում քանի՞ անասուն էր տեղավորված:

47. Կոլտնտեսությունն աշնանը ցանեց 78 ցենտներ սերմ, իսկ գարնանը՝ 6 անգամ պակաս. ցանած սերմից 17 ցենտները շաղաքան էր, իսկ մնացածը՝ շաքարացան: Շաքարացանով քանի՞ ցենտներ էր ցանված:

$$48. \quad 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12$$

$$12 \times 7$$

$$12 \times 7 = (10 \times 7) + (2 \times 7)$$

$$96 : 8$$

$$96 : 8 = (80 : 8) + (16 : 8)$$

$$49. \quad \begin{array}{llll} 11 \times 7 & 77 : 7 & 11 \times 8 & 96 : 8 \\ 14 \times 7 & 98 : 7 & 12 \times 8 & 88 : 8 \\ 12 \times 7 & 84 : 7 & 11 \times 9 & 99 : 9 \\ 13 \times 7 & 91 : 7 & & \end{array}$$

50. Դպրոցը լերկրորդ խմբի աշակերտության տվեց 96 ուսերու կոշիկ, զուգոր 8 ուսերով, իսկ մնացած կոշիկները բաժանվեց մյուս խմբերի աշակերտությանը: Քանի՞ զուգոր կոշիկ բաժանվեց մյուս խմբերին, յեթե հայտնի է, Վոր ստացված էր 7 անգամ ավելի, քան տրվեց յերկրորդ խմբի աշակերտությանը:

51. Քաղաքային սպանդանոցում որսական մորթվում էր 77 խոշոր լեզվուրավոր անասուն, դրանից 7 անգամ պակաս խոզ և խոզերից 9 անգամ ավելի մանր լեզվուրավոր անասուն. որսական քանի՞ մանր լեզվուրավոր անասուն էր մորթվում:

52. 10 կիրզրամ հացահատիկից ստացվում է 9 կիրզրամ ալյուր, իսկ 9 կիրզրամ ալյուրից՝ 12 կիրզրամ թխած հաց: Քանի՞ կիրզրամ թխած հաց կստացվի 80 կիրզրամ հացահատիկից:

$$\begin{array}{ll}
 53. \quad 35 \times 2 = 36 & 17 \times 4 + 15 \\
 28 \times 3 = 56 & 23 \times 4 = 35 \\
 16 \times 5 = 48 & 42 \times 2 + 14 \\
 15 \times 6 = 27 & 18 \times 3 + 25
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 12 \times 5 + 17 \\
 11 \times 6 + 15 \\
 13 \times 7 = 46 \\
 12 \times 8 = 59
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 54. \quad 47 + (96 : 8) & 35 = (85 : 5) \\
 43 = (87 : 3) & 79 + (56 : 4) \\
 31 + (48 : 3) & 37 + (84 : 2) \\
 89 = (72 : 6) & 92 = (88 : 8)
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 71 = (84 : 7) \\
 23 + (96 : 6) \\
 43 + (75 : 5) \\
 56 = (90 : 2)
 \end{array}$$

55. Գործարանի բոլոր բանվորներից հարվածային ելին 84-ը, իսկ վոչ հարվածային ղրանից 7 անգամ պակաս: Սոցմրցման պայմանագիր չունեւ բանվորութեան վեցերորդ մասը: Քանիսը սոցմրցման պայմանագիր չունեւ:

56. Կոլանտեսութունը լծկանների ոգնութեամբ ցանեց 16 ցենաներ խոտաբույսերի սերմ, իսկ տրակտորով՝ 5 անգամ ավելի: Քանի ցենաներ խոտաբույսերի սերմ ցանեց:

$$\begin{array}{ll}
 57. \quad (98 : 7) = 12 & 100 = (11 \times 9) \\
 (84 : 6) + 17 & 70 + (81 : 9) \\
 (94 : 2) = 35 & 97 = (13 \times 6) \\
 (68 : 4) + 29 & 15 + (92 : 4)
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 19 + (77 : 7) \\
 72 = (11 \times 5) \\
 47 + (66 : 6) \\
 69 = (11 \times 4)
 \end{array}$$

58. Մինչև հեղափոխութունը մեծահասակ ազգաբնակչութեան յուրաքանչյուր 100-ից 75-ը անգրագետ էր: Հնգամյակի վերջում ամեն մի 100-ին ընկնող գրագետների թիվը ավելացավ 4 անգամ: Հնգամյակի վերջում ամեն մի 100-ից քանիսն են գրագետ:

59. Մինչև հեղափոխութունը Յերևանում ամեն մի 100 յերեխայից սովորում էին 33-ը: Ներկայումս սովորողների թիվը ամեն մի հարյուրին 67-ով ավելի յեւ Ամեն մի 100-ից քանիսը չեն սովորում:

60. Արագ բանավոր հաշիվ.

$$\begin{array}{cccc}
 5 \times 6 & 5 \times 8 & 5 \times 5 & 5 \times 7 \\
 \times 3 & \times 2 & \times 4 & \times 2 \\
 : 6 & : 4 & : 5 & : 5 \\
 \times 5 & \times 5 & \times 5 & \times 7
 \end{array}$$

5×9	4×8	4×5	4×6
$\times 2$	$\times 2$	$\times 3$	$\times 3$
$: 6$	$: 8$	$: 5$	$: 8$
$\times 5$	$\times 7$	$\times 8$	$\times 6$
6×9	8×8	6×5	8×6
$: 3$	$: 4$	$\times 3$	$: 4$
$\times 5$	$\times 4$	$: 6$	$\times 8$
$: 6$	$\times 8$	$\times 5$	$: 4$

ՄԻԱՆԻՇ ԹՎԻ ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՈՒՄԸ ՅԵՐԿԱՆԻՇՈՎ

61. $8 \times 9 = 72$ $6 \times 4 = 24$ $5 \times 3 = 15$
 $9 \times 8 = 72$ $4 \times 6 = 24$ $3 \times 5 = 15$
 $8 \times 9 = 9 \times 8$ $6 \times 4 = 4 \times 6$ $5 \times 3 = 3 \times 5$

Արտադրիչների տեղափոխելուց արտադրյալը չի փոխվում:

Գրեցեք այս որինակաները և տեղափոխելով բազմապատկիչները հաշվեցեք.

62. 5×7 6×7 8×5 4×9
 4×8 7×9 9×8 7×4
 3×9 3×6 8×3 6×8
 8×2 7×8 9×6 6×5
 9×6 7×3 5×9 4×8

63. $12 \times 2 = 24$ $13 \times 3 = 39$
 $2 \times 12 = 24$ $3 \times 13 = 39$
 $15 \times 4 = 60$
 $4 \times 15 = 60$

Միանիշ թիվը յերկանիշով բազմապատկելու ժամանակ կարող ենք մտքով տեղափոխել բազմապատկիչները և հակառակը կատարել, այսինքն յերկանիշը բազմապատկել միանիշով, վոր ավելի հեշտ է.—

64. 6×13 7×12
 $13 = 10 + 3$ $7 \times 12 = (7 \times 10) + (7 \times 2)$
 $6 \times 3 = 18$ $7 \times 12 = 84$
 $6 \times 10 = 60$ 5×17
 $18 + 60 = 78$ $5 \times 17 = (5 \times 10) + (5 \times 7)$
 $6 \times 13 = 78$ $5 \times 17 = 85$

65. Բազմապատկեցեք նախ բանավոր, ապա գրավոր.

2×13	5×20	3×31	2×37
7×14	8×12	5×14	3×27
3×25	3×32	8×11	4×17
9×11	2×48	6×16	5×18
4×24	4×23	4×19	6×14
6×12	7×12	2×43	7×13

66. Վաշխարհն որական տալիս է 1 լիտր կաթ. կո-

անախտությունն ուներ 100 վոչխար, որվա ստացած կա-

թի $\frac{1}{4}$ մասը հանձնում էյին մանկամուրին, իսկ մնացածից պանիր էյին պատրաստում. որական քանի՞ լիար կաթից էյին պանիր պատրաստում:

67. Աշակերտը դնեց աշկոտակից 16 տետր հատը 4 կոպեկով և տվեց մի ռուբլիանոց: Քանի՞ կոպեկ պետք է յետ ստանար:

68. Հաշվեցեք.

11×1	21×1	12×1	22×2
11×2	21×2	12×2	22×3
11×3	21×3	12×3	22×4
11×4	21×4	12×4	32×1
11×5	31×1	12×5	32×2
11×6	31×2	12×6	32×3
11×7	31×3	12×7	42×1
11×8	41×1	12×8	42×2
11×9	41×2	22×1	52×1

69. Խմբի աշակերտները 13-ը 2-ական որինակ թերթ էյին ստանում, 17-ը՝ 3-ական, իսկ 15-ը՝ 1-ական: Խմբի բոլոր աշակերտները քանի՞ որինակ թերթ էյին ստանում:

70. Փականագործն որական պատրաստում է 4 փոքր կամ 2 մեծ կողպեք, ամսվա մեջ 14 որ փոքր և 11 որ մեծ կողպեքներ պատրաստեց: Քանի՞ մեծ և փոքր կողպեքներ պատրաստեց ամսվա մեջ:

71. Հաշվեցեք.

13×2	23×2	14×2	24×2
13×3	23×3	14×3	24×3
13×4	23×4	14×4	24×4
13×5	33×2	14×5	34×2
13×6	33×3	14×6	44×4
13×7	43×2	14×7	

72. Թիթեղագործը 15 թերթ 2 կիլոգրամանոց և 14 թերթ 3 կիլոգրամանոց թիթեղից դուլլեր պատրաստեց: Քանի՞ դուլլ պատրաստեց, իեթե ամեն մի դուլլի վրա 2 կիլոգրամ թիթեղ դնաց:

73. Հաշվեցեք.

2×15	2×25	2×16	2×26
3×15	3×25	3×16	3×26
4×15	4×25	4×16	2×36
5×15	2×35	5×16	2×46
6×15	2×45	6×16	

74. Մի փեթակից ստացվում էր 8 կիլոգրամ մեղր, դարոցն ուներ 12 փեթակ: Ստացված մեղրի $\frac{1}{4}$ մասը տրվեց մանկապարտեզին, իսկ մնացածը տրվում էր առավոտները նախաճաշի հետ աշակերտությանը: Քանի՞ կիլոգրամ մեղր տրվեց նախաճաշի հետ:

75. Հաշվեցեք.

2×17	2×37	2×28	4×19
3×17	2×47	3×28	5×19
4×17	2×18	2×38	2×29
5×17	3×18	2×48	3×29
2×27	4×18	2×19	2×39
3×27	5×18	3×19	2×49

ՅԵՐԿԱՆԻՇ ԹՎԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ ՅԵՐԿԱՆԻՇԻ ՎՐԱ.

76. 45 տետրը, 60 գրչածալը, 30 մատիտը հավա-
սարապես բաժանեցեք 15 աշակերտի վրա:

77. Խմբում սովորում էլին 32 աշակերտ. ուսուցչու-
հին բաժանեց հավասարապես 64 տետր և 96 մատիտ.
ամեն մի սովորող քանի տետր ու քանի մատիտ ստացավ:

78. Յերևանում տրամվայի տոմսն արժե 20 կոպեկ.
քանի տոմս կարելի լի առնել 40, 60, 80 կոպեկով, 1
ռուբլով:

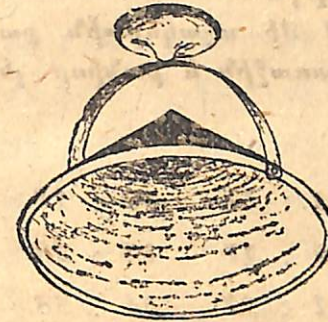
79. Քանի 15 կոպեկանոց փոստի դրամանիշ կարելի
լի առնել 75, 90 կոպեկով:

80. Հաշվեցեք.

$20 : 20$	$60 : 30$	$80 : 20$
$40 : 20$	$90 : 30$	$100 : 20$
$60 : 20$	$80 : 40$	$100 : 50$

81. Ռադիո-բարձրախոսն արժե 12 ռուբլի. գլուղի

խրճիթվարը գնեց 84 ռուբլու ռադիո-բարձրախոս. բացի
դրանից գլուղում կար 18 ռադիո-բարձրախոս: Ընդամենը
քանի ռադիո-բարձրախոս լեղավ:

Ռադիո-բարձրախոս

82. Հաշվեցեք.

$22 : 11$	$66 : 11$	$24 : 12$	$72 : 12$
$33 : 11$	$77 : 11$	$36 : 12$	$84 : 12$
$44 : 11$	$88 : 11$	$48 : 12$	$96 : 12$
$55 : 11$	$99 : 11$	$60 : 12$	$12 : 12$

83. Փոստատար աղաքին մի վայրկյանում թռչում է
13 մետր. քանի վայրկյանում կանցնի 78, 52, 96 մետր
ճանապարհը:

84. Հաշվեցեք.

$26 : 13$	$91 : 13$	$42 : 14$	$30 : 15$
$39 : 13$	$78 : 13$	$56 : 14$	$90 : 15$
$52 : 13$	$70 : 14$	$98 : 14$	$60 : 15$
$65 : 13$	$28 : 14$	$84 : 14$	$45 : 15$
$13 : 13$	$14 : 14$	$15 : 15$	$75 : 15$

85. Առաջին խմբում մի ամսվա ընթացքում բացակայեցին 16 աշակերտ՝ տալով 80 բացակայութիւն, իսկ յերկրորդ խմբում՝ 18 աշակերտ, տալով դրանից 26-ով պակաս բացակայութիւն:

Միջին հաշվով մի աշակերտին քանի բացակայութիւն է ընկնում առաջին և քանիսը յերկրորդ խմբում:

86. Հաշվեցեք.

96 : 16	34 : 17	90 : 18	57 : 19
32 : 16	85 : 17	72 : 18	76 : 19
80 : 16	51 : 17	54 : 18	42 : 21
48 : 16	68 : 17	38 : 19	63 : 21
64 : 16	36 : 18	95 : 19	84 : 21

87. Դպրոցի գրադարանի համար գնեցին 75 կոպեկի 25 կոպեկանոց և 70 կոպեկի 35 կոպեկանոց գրքեր. քանի գիրք գնեցին:

88. Հաշվեցեք.

44 : 22	92 : 23	100 : 25	81 : 27
88 : 22	48 : 24	75 : 25	56 : 28
66 : 22	96 : 24	52 : 26	84 : 28
46 : 23	72 : 24	78 : 26	58 : 29
69 : 23	50 : 25	54 : 27	87 : 29

89. Կոլտնտեսականը 31 աշխուրվա համար ստացավ 31 կիլոգրամ գարի, 93 կիլոգրամ ցորեն և 62 ուռի՝ փող: Մի աշխուրվա համար ինչքան գարի, ինչքան ցորեն և ինչքան փող ստացավ:

90. Հաշվեցեք.

31 : 31	99 : 33	74 : 37	86 : 43
93 : 31	66 : 33	76 : 38	88 : 44
62 : 31	68 : 34	78 : 39	90 : 45
64 : 32	70 : 35	82 : 41	92 : 46
96 : 32	72 : 36	84 : 42	94 : 47
32 : 32	34 : 34	39 : 39	96 : 48
33 : 33	36 : 36	42 : 42	98 : 49

91. Դպրոցական հողամասում աշակերտները տնկեցին 48 խնձորենի ամեն մի շարքում 12-ական, 60 տանձենի ամեն մի շարքում 15-ական և 75 ակացի ամեն մի շարքում 25-ական: Քանի շարք ելին խնձորենիները, քանիսը տանձենիները և քանիսը ակացիները:

92.

$$\begin{aligned}
 &(96 : 24) \times (96 : 16) \quad (72 : 18) \times (74 - 50) \\
 &(95 : 5) + (75 : 15) \quad (100 : 4) - (60 : 12) \\
 &(5 \times 17) - (96 : 12) \quad (85 : 17) \times (37 - 19) \\
 &90 : 15 + 8 - 29 \quad (95 : 19) \times (90 : 15) \\
 &(84 : 12) \times (32 - 18) - (15 \times 3) \\
 &(65 : 13) \times (70 : 14) + (18 \times 3)
 \end{aligned}$$

93. Արագ բանավոր հաշիվ.

24×4	35×2	27×2	44×3
$: 16$	$: 14$	$: 18$	$: 22$
$\times 5$	$+ 4$	$+ 5$	$\times 4$
$- 20$	$\times 11$	$\times 12$	$+ 35$
32×3	18×5	23×4	$72 : 24$
$: 48$	$: 30$	$: 46$	$\times 25$
$\times 15$	$+ 21$	$: 2$	$: 15$
$+ 52$	$\times 3$	$\times 17$	$\times 20$

ԲԱԺԱՆՈՒՄ ԸՍՏ ՄԱՍԵՐԻ ՅԵՎ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

1. Համրիչի վրա գցեք 30, 18, 54, 76, 64, 92 և գտեք դրանց $\frac{1}{2}$ -ը:

2. Համրիչի վրա գցեք 16, 28, 48, 80, 84, 72 և գտեք դրանց $\frac{1}{4}$ մասը:

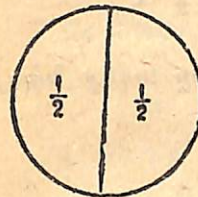
3. Հաշվեցեք՝ վորքան և 12, 20, 36, 48, 54, 78, 86, 96-ի $\frac{1}{2}$ մասը:

4. Տեսարում գծեցեք մի ուղղանկյուն և $\frac{1}{4}$ մասը գծիկներով սեպրեք:

5. Աշակերտն ուներ 72 կոպեկ. $\frac{1}{4}$ մասը ծախսեց՝ Գանձի կոպեկ մնաց մոտը:

6. Աշկոտպում կար 90 մատիտ. $\frac{1}{2}$ մասը վաճառվեց, քանիսը մնաց:

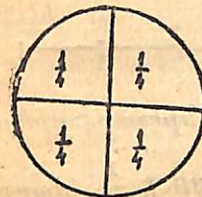
7. Թղթից կտրեցեք մի ուղղանկյուն և ծախելով բաժանեցեք 6 հավասար մասերի. կտրեցեք մի մասը.—վոր մասն և կտրածը:

8. Գտեք 30, 42, 76, 84, 52, 28, 48, 92-ի $\frac{1}{2}$ մասը:

9. Աշակերտն իր ունեցած 75 կոպեկից 33 կոպեկ տվեց գրքի, իսկ մնացածի $\frac{1}{2}$ մասով կարկին առավ.—վորքան արժեք կարկինը:

10. Գտեք 80, 96, 64, 36, 28, 72, 56-ի $\frac{1}{4}$ մասը:

11. Կոլտնտեսուհի յունը պիտի հանձնեք 78 ցենտներ բամբակ.—առաջին հավաքին հանձնեց 30 ցենտներ, յերրորդ հավաքին մնացածի $\frac{1}{4}$ մասը.—վորքան եր հանձնել յերկրորդ հավաքին:

12. Գտեք 64, 56, 48, 24, 72, 96, 88-ի $\frac{1}{8}$ մասը:

13. Գործարանի մի բաժնուհ աշխատում էլին 72 բանվոր. դրանցից կուսակցական էլին 16 հոգի, անկուսակցական $\frac{1}{8}$ մասը, իսկ մյուսները կոմյերխական էլին: Քանի կոմյերխական կար:

14. Քանի՞ $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ մասեր ունի ամբողջը:

15. Քանի՞ $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{8}$ մասեր ունի $\frac{1}{2}$ -ը:

16. Քանի՞ $\frac{1}{8}$ մասեր ունի $\frac{1}{4}$ -ը. ցույց տվե՞ք նկարի վրա:

17. Ի՞նչպիսի մասերի չե բաժանված չերկրորդ գիծը:

18. Գտե՛ք 70, 90, 50, 60, 80, 40, 30-ի $\frac{1}{10}$ մասը:

19. Գտե՛ք 60-ի $\frac{1}{2}$ և $\frac{1}{10}$ մասերն ու համեմատեցե՛ք միմյանց հետ:

20. Կոլտնտեսությունն ունեւր 100 խոշոր չեղջյուր-
ըաւոր անասուն, վորի $\frac{1}{2}$ մասը կաղմում եյին կովերը,
մնացածի $\frac{1}{10}$ մասը մատակները, իսկ մյուսները՝ լծկան-
ները: Քանի՞ լծկան ունեւր կոլտնտեսությունը:

21. Հաշվեցե՛ք.—

Մետրի $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{10}$ մասը քանի՞ սանտիմետր ե.

Դեցիմետրի $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{10}$ մասը քանի՞ սանտիմետր ե.

Ռուբլու $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{10}$ մասը քանի՞ կոպեկ ե.

Ցենտների $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ մասը քանի՞ կիրոգրամ ե.

Քանի՞ ըոպե չե $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{10}$ ժամը:

22. Չափեցե՛ք և վորոշեցե՛ք սեղանի, նստարանի,
դասարանի $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{2}$ մասը:

23. Քանի՞ 10 կոպեկ ե մի ռուբլին.—

Սա նշանակում ե իմանալ, թե 100 կոպեկը քանի՞ 10
կոպեկ ե, կամ ուրիշ խոսքով ասած 10 կոպեկը քանի՞
անգամ ե պարունակվում 100 կոպեկի մեջ:

24. Հաշվեցե՛ք.—

Քանի՞ 10 սանտիմետր կամ քանի՞ դեցիմետր ե մետրը:
Քանի՞ 4 կոպեկ ե ռուբլին:

Քանի՞ 5 ռուբլիանոցով կարելի չե փոխարինել 20, 50,
10, 100 ռուբլիանոցը:

Քանի՞ 5 կիրոգրամ ե ցենտները:

Քանի՞ 2 սանտիմետր ե դեցիմետրը:

Քանի՞ 5 կոպեկ ե 30 կոպեկը. 45, 75, 80 կոպեկը:
5 կոպեկը ռուբլու վո՞ր մասն ե.

10 սանտիմետրը մետրի վո՞ր մասն ե:

10 կիրոգրամը ցենտների վո՞ր մասն ե:

25. Քանի՞ անգամ ե պարունակվում

3-ը 18, 27, 39, 81, 96, 45, 57-ի մեջ.

7-ը 28, 42, 77, 84, 98-ի մեջ.

9-ը 90, 45, 63, 36, 72, 81-ի մեջ.

6-ը 42, 24, 72, 84, 96, 54-ի մեջ.

4-ը 28, 32, 44, 64, 84, 92-ի մեջ.

8-ը 96, 48, 72, 56, 64, 24-ի մեջ:

26. Այս որինակներում գտե՛ք պարունակութիւնը.

100 : 4   80 : 10   96 : 6   84 : 3

75 : 5   36 : 9   72 : 8   84 : 7

65 : 5   84 : 2   48 : 4   84 : 6

27. Աշակերտը գնեց 20 զրչածալը 2 հատը 3 կոպեկով և տետր՝ հատը հինգ կոպեկով. այդ բոլորին վճարեց 1 ռուբլի Գանի՞ տետր գնեց:

28. Կոլտնտեսականը կոտպերատիվից գնեց 15 մետր, մետրը 3 ռուբլիանոց կիսաբրդե կտոր և մի քանի մետր ել՝ մետրը 4 ռուբլիանոց բրդե կտոր. այդ բոլորին վճարեց 89 ռուբլի: Մետրը 4 ռուբլիանոց կտորից քանի՞ մետր գնեց:

ԹՎԵՐԻ ՔԱՆՈՐԴԱԿԱՆ ՀԱՐԱՅՆՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նայեցե՛ք նկարին: Վճր քսակում ավելի շատ ալյուր կա. քանի՞ անգամ շատ է:

Վճր քսակում պակաս կա. քանի՞ անգամ է պակաս: Ի՞նչպես կարելի չէ այդ իմանալ. իսկ ի՞նչպես կգրեք. կազմեցե՛ք որինակը և վճռեցե՛ք:

29. Մոսկվայի Ստալինի անվան ավտոգործարանը 1932 թվի ձմռանն որական արտադրում էր 20 ավտո, իսկ մի քանի ամիս անց՝ որական զբանից 40-ով ավելի

ավտո: Մի քանի ամիս անց գործարանն որական ֆանի՞ անգամ ավելի ավտո սկսեց արտադրել:

30. Առաջին հնգամյակի սկզբում Լենինգրադի տրակտորի գործարանն որական արտադրում էր 8 տրակտոր, իսկ հնգամյակի վերջին տարում՝ զբանից 64-ով ավելի: Հնգամյակի վերջին տարում որական ֆանի՞ անգամ ավելի տրակտոր էր արտադրում գործարանը:

31. Վճր գերանն է մեծ. քանի՞ անգամ: Վճր գերանն է փոքր. քանի՞ անգամ: Յեթն առաջին գերանը սղոցեք, քանի՞ 4-ական մետր յերկարության գերան կստացվի: Ի՞նչպես այդ կարելի չէ իմանալ. իսկ ի՞նչպես կգրեք:

Կազմեցե՛ք որինակը և վճռեցե՛ք:

32. Յերևանում քաղաքից մինչև կայարանը ավտոբուսի տոմսն արժե 1 ռուբլի, իսկ տրամվայի տոմսը՝ 20 կոպեկ: Տրամվայի տոմսը ֆանի՞ անգամ պակաս արժե, քան ավտոբուսինը:

33. Յեղբայրը 18 տարեկան է, իսկ քույրը 9 տարեկան—քույրը ֆանի՞ անգամ է փոքր յեղբորից:

34. 7-ը քանի՞ անգամ է փոքր 56-ից:

35. 60-ը քանի՞ անգամ է մեծ 3-ից:

36. Վճր թիֆն է 8 անգամ ավելի 4-ից:

37. Վճր թիֆն է 6 անգամ պակաս 84-ից:

38. Վճր թիֆն է, վոր 2 անգամ փոքր է 12-ից և և 3 անգամ մեծ է 2-ից:

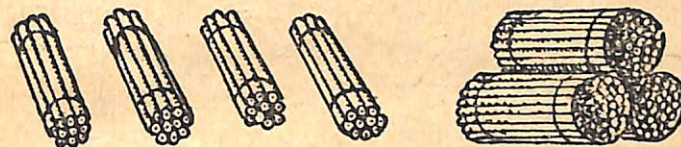
39. «Հնգամյակը 4 տարում» փոխառության համար I խումբը հավաքեց 10 ուրբի, II խումբը դրանից 2 անգամ ավելի. իսկ III խումբը այդ յերկուսից 3 անգամ պակաս: Վճրքան հավաքեց III խումբը:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 1000-Ի ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

ԹՎԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Տասնյակներով համեցեք մինչև 100:

2. Ձողիկները կապեցեք տասնյակներով: Դրանցից 10 տասնյակ միացրեք և դարձրե՛ք ավելի մեծ կապեր, ինչպես տեսնում եք այս նկարում:

4 տասնյակ

3 հարյուրակ

10 տասնյակը վճրքան է:

Հարյուրակներով հաշվում են այնպես, ինչպես տասնյակներով—մի հարյուրակ կամ հարյուր, յերկու հարյուր, յերեք հարյուր . . . մինչև 10 հարյուր:

Տաս հարյուրին ասում են հազար:

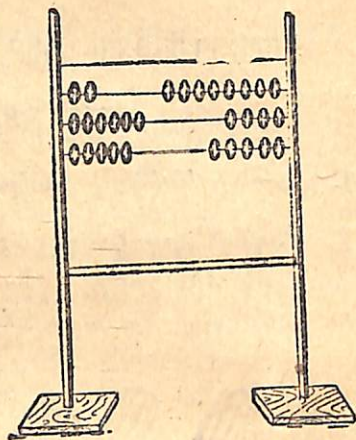
3. Հարյուրներով համեցեք մինչև հազար և յետ համեցե՛ք մինչև 100:

Ահա ձողիկների մի մեծ կապ: Սա 10 հարյուրակների միացումն է: Ուրեմն, քանի՞ ձողիկներ կան այդտեղ:

2 հարյուրակ
6 տասնյակ
5 միավոր

Հարյուրակները համընթաց վեր լարին են գցված, ներքևից հաշված:

4. Համընթաց վեր գցե՛ք 3 հարյուրակ:

5. Քանի՞ հարյուրակ ու տասնյակ ե չորս հարյուր ութսունը: Այդ թիվն արտահայտեցե՛ք համընթաց վեր:

Քանի՞ հարյուրակ, տասնյակ ու միավոր ե չորս հարյուր ութսուն հինգը:

6. Միավորը, տասնավորն ու հարյուրավորն արտահայտեցե՛ք մեծ ու փոքր ողակներով, ալպես: Տեսրում գծեցե՛ք 3 սյունակ, վորոնց վերևը նշանակեցե՛ք «հարյուրավորներ», «տասնավորներ», «միավորներ»: Մեծ ողերով արտահայտեցե՛ք հարյուրավորները, միջակներով՝ տասնավորները, իսկ փոքրերով՝ միավորները, ինչպես ցույց ե տալիս ներքևի նկարը:

Հարյուրավորներ	Տասնավորներ	Միավորներ
0	0	0
0		0
0		0
		0
		0

Ի՞նչքան են արտահայտում այս ողերը:

7. Այդպիսի սյունակներում ողերով արտահայտեցե՛ք — հարյուր հիսուն չորս, յերեք հարյուր քառասուն ութ, յոթ հարյուր քսան վեց:

8. Քանի՞ հարյուրակ, տասնյակ և միավոր ե չորս հարյուր ութսունը: Ի՞նչպես կգրե՛ք — հարյուր իննսուն, չորս հարյուր քսան, հինգ հարյուր տասնութ, վեց հարյուր հիսուն ինն, ութ հարյուր չորս, հինգ հարյուր:

9. Կարդացե՛ք հետևյալ թվեր. 200, 600, 500, 800, 570, 810, 135, 317, 456, 707, 531, 968, 896:

10. Բաց արե՛ք գրքի 135-րդ յերեսը:

11. Ցույց տվե՛ք այսօրվա լրագրի համարը:

12. Գտե՛ք գրագարանի 228-րդ համարի գիրքը:

13. Վոր կարգումն են գրված միավորները, տասնավորները (կամ տասնյակները) և հարյուրավորները (կամ հարյուրակները). միշտ հաշվեցե՛ք աջ կողմից.

III կարգ	II կարգ	I կարգ	
Հարյուրավոր	Տասնավոր	Միավոր	
5	5	5	=
2	3	4	=
9	6		=
4			=
7		2	=

14. Կարդացե՛ք, ապա գրեցե՛ք այս աղյուսակի թվերը.

15. Քանի՞ հարյուրակ, տասնյակ ու միավոր ե.

$$146\text{-ը} = 1 \text{ հ. } 4 \text{ տ. } 6 \text{ մ.}$$

$$641\text{-ը} =$$

$$937\text{-ը} =$$

$$666\text{-ը} =$$

$$240\text{-ը} =$$

$$607\text{-ը} =$$

16. Գրեցե՛ք, Վորքան ե.

$$2 \text{ հ. } 4 \text{ տ. } 3 \text{ մ.} = 243$$

$$5 \text{ հ. } 5 \text{ տ. } 8 \text{ մ.} =$$

$$4 \text{ հ. } 8 \text{ տ.} =$$

$$6 \text{ հ. } 4 \text{ մ.} =$$

$$7 \text{ հ. } 4 \text{ տ.}$$

$$1 \text{ հ. } 1 \text{ տ. } 9 \text{ մ.} =$$

17. Կարգով գրեցե՛ք.

$$230\text{-ից մինչև } 250$$

$$312\text{-ից } \gg 337$$

$$548\text{-ից } \gg 563$$

$$761\text{-ից } \gg 780$$

$$816\text{-ից } \gg 840$$

18. Քանի՞ կոպեկ ե 5 ռ. 15 կ.:

Քանի՞ ռուբլի լե 400 կոպեկը:

Քանի՞ ռուբլի ու կոպեկ ե 406 կոպեկը:

19. Քանի՞ մետր ե 300, 700, 900 սանտիմետրը:

Քանի՞ մետր և սանտիմետր ե 125, 375, 710, 554 սանտիմետրը:

ԳՈՒՄԱՐՈՒՄ ՅԵՎ ՀԱՆՈՒՄ

20. Վճրքան կլինի.

$$100 \text{ կոպեկ} + 100 \text{ կոպեկ:}$$

$$200 \text{ թերթ} + 100 \text{ թերթ:}$$

21. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

$$300 + 100 \quad 700 + 100 \quad 300 + 200$$

$$400 + 100 \quad 800 + 100 \quad 300 + 300$$

$$500 + 108 \quad 900 + 100 \quad 400 + 400$$

$$600 + 100 \quad 200 + 200 \quad 500 + 500$$

$$200 + 400 \quad 300 + 400 \quad 600 + 300$$

$$200 + 600 \quad 500 + 300 \quad 700 + 200$$

200 — 100	600 — 100
400 — 100	800 — 100
600 — 200	400 — 300
800 — 200	700 — 300

22. Սրանից 10 տարի առաջ Մոսկվայի գործարաններին մեկուամիջյակապես եր 200 բանվոր, իսկ այժմ 600-ով ավելի: Ներկայումս քանի՞ բանվոր ե աշխատում այդ գործարանում:

23. Գարնանը մի առու փորելու համար աշխատանքի անցան 500 կոտնտեսական, առաջին հերթին՝ 100 մարդ, յերկրորդ հերթին՝ 200 մարդ, յերրորդ հերթին՝ մնացածը: Քանի՞ մարդ աշխատանքի անցան յերրորդ հերթին:

24. Հեղափոխությունից առաջ մի գյուղական դրարոցում սովորում եր 100 յերեխա, այժմ այնտեղ աշակերտների թիվը 400 ե: Վճրքան ե ավելացել աշակերտությունը:

25. Գտե՛ք անհայտ թիվը և գրեցե՛ք X-ի փոխարեն.

$$\begin{aligned}x - 400 &= 300 \\x - 600 &= 400 \\x + 400 &= 700 \\x + 700 &= 900\end{aligned}$$

26. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

100 + 80	480 — 80
100 + 90	270 — 70
300 + 50	340 — 40
300 + 70	590 — 90

27. Հաշվեցե՛ք համրիչով.

240 + 20	370 — 40
160 + 30	465 — 30
530 + 50	280 — 60
450 + 40	640 — 20

28. Գտե՛ք անհայտ թիվը և գրեցե՛ք X-ի փոխարեն.

$$\begin{aligned}x - 20 &= 120 & x + 20 &= 120 \\x - 50 &= 210 & x + 40 &= 240 \\x - 70 &= 320 & x + 50 &= 350 \\x - 80 &= 410 & x + 70 &= 490\end{aligned}$$

29. Մի պաշտոնյա, վոր ամսական ստանում եր 280 ռուբլի ռոճիկ, մարտ ամսին հագուստի և կոշիկի ավեց 40 ռ., իսկ մայիսին՝ 40 ռ. ավելի: Մայիսի ռոճիկից ինչքան մնաց ուրիշ ծախսերի համար:

30. Ճաշարանին մի որվա համար բաց թողին 100 կիլոգրամ միս, 50 կիլոգրամ կարտոֆիլ և 20 կիլոգրամ բրինձ: Այդ մթերքից ավելացավ 30 կիլոգրամ: Վճրքանը գործադրվեց:

31. Ջրանցքի աշխատանքների համար 2 տեխնիկոմներ կազմակերպեցին շաբաթորյակ, վորին մասնակցեցին առաջին տեխնիկոմից 150 մարդ, իսկ յերկրորդից՝ 40-ով ավելի: Յերկրորդ տեխնիկոմից քանիսն եր ուսանող, յեթե ուսանող ունեցին թիվը 80 եր:

32. Հաշվեցե՛ք բանավոր.

$$120 + 100 \quad 220 - 100$$

$$150 + 200 \quad 370 - 200$$

$$230 + 400 \quad 460 - 300$$

$$440 + 300 \quad 680 - 560$$

$$130 + 130 \quad 260 - 130$$

$$140 + 140 \quad 280 - 140$$

$$310 + 310 \quad 620 - 310$$

$$420 + 420 \quad 840 - 420$$

33. Գրեցե՛ք և հաշվեցե՛ք.

$$230 + 140 - 110 \quad 340 - 120 + 240$$

$$450 + 240 - 330 \quad 270 - 150 + 130$$

$$780 + 210 - 520 \quad 480 - 250 + 230$$

$$430 + 430 - 250 \quad 560 - 230 + 150$$

34. Փոստատարը նամակները և ուրիշ թղթեր ցրում էր որական յերկու անգամ: Մի որ առաջին հերթին նա ցրեց 240 հասարակ, 120 պատվիրված նամակ և 250 լրագիր, իսկ յերկրորդ հերթին՝ 130 հասարակ, 50 պատվիրված նամակ և 140 լրագիր:

Մի որում քանի՞ պատվիրված նամակ և քանի՞ լրագիր ցրեց նա առանձին-առանձին:

35. Բնագիտության դասադրքի յերեսների թիվը 160 է, լեզվին՝ 130, իսկ մաթեմատիկային՝ այդ յերկուսից 170 յերեսով պակաս: Քանի՞ յերեսից է բաղկացած մաթեմատիկայի դասադրքը:

36. Հյուրանոցից մինչև կինոյի շենքը 270 մետր է, կինոյից մինչև դեղատուն 120 մետրով ավելի, իսկ դեղատնից մինչև փողոցի ծայրը 150 մետրով պակաս՝

կինոյի և դեղատան տարածությունից: Վերջան է փողոցի յերկարությունը հյուրանոցից մինչև փողոցի ծայրը:

1000 մետրը մի կիլոմետր է:

Կիրմետրով չափում են մեծ տարածություններ:

37. Յերկար պարանի միջոցով չափեցե՛ք 1 կիրմետր տարածություն:

38. Աչքաչափով վորոշեցե՛ք 1 կիրմետր հեռավորություն, ապա ստուգեցե՛ք ուղեւորով և պարանով:

39. Չափեցե՛ք ձեր փողոցը—1 կիրմետրից ավելի յե, թե՞ պակաս:

40. Ձանգի գետի յերկարությունը մոտ 100 կիրմետր է:

Հաշվելով 1 սանտիմետրին 10 կիրմետր՝ գետի յերկարությունն արտահայտեցե՛ք տետրում ուղիղ գծով (պառկած ուղղությամբ):

41. Հաշվեցե՛ք համրիչով.

$$140 + 22 \quad 168 - 22$$

$$150 + 31 \quad 178 - 51$$

$$240 + 43 \quad 185 - 34$$

$$320 + 61 \quad 376 - 63$$

42. Հաշվեցե՛ք համրիչով.

$$250 + 34 \quad 395 - 43$$

$$340 + 58 \quad 478 - 54$$

$$120 + 45 \quad 396 - 72$$

$$530 + 67 \quad 789 - 73$$

43. Հաշվեցե՛ք գրավոր:

347 + 51	465 — 43	365 — 44
445 + 42	684 — 31	296 — 82
577 — 64	758 — 46	167 — 53
888 — 75	987 — 74	499 — 75

44. 145 և 234 հատ լոբի դասավորեցե՛ք հարյուրակներով, տասնյակներով, ապա գումարեցե՛ք համապատասխան կարգերն այսպես.

$$\begin{array}{r} 100 + 40 + 5 \\ 200 + 30 + 4 \\ \hline 300 + 70 + 9 = 379 \end{array} \quad \begin{array}{r} 145 \\ + 234 \\ \hline 379 \end{array}$$

45. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

325 + 132	575 — 134
573 + 216	857 — 523
384 + 315	683 — 251
663 + 124	963 — 542

312 + 233	545 — 233	717 + 131
144 + 324	468 — 324	848 + 131
263 + 135	398 — 135	425 + 414
524 + 251	775 — 201	839 — 414

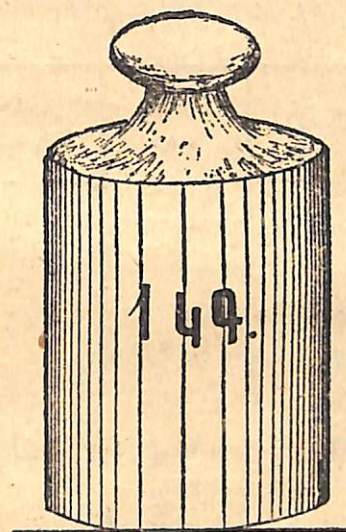
(6 × 7) + 416	265 — (72 : 3)
(7 × 8) + 323	736 — (88 : 4)
(5 × 7) + 648	659 — (78 : 3)
(18 × 3) + 235	466 — (64 : 16)

46. Մի բանվոր ստանում էր 158 ռ. ուճիկ: Վերջին ամսվա ուճիկը նա ծախսեց այսպես.

սնունդի՝ 74 ռ. բնակարանի, լույսի՝ 12 ռ. գրեստի, կոշիկի՝ 31 ռ. մյուս կարիքներին՝ X
Վերջին ծախսեց նա մյուս կարիքների համար:

47. Հյուսնոցի կազմակերպման համար հատկացվեց 568 ռ., վորից գործիքների՝ 165 ռ., փայտանյութերին՝ 67 ռ. ավելի, քան գործիքներին, մնացածն էլ՝ սարքավորման: Ի՞նչքան ծախսվեց սարքավորման համար:

48. Բանկոտպն իր անդամներին առաջին օրը բաց թողեց 312 կիլոգրամ շաքար, յերկրորդ օրը դրանից 63 կիլոգրամ ավելի, իսկ յերրորդ օրը՝ 311 կիլոգրամ:
Ի՞նչքան շաքար բաց թողնվեց 3 օրում:

1 կիլոգրամը 1000 գրամ է

Բրոնզե 1 կոպեկանոցը 1 գրամ քաշ ունի, 2 կոպեկանոցը՝ 2 գրամ, 3 կոպեկանոցը՝ 3 գրամ, 5 կոպեկանոցը՝ 5 գրամ:

Թեթև իրերը կշռելու համար պետք է ձեռքի տակ ունենալ հետևյալ կշռաքարերը.

1 գրամ	10 գրամ	100 գրամ
2 »	20 »	200 »
5 »	50 »	500 »

49. Ի՞նչպիսի կշռաքարեր միացնենք, վոր ստանանք 8 գրամ, 75 գրամ, 457 գրամ:

50. Կշռեցե՛ք 500 գրամ հաց, 1 լիտր կաթ, ջուր: Քանի՞ գրամ է մատիաի, գրչակոթի, գրչածայրի քաշը, կշռելով իմացե՛ք:

51. Մեր խմբի յերեխաների քաշը.

Ազգանուն և անուն	Այտ	Անցյալ տարի	Ի՞նչքանով է ավելացել	Ի՞նչքանով է պակասել
Մանուկյան Սեդա	26 կգ 500 գ	23 կգ 500 գ		
Հակոբյան Նվարդ	28 կգ	24 կգ		
Բալյան Աշոտ	25 կգ 400 գ	24 կգ		
Գրիգորյան Կարո	23 կգ	23 կգ 500 գ		

Յերեխաներից վորն ինչքանով էր ավելացել կամ պակասել. լրացրե՛ք բաց սլուսնակները:

Նույնպիսի տախտակ կազմեցե՛ք ձեր խմբի յերեխաների քաշի մասին:

52. Նախ ձեռքին բռնելով վորոշ՝ ցե՛ք, ապա կշռեցե՛ք հաց, բրինձ կամ լոբի, աղ և այլն:

53. Կոլանտեսոթ յուներ գնեց զանազան սերմեր սոխի 400 գրամ, բազուլի՝ 250 գրամ, գազաբի՝ 325 գրամ, մնացածն էլ բողկի սերմ: Վճարքան էր բողկի սերմը, չեթե բոլոր սերմերի ընդհանուր քաշը 1 կիլոգրամ էր:

54. 788 կիլոգրամ 800 գրամ սերմացուն զտեցին 2 որում: I որը գոյացավ 342 կիլոգրամ և 600 գրամ մաքրված սերմացու: Քանի՞ կիլոգրամ էր II որդա մաքրածը, յեթե 2 որվա զտումից գոյացել էր 24 կիլոգրամ և 200 գրամ աղբ:

55. Կոռպերատիվը բաց թողեց անձին 650 գրամ շաքար, 35 գրամ թեյ և գրանցից 385 գրամով պակաս յուղ: Այդ բոլորի քաշը 1 կիլոգրամից ավելի չէր, թե՛ պակաս, և վորքանով:

56. Հաշվեցե՛ք համրիչով.

134 + 6	140 — 6	373 + 7
245 + 5	250 — 5	380 — 7
324 + 36	360 — 36	254 + 129
245 + 25	270 — 25	380 — 126

57. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

316 + 44 — 227	442 — 321 + 169
435 + 45 — 165	675 — 452 + 347
524 + 46 — 346	447 — 215 + 318
643 + 47 — 554	865 — 242 + 248

$$321 + 249 - 156$$

$$454 + 316 - 524$$

$$137 + 633 - 447$$

$$565 + 215 - 368$$

58. Դպրոցի արհեստանոցում պատրաստեցին 3 թռչնանոց և տվին կոլեկտիվ տնտեսութեանը: Այդ թռչնոցների վրա ծախսվեց 7 ուլբլի 90 կոպեկ, ինչ եր նստել թռչնոցներից ամենամեծը, յեթե միջակը նստել եր 2 ու 70 կ., իսկ ամենափոքրը՝ 52 կոպեկով պակաս միջակից:

59. Կոլտնտեսութեանն ունեւ 553 վոչխար և 341-ով պակաս աշներ: Նույն գյուղի մասնավոր տնտեսութեաններն ունեւին 215 աշ ու վոչխար: Քանի աշ ու վոչխար կար այդ գյուղում:

60. Փայտամշակման գործարանը մի տասնորյակում պատրաստեց 256 աթոռ, 134 սեղան և այդ յերկուսից 246-ով պակաս՝ պահարան: Քանի կտոր կահկարասի պատրաստվեց այդ ժամանակամիջոցում:

61. Քաղաքի մի թաղամասում վերջին 3 ուրը բաժանվեց 690 լիտր կաթ. մի ուրում՝ 216 լիտր, մյուսում՝ 225 լիտր, մնացածն էլ՝ վերջին ուրը: Քանի լիտր կաթ բաժանվեց վերջին ուրը:

62. Հաշվեցեք համընդամենը.

156 + 53	435 + 182
242 + 65	356 + 461
416 + 291	617 + 192
528 + 181	746 + 173

63. Հաշվեցեք զրափոր.

246 + 128	371 — 128	384 + 449
437 + 246	683 — 246	278 + 176
185 + 256	441 — 256	759 — 478
238 + 274	512 — 275	519 — 373

$(4 \times 17) + 138$	462 — $(76 : 2)$
$(7 \times 12) + 284$	476 — $(78 : 2)$
597 — (8×6)	$(36 : 9) + 199$
598 — $(99 : 11)$	$(48 : 6) + 153$

64. Գյուղում գարնանը տրակտորով վարեցին 267 կտոր հող, իսկ գոլթանով՝ 118 կտորով պակաս: Այդ բոլոր հողերը ցանեցին: Ինչքան ցանք ունեւ այդ գյուղը, յեթե աշնանացանը 181 կտոր եր:

65. 864 հողամասերից 286-ը, վորը մասնավոր տնտեսութեաններինն եր, ցանվեց շագացանով: Մնացած հողամասերը, վորոնք կոլտնտեսութեանն էին, ցանվեց շաքացանով, վորից ցորեն՝ 285, գարի՝ 168 հողամասում, մնացած հողամասերումն էլ՝ հաճար: Քանի հողամաս եր հաճարը:

66. Քաղաքից մինչև առաջին կայարան ամրացված եր 238 հեռագրասյուն, ադ կայարանից մինչև մյուսը՝ 65-ով պակաս, իսկ յերկրորդ կայարանից մինչև շրջանի կենտրոնը՝ 18 հեռագրասյունով ավելի, քան 2 կայարանների միջև ընկած հեռագրասյունները: Քանի հեռագրասյուն եր ընկած քաղաքից մինչև շրջանի կենտրոնը:

67. Համընդամենը միջոցով 317-ից հանեցեք 62-ը:

Նախ 317-ը վերլուծեցեք հարյուրակների, տասնյակների ու միավորների, իսկ 62-ը՝ տասնյակների ու միավորների, ապա հանեցեք այսպես.

2	հարյուրակ	11	տասնյակ	7	միավոր
—		6	»	2	»
2	»	5	»	5	» = 255

68. Նույն ձևով հաշվեցե՛ք.

206 — 165

503 — 140

609 — 364

805 — 570

69. Հաշվեցե՛ք գրավոր, համապատասխան կարգերն իրար տակ գրելով, որինակ.

$$\begin{array}{r} 845 \\ - 253 \\ \hline 592 \end{array}$$

206 — 143   560 — 306   480 — 209

604 — 371   370 — 107   702 — 156

606 — 346   930 — 601   640 — 401

909 — 679   780 — 402   805 — 519

208 — 109   508 — 249   407 — 173

401 — 302   305 — 168   342 — 208

605 — 407   800 — 326   712 — 509

807 — 208   900 — 634   998 — 409

70. Քաղաքի 3 փողոցներում տնկեցին 605 տունկ.

I փողոցում . . . . . 195 տունկ

II   »   x   »

III   »   208   »

Քանի՞ տունկ տնկեցին II փողոցում:

71. Մի 7-ամյա զպրոց զբոսանք կազմակերպեց:

I աստիճանի խմբերից մասնակցում էր 125, իսկ 7-ամյակի խմբերից՝ 29-ով պակաս աշակերտներ, 7-ել ուսուցիչ: Քանի՞ մարդ էր մասնակցում զբոսանքին:

72. Փականագործական արհեստանոցը հնգորյակում պատրաստեց մի շարք իրեր — դռան ողեր՝ 217, պտուտակներ՝ 85, կողպեքներ՝ 58 հատ. բացի այդ վերանորոգեց մի քանի իրեր: Քանի՞ իր վերանորոգվեց, լեթե նոր պատրաստած ու վերանորոգած իրերի թիվը 384 էր:

73. Պիոներական կոլեկտիվը կարգի բերեց քաղաքի մի հրապարակի ծաղկանոցը, վերանորոգեց տնկեց 106 վարդենի, սածիլեց 58 մեխակի, 98 մանուշակի բույս և այդ բոլորից 85-ով պակաս՝ նարգիզի բույս: Ընդամենը քանի՞ ծաղիկ տնկեցին ու սածիլեցին:

74. Գործարանում աշխատում էր 737 բանվոր, ցեղերից՝ 214 մարդ, գիշերվա առաջին նվազում՝ 207 մարդ: Քանի՞ բանվոր էր աշխատում գիշերվա յերկրորդ նվազում:

75. Կոլտնտեսությունն ունի 436 վոչխար և 287-ով պակաս այծ, իսկ ալծերից 26-ով ավելի խոշոր լեղջուրավոր անասուններ: Քանի՞ խոշոր ու մանր լեղջուրավոր անասուն ունի կոլտնտեսությունը:

76. Գարնանացանի շրջանում մի որ կոլտնտեսությաններից դաշտային աշխատանքի անցան 84 տղամարդ և 17-ով պակաս՝ կին և աղջիկներ: Բացի այդ, զպրոցի բարձր խմբերի աշակերտները: Քանի՞ աշակերտ էր մասնակցում աշխատանքին, լեթե աշխատողների ընդհանուր թիվը 230 էր:

77. Ճամբար մեկնեցին 3 խումբ պիոներ: Առաջին

խումբը 164 պիոներ եր, լերկրորդը՝ 188, իսկ լերկրորդն՝ առաջինից և լերկրորդից 203-ով պակաս: Քանի՞ պիոներ մեկնեց ճամբար:

78. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$245 + 176 - 218 \quad (6 \times 9) + 385$$

$$364 + (32 \times 2) \quad (19 \times 3) + 166$$

$$456 - (56 : 4) \quad 481 - (16 \times 4)$$

$$725 + (8 \times 7) \quad 392 - (84 : 4)$$

$$637 - (8 \times 7) \quad (24 \times 3) + 376$$

$$463 - (63 : 9) \quad (32 \times 2) + 169$$

$$551 - (88 : 11) \quad (26 \times 3) + 238$$

$$308 - (7 \times 7) \quad (15 \times 5) + 139$$

79. Գտե՛ք անհայտ թիվը և նշանակեցե՛ք x -ի փոխարեն.

$$x - (6 \times 7) = 245 \quad (307 - 88) + x = 572$$

$$x + (16 \times 5) = 278 \quad (445 + 79) - x = 254$$

$$x - (75 : 5) = 107 \quad (370 - 216) + x = 613$$

$$x - (91 : 7) = 450 \quad (509 - 189) - x = 86$$

80. Ի՞նչ նշան պետք է դնել 2 թվերի միջև.

$$787 \quad 218 = 519 \quad 13 \quad 6 = 78$$

$$553 \quad 409 = 144 \quad 96 \quad 4 = 24$$

$$474 \quad 316 = 790 \quad 716 \quad 28 = 688$$

$$19 \quad 4 = 76 \quad 47 \quad 353 = 400$$

81. Յերկու աշակերտ գումարեցին 2 թիվ. նրանցից մեկը ստացավ 746, իսկ մյուսը՝ 836: Ճիշտ պատասխանը 946 եր: Վճրքան եր յուրաքանչյուրի սխալը:

82. Մի դյուղում կար 585 տնտեսություն. դրանցից կոլտնտեսություն մտան սկզբում 102-ը, իսկ մի տարի հետո՝ 276-ով ավելի: Քանի՞ տնտեսություն դուրս մնաց կոլտնտեսությունից:

83. Գործարանն անցյալ տարի պատրաստեց 320 մեքենա կոլտնտեսությունների և 105 մեքենա՝ խորհրդային տնտեսությունների համար, իսկ այս տարի՝ 350 մեքենա կոլտնտեսությունների և 230-ը խորհրդային տնտեսությունների համար: Մի տարվա ընթացքում գործարանը քանի՞ մեքենա ավելի պատրաստեց:

84. Քաղաքի զպրոցներից մեկը հարևան գյուղի զպրոցին ուղարկեց 580 գիրք, փորից 240-ը գյուղատնտեսական, 125-ը մանկական, մնացածն ել՝ քաղաքական գրքեր: Ուղարկված գրքերից քանիսն եր քաղաքական:

85. Կատարեցե՛ք արագ հաշիվ:

$$466 + 38 \quad 648 - 38 \quad 314 + 64$$

$$- 75 \quad + 27 \quad - 36$$

$$+ 9 \quad - 6 \quad + 145$$

$$- 25 \quad + 152 \quad - 82$$

$$843 - 37 \quad 781 + 29 \quad 269 - 57$$

$$+ 54 \quad - 120 \quad + 7$$

$$- 8 \quad + 82 \quad - 86$$

86. Քաղաքային 4 մեծ զպրոցների աշակերտու-

Թյունը 495 ուսուցիչ հավաքեց կուսակցության համար տրակտոր գնելու: մի դպրոցում հավաքվեց 108 ռ., մյուսում 64 ռ. ավելի, յերրորդում 128 ռ., մնացածն էլ՝ չորրորդում: Քանի՞ ուսուցիչ հավաքվեց չորրորդ դպրոցում:

87. Գումարեցե՛ք հետևյալ թվերը, բայց նախ դասավորեցե՛ք հարմար ձևով.

$$380 + 270 + 120 + 130$$

$$299 + 360 + 101 + 140$$

$$267 + 150 + 250 + 133$$

$$123 + 321 + 51 + 177 + 79 + 49$$

88. Մի ամսվա ընթացքում հիվանդանոց հաճախեց 986 մարդ, վորից 345-ը տղամարդ, 160-ով ավելի՝ կին, մնացածն էլ անչափահասներ: Քանի՞ անչափահաս հաճախեց հիվանդանոց:

89. Ճամբար գնաց առաջին անգամ 225, մյուս անգամ՝ 218 պիտներ, իսկ յերրորդ անգամ՝ առաջին անգամվանից 29-ով պակաս:

Ընդամենը քանի՞ պիտներ ճամբար գնաց:

Ձերո — գերո (0) նշանակում է «վոչ մի հատ», որին նաև, գերո կոպեկ նշանակում է վոչ մի կոպեկ:

$$0 + 0 = 0 \quad 4 + 0 = 4 \quad 0 + 3 = 3$$

$$0 - 0 = 0 \quad 4 - 0 = 4 \quad 3 - 3 = 0$$

90. Գումարեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{r} + 567 \\ + 30 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 254 \\ + 426 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 508 \\ + 306 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} + 468 \\ + 322 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 345 \\ + 655 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 207 \\ + 543 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 244 \\ + 428 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 509 \\ + 87 \\ \hline \end{array}$$

91. Հանեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{r} 987 \\ - 654 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 850 \\ - 532 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 734 \\ - 544 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 987 \\ - 789 \\ \hline \end{array}$$

92. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{r} 15 \text{ մ } 45 \text{ սմ} \\ + 23 \text{ մ } 24 \text{ սմ} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 36 \text{ մ } 28 \text{ սմ} \\ + 47 \text{ մ } 39 \text{ սմ} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ կգ } 600 \text{ գ} \\ + 9 \text{ կգ } 250 \text{ գ} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 27 \text{ կգ } 375 \text{ գ} \\ + 45 \text{ կգ } 480 \text{ գ} \\ \hline \end{array}$$

93. Դպրոցականները գյուղից Յերևան յեկան եքսկուրսիայի: Գյուղից մինչև մոտակա կայարանը նրանք վտարով անցան 1 ժ. 20 րոպեյում, յերկաթուղու մեջ մնացին 1 ժ. 5 րոպե, իսկ Յերևանում մնացին 8 ժ. 25 րոպե: Վճրքան տեեց նրանց եքսկուրսիան:

94. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{r} 8 \text{ ժ. } 36 \text{ ր.} \\ + 10 \text{ ժ. } 15 \text{ ր.} \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 5 \text{ ժ. } 19 \text{ ր.} \\ + 6 \text{ ժ. } 27 \text{ ր.} \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 14 \text{ ժ. } 38 \text{ ր.} \\
 + \quad 9 \text{ ժ. } 18 \text{ ր.} \\
 \hline
 15 \text{ ժ. } 45 \text{ ր.} \\
 - \quad 8 \text{ ժ. } 28 \text{ ր.} \\
 \hline
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 16 \text{ ժ. } 39 \text{ ր.} \\
 - \quad 7 \text{ ժ. } 25 \text{ ր.} \\
 \hline
 21 \text{ ժ. } 35 \text{ ր.} \\
 - \quad 15 \text{ ժ. } 34 \text{ ր.} \\
 \hline
 \end{array}$$

95. Հաշվեցե՛ք գրավոր.

$$\begin{array}{r}
 456 \text{ ու. } 78 \text{ կ.} \\
 - \quad 234 \text{ ու. } 56 \text{ կ.} \\
 \hline
 950 \text{ ու. } 60 \text{ կ.} \\
 - \quad 304 \text{ ու. } 36 \text{ կ.} \\
 \hline
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 708 \text{ ու. } 70 \text{ կ.} \\
 - \quad 304 \text{ ու. } 45 \text{ կ.} \\
 \hline
 876 \text{ ու. } 70 \text{ կ.} \\
 - \quad 643 \text{ ու. } 16 \text{ կ.} \\
 \hline
 \end{array}$$

96. Քաղաքային դպրոցները մոտակա կոլտնտեսութեանն ուղարկեցին.

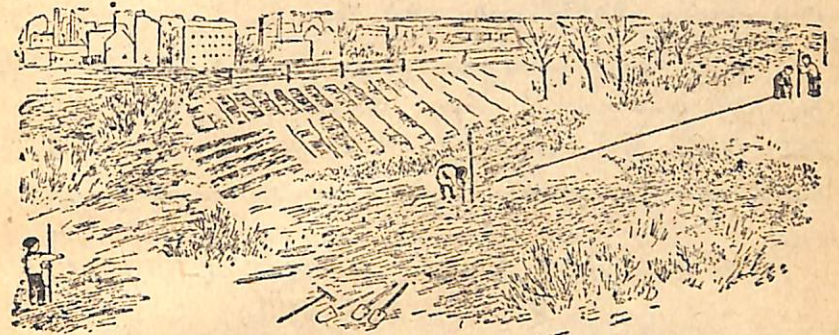
	Անցյալ տարի	Այս տարի	Այս տարի ավելի յե ուղարկված
Գիրք	275	367	. . . . .
Լրագիր	384	616	. . . . .
Ընդամենը			

Լրացրե՛ք դատարկ սյունակը:

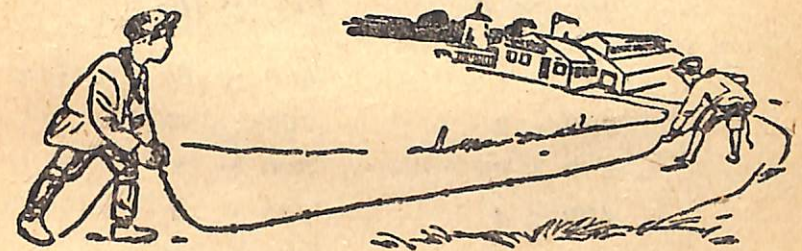
ԳԵՏՆԻ ՎՐԱ ՈՒՂԻՂ ԳԻԾ ԱՆՅԿԱՑՆԵԼԸ

Դրա համար պետք է գետնի վրա իրարից 3-ական մետր հեռավորութեամբ ամրացնել ձողեր, ինչպես տեսնում եք այս նկարում: Մեկը նայում է ձողի ծայրից,

մյուսն ուղիղում է հետևյալ ձողերն այնպես, վոր դրանք լինեն մի ուղիղ գծի վրա, իսկ դա կլինի, յերբ առաջին ձողին նայելիս մյուսները ծածկվեն նրա յետևում:

Բայց կարելի չէ նաև 10 մետրանոց պարանի 2 ծայրերին ամրացնել 2 ցից և հարթ տարածութեան վրա ձգելով պարանը գետնին ամրացնել ցցերը: Դարձյալ կստացվի ուղիղ գիծ:

98. Պատրաստեցե՛ք ձողեր և չափ-պարան ու կատարեցե՛ք չափումներ հարթ գետնի վրա:

99. Ուղիղ դիրք տվե՛ք դպրոցի մարգերի թմբերին:

100. Սահմանագիծ անցկացրե՛ք դպրոցի բակի և պարտեզի միջև:

101. Դպրոցի հողամասի կամ շենքի մոտով անցնող առվակի թեքությունն ուղղեցեք:

102. Փողոցում, առվակի ափերին, դպրոցի այգում կամ պարտեզում դարնանը տունկեր տնկելիս հետևել, Վոր դրանք լինեն ուղիղ գծի վրա:

103. Ուղիղ գծով չափեցեք դպրոցի և կոոպերատիվի, խրճիթի կամ գյուղխորհրդի շենքի միջև ընկած տարածությունը և պարզեցեք — ճանապարհը վճիռ դեպքում կարճ է, յերբ ուղիղ է, թե՞ վրոտապատույտ:

ԲԱԶՄԱՊԱՏԿՈՒՄ ՄԻԱՆԻՇ ԹՎՈՎ ՅԵՎ ԲԱԺԱՆՈՒՄ
ՄԻԱՆԻՇ ԹՎԻ ՎՐԱ

104.	100 × 1	100 × 6
	100 × 2	100 × 7
	100 × 3	100 × 8
	100 × 4	100 × 9
	100 × 5	100 × 10
	100 : 1	600 : 6
	200 : 2	700 : 7
	300 : 3	800 : 8
	400 : 4	900 : 9
	500 : 5	1000 : 10

105. Խարկովի տրակտորի գործարանը 1932 թ. ապրիլի սկզբներին որակաւն արտադրում էր 75 տրակտոր, իսկ ապրիլի 25-ից սկսած որակաւն 25-ով ավելի: Ապրիլ ամսվա վերջին վեցորդակում գործարանը քանի՞ տրակտոր արտադրեց:

106. «Յերևանի հարվածային» ողանավի կառուցման ոգտին մի կողեկալի մուծեց 700 ոււււլի, յերկրորդ կուլեկալի մուծեց 7 անգամ պակաս դրանից, իսկ յերրորդ կուլեկալի մուծեց 2 անգամ ավելի յերկրորդից: — Վճրքան մուծեցին 3 կուլեկալիները միասին:

107. Կաշվի գործարանի մեկ բանվորը որակաւն պլուտի փափկացներ 300 կաշի, բայց հարվածային բանվորը փափկացնում էր նախատեսվածի $\frac{1}{3}$ մասի չափ ավելի կաշի, իսկ վոչ հարվածայինը՝ նրանից 110-ով պակաս: Վոչ հարվածայինն որակաւն քանի՞ կաշի յեր փափկացնում և ինչքանով էր թերակատարում պլանը:

108. Քաղաքի սպանդանոցում կոնսերվի գործարանի համար որակաւն մորթվում էր 100 խոշոր յեղջուրավոր անասուն, դրանից 3 անգամ ավելի մանր յեղջուրավոր անասուն, իսկ այդ յերկուսից 350-ով պակաս խոզ: Քանի՞ խոզ էր մորթվում:

200 × 2
200 × 2 = 2 հարյուրավոր × 2 = 4 հարյուրավոր կամ 400:

300 × 2
300 × 2 = 3 հարյուրավոր × 2 = 6 հարյուրավոր կամ 600:

200 : 2
200 : = 2 հարյուրավորը : 2 = 1 հարյուրավոր կամ 100:

200 : 4
Յերբ հարյուրակները չեն բաժանվում, պետք է դառնան տասնյակներ: —

200-ը 20 տասնյակ է.

200 : 4 = 20 տասնյակը : 4 = 5 տասնյակ
կամ 50:

300 : 6

300 : 6 = 30 տասնյակը : 6 = 5 տասնյակ
կամ 50:

109.	200 × 2	200 : 2
	200 × 3	200 : 4
	200 × 4	200 : 5
	200 × 5	200 : 10
	300 × 2	300 : 5
	300 × 3	300 : 6
	300 : 2	300 : 10
	300 : 3	

110. Մի դպրոցում սովորում էր 300 աշակերտ.
դրանցից I խմբում սովորողները կազմում էին աշակեր-
տության $\frac{1}{2}$ մասը, II խմբում սովորողները՝ $\frac{1}{3}$ մասը,
իսկ III և IV խմբերում սովորողները՝ $\frac{1}{6}$ մասը: Քանի՞
աշակերտ էր սովորում I խմբում, II խմբում, III ու IV
խմբերում միասին:

111. Անասնապահական խորհրտեսուծիյունն ուներ
200 վոչխար, դրանցից 4 անգամ ավելի խոշոր լեզվու-
րավոր անասուն, վերջինիցս 500-ով պակաս հորթ և
հորթերից 2 անգամ պակաս գառ: Քանի՞ գառ ուներ:

112. Մարդատար զնացքը 4 ժամում անցնում է

200 կիլոմետր տարածություն, իսկ ապրանքատարը՝ 10
ժամում 300 կիլոմետր: Մի ժամում մարդատար զնացքը
քանի՞ կիլոմետր ավելի յե անցնում ապրանքատարից:

113.	400 × 2	400 : 10
	400 : 2	500 × 2
	400 : 4	500 : 2
	400 : 5	500 : 5
	400 : 8	500 : 10
	600 : 2	600 : 10
	600 : 3	700 : 2
	600 : 4	700 : 5
	600 : 5	700 : 7
	600 : 6	700 : 10

114. Զիարուծական ֆերմայում մի տարի առաջ կար
400 ձի և դրանից 100-ով պակաս քուռակ: Այժմ ձիերի
և քուռակների քանակը 2 անգամ ավելի յե: Քանի՞ ձի
և քանի՞ քուռակ ունի ֆերման այժմ:

115. Այգեգործական խորհրտեսուծիյունը տնկեց
700 խնձորենի և դրանից 200-ով պակաս տանձենի. ան-
ցած տարում տնկված էր խնձորենի 5 անգամ, իսկ տան-
ձենի 2 անգամ պակաս: Անցած տարում քանի՞ խնձորե-
նի և քանի՞ տանձենի յեւ տնկված:

116.	800 : 2	800 : 10
	800 : 4	900 : 2
	800 : 5	900 : 3
	800 : 8	900 : 5

900 : 6	1000 : 4
900 : 9	1000 : 5
900 : 10	1000 : 8
1000 : 2	1000 : 10

117. Կոլտնտեսութեան բանջարանոցի 10 շարքում տնկեցին 1000 հատ կաղամբի սածիլներ և 6 շարքում ել դրանից 100-ով պակաս պամիդորի սածիլներ: Կաղամբի և պամիդորի ամեն մի շարքում քանի՞ սածիլ եր տնկված:

118. Մի գործարանում աշխատող 916 բանվորից հարվածային ելին 136-ը. մնացածների $\frac{1}{10}$ մասը սոցմըցման պայմանագիր չունեն կնքած: Քանի՞ հարվածային սոցմըցման պայմանագիր եր կնքել:

$$20 \times 7$$

$$20 \times 7 = 2 \text{ տասնյակը } \times 7 = 14 \text{ տասնյակ, կամ } 140:$$

$$30 \times 8$$

$$30 \times 8 = 3 \text{ տասնյակը } \times 8 = 24 \text{ տասնյակ, կամ } 240:$$

$$270 : 9$$

$$270 : 9 = 27 \text{ տասնյակը } : 9 = 3 \text{ տասնյակ, կամ } 30:$$

$$120 : 6$$

$$120 : 6 = 12 \text{ տասնյակը } : 6 = 2 \text{ տասնյակ, կամ } 20:$$

120.

20 × 6	160 : 8	30 × 6	300 : 10
20 × 7	120 : 6	30 × 7	240 : 8
20 × 8	180 : 9	30 × 8	180 : 6
20 × 9	140 : 7	30 × 9	120 : 4
20 × 10	20 × 4	30 × 10	210 : 7
200 : 10	30 × 5	150 : 5	270 : 9

121. Աշկոտպում կար 20 թանաքաման, դրանից 9 անգամ ավելի մատիտ, մատիտներից 6 անգամ պակաս գրչակոթ և գրչակոթներից 10 անգամ ավելի տետր: Քանի՞ տետր կար:

122. Դպրոցի աշակերտությունն ստանում եր «Ավանգարդ» 30 որինակ, «Պիոներ-կանչ»՝ 6 անգամ ավելի դրանից, «Պիոներ-դեկ»՝ 9 անգամ պակաս «Պիոներ-կանչ»-ից և «Հոկտեմբերիկ»՝ 8 անգամ ավելի «Պիոներ-դեկ»-ից: Քանի՞ «Հոկտեմբերիկ» եր ստացվում:

123.	40 × 3	40 × 5
	120 : 3	200 : 5
	40 × 4	40 × 6
	160 : 4	240 : 6
	40 × 7	40 × 9
	280 : 7	360 : 9
	40 × 8	40 × 10
	320 : 8	400 : 10

134. Կոլտնտեսությունը կոնսերվի գործարանի հետ պայմանագրի կնքեց սեզոնին հանձնելու 40 ցենտներ սերկելի, դրանից 8 անգամ ավելի ծիրան և ծիրանից 4 անգամ պակաս դեղձ.— քանի՞ ցենտներ դեղձ պիտի հանձնեն:

125.	50×3	50×10	60×7	70×4
	50×4	60×2	60×8	70×5
	50×5	60×3	60×9	70×6
	50×6	60×4	60×10	70×7
	50×7	60×5	70×2	70×8
	50×8	60×6	70×3	70×9
	50×9			70×10
	$120 : 2$	$240 : 4$	$460 : 6$	$560 : 8$
	$140 : 2$	$200 : 4$	$420 : 6$	$450 : 9$
	$150 : 3$	$250 : 5$	$420 : 7$	$630 : 9$
	$180 : 3$	$300 : 5$	$490 : 7$	$540 : 9$
	$210 : 3$	$350 : 5$	$350 : 7$	$700 : 10$
	$280 : 4$	$300 : 6$	$400 : 8$	$600 : 10$
			$480 : 8$	$500 : 10$

127. 4 կոլտնտեսություններից, իրենց կնքած պայմանագրերի համաձայն, սեզոնին առաջինը պիտի բամբակազտիչ գործարանին հանձնեն 70 ցենտներ բամբակ, յերկրորդը՝ դրանից 8 անգամ ավելի, յերրորդը՝ յերկրորդից 140 ցենտներով ավելի, իսկ չորրորդը՝ յերրորդից 2 անգամ պակաս: Քանի՞ ցենտներ պիտի հանձնի չորրորդ կոլտնտեսությունը:

128. Անասնապահական կոլտնտեսություններից առա-

ջինը պետությանը պիտի հանձնեց 120 ցենտներ բուրդ, յերկրորդը՝ դրանից 3 անգամ պակաս, յերրորդը՝ յերկրորդից 30 ցենտներով ավելի Ֆերեքը միասին ի՞նչքան պետք է հանձնեյին:

129. Մի կոլտնտեսություն պարավորվեց պանրագործարանին հանձնելու 600 ցենտներ կաթ, մյուս՝ դրանից 4 անգամ պակաս, յերրորդը՝ վերջինիցս 350 ցենտներով ավելի, իսկ չորրորդը՝ յերրորդից 5 անգամ պակաս: Չորրորդ կոլտնտեսությունը ի՞նչքան պիտի հանձնեն:

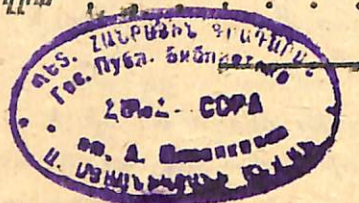
10.80×2	90×2	$160 : 2$	$630 : 7$
80×3	90×3	$270 : 3$	$540 : 6$
80×4	90×4	$180 : 2$	$560 : 7$
80×5	90×5	$240 : 3$	$720 : 8$
80×6	80×6	$320 : 4$	$720 : 9$
80×7	90×7	$450 : 5$	$640 : 8$
80×8	90×8	$360 : 4$	$810 : 9$
80×9	90×9	$400 : 5$	$800 : 10$
80×10	90×10	$480 : 6$	$900 : 10$

131. Գյուղում կար 300 տնտեսություն. կոլտնտեսություն մասն սկզբում 90, իսկ հաջորդ տարում 2 անգամ ավելի տնտեսություն: Քանի՞ տնտեսություն կոլտնտեսությունից դուրս մնաց:

132. Կոլտնտեսությունն ունեն 80 ձի և 3 անգամ ավելի յեղ. զարնանացանի ժամանակ յուրաքանչյուր 2 ձիուն և 4 յեղանն ել մի-մի գութան: Կոլտնտեսությունը քանի՞ գութան եր աշխատեցնում:

1. Մի և ջ ուսուցչի համար	3
2. Չորս գործողութիւններ 100-ի շրջանում	5
ա) Թվարկութեան կրկնութիւն	5
բ) Գումարում և հանում	6
3. Ուղիղ գիծ	28
4. Ժամանակի չափերը	31
5. Յերկանուն անվանական թվերի գումարումը և հանումը	37
6. Բազմապատկում և բաժանում	45
7. Ուղղանկյուն պրիզմա	70
8. Զերմաչափ	72
9. Բազմապատկման աղյուսակ	108
10. Արտաղյուսակային բազմապատկում և բաժանում	112
ա) Յերկանիշ թվերի բազմապատկումը միանիշով և բաժանումը միանիշի վրա	112
բ) Միանիշ թվի բազմապատկումը յերկանիշով	126
գ) Յերկանիշ թվերի բաժանումը յերկանիշի վրա	130
11. Բաժանումը ըստ մասերի և պարունակութեան	134
12. Թվերի քանորդական հարաբերութիւնը	138
13. Գործողութիւններ 1000-ի սահմանում	141
ա) Թվարկութիւն	141
բ) Գումարում և հանում	145
14. Գիտնի վրա ուղիղ գիծ անցկացնելը	162
15. Բազմապատկում միանիշ թվով և բաժանում միանիշ թվի վրա	164

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0240882

96601 П. 20 Ч.
40200 - 35 Ч.

МАТЕМАТИКА

II год

гиз ССРА Эривань 1933